

Institutul Național de Cercetări și Proiectări Urbanproiect

Centrul de Investigații Strategice și Reforme (CISR)

*Varianta preliminară
pentru examinare*

**Planul strategic
de dezvoltare social-economică
al Chișinăului până în anul 2020**

(principii fundamentale)

Chișinău, decembrie 2005

Cuprins

Introducere

1. Chișinăul la începutul secolului al XXI-lea

1.1. Avantajele concurențiale și impedimentele dezvoltării durabile a orașului

1.2. Misiunea Chișinăului în context național, regional și european

2. Obiectivul Planului strategic, principiile și direcțiile prioritare ale dezvoltării orașului

2.1. Obiectivul principal al Planului strategic. Concepția „City” – dezvoltarea orașului în calitate de mediu unitar de trai și de activism în sfera afacerilor

2.2. Direcțiile prioritare ale creșterii competitivității Chișinăului și ale formării unui mediu urban de calitate nouă

3. Scenariile de dezvoltare și prognoza indicatorilor social-economici de bază

4. Obiectivele strategice ale îmbunătățirii calității mediului urban și ale dezvoltării complexelor social-economice principale ale orașului

4.1. Îmbunătățirea calității mediului urban

4.1.1. Dezvoltarea compoziției spațial-volumetrice a orașului

4.1.2. Spațiul arhitectural: salvagardare și consolidare

4.1.3. Strategia politicii locative

4.1.4. Transportul și rețeaua stradală

4.1.5. Mediul orașului

4.2. Creșterea bunăstării locuitorilor orașului

4.2.1. Populația și forța de muncă

4.2.2. Asistența socială

4.2.3. Ocrotirea sănătății

4.2.4. Știința și educația

4.2.5. Dezvoltarea orașului în calitate de centru cultural

4.2.6. Securitatea publică

4.3. Modernizarea structurală a economiei orașului

4.3.1. Tranziția la dezvoltarea inovațională

4.3.2. Restabilirea industriei

4.3.3. Micul business orientat spre nevoile orașului

4.3.4. Dezvoltarea infrastructurii turistice a orașului

4.4. Integrarea Chișinăului în comunitatea informațională

4.5. Perfecționarea sistemului de administrare al dezvoltării durabile a orașului

5. Mecanismele de implementare a Planului strategic de dezvoltare social-economică a Chișinăului până în 2020. Monitorizarea

Anexe

A. Deciziile Consiliului Municipal cu privire la coordonarea lucrărilor de planificare strategică a dezvoltării durabile a orașului Chișinău până în 2020

B. Prognoza demografică pentru orașul Chișinău până în anul 2020

C. Recomandări metodologice pentru elaborarea Planului strategic de dezvoltare social-economică a orașului Chișinău până în anul 2020

Introducere

Proiectul Planului strategic de dezvoltare social-economică a orașului Chișinău până în anul 2020 (principii fundamentale) a fost elaborat în lunile octombrie-decembrie 2005 de către un grup de lucru alcătuit din specialiști de la Agenția Națională de dezvoltare regională, Institutul Național de Cercetări și Proiectări „Urbanproiect”, Centrul de Investigații Strategice și Reforme, Institutul de Proiectări „Chișinăuproiect”, Habitat Moldova Center, Institutul de Economie al AȘM, Business Consulting Institute, Institutul European, Universitatea Tehnică a Moldovei cu consultațiile specialiștilor de la Primăria municipiului, Ministerul Economiei și Comerțului și Ministerul Dezvoltării Informaționale.

Au fost utilizate rezultatele etapelor precedente de lucru asupra Planului general de dezvoltare a orașului – analitică (Studiu diagnostic, 2003) și de elaborare a concepției (Concepția Planului urbanistic general, 2004), realizate în cadrul proiectului PNUD – MOL 01/004 „Moldova Fermecătoare” și aprobate prin decizia Consiliului Municipal Chișinău din 6 aprilie 2004. Ideile, concluziile și propunerile din procesul de elaborare a planului au servit drept obiect al mai multor discuții, mese rotunde și sondaje sociologice, precum și al unui șir de publicații în mass-media și emisiuni televizate și radio.

Abordarea unică de către organizațiile de cercetări și proiectări care au pregătit planul în colaborare cu Primăria municipiului Chișinău a fost posibilă datorită „Recomandărilor metodologice pentru elaborarea Planului strategic”. Ultimele au fost elaborate în baza unor lucrări analogice pentru orașe din Europa Centrală și din CSI (Riga, Praga, București, Sofia, St. Petersburg, Rostov pe Don și Novosibirsk). Aceste localități interpretează strategia orașului drept un sistem științific argumentat de apreciere a problemelor cheie, a scopurilor și priorităților dezvoltării de perspectivă a orașului, bazându-se pe resursele existente și pe coordonarea intereselor puterii, pe comunitatea oamenilor de afaceri și pe populație. Se pune problema utilizării Planul strategic în calitate de platformă pentru asemenea parteneriat trilateral, pentru interpretarea și poziția unică în chestiunea fundamentală: cum să fie orașul și ce acțiuni să înfăptuim în mod consecvent pentru dezvoltarea social-economică durabilă a acestuia.

Autorii variantei inițiale a strategiei:

- Situația existentă, potențialul și problemele orașului: *A. Gudâm, Gh. Ivascenco, M. Roșcovan*
- Obiectivele și prioritățile dezvoltării social-economice a orașului: *V. Doroș, A. Gudâm, Iu. Povar, M. Roșcovan*
- Scenariile de dezvoltare și prognoza indicatorilor de bază: *G. Șelari, Iu. Torcunov, N. Cesnocova*
- Îmbunătățirea calității mediului urban: *Iu. Povar, V. Bogacev, V. Gaidaș, V. Chirilov, F. Pânzaru, S. Loboda, F. Munteanu*
- Creșterea bunăstării populației orașului: *A. Rojco, A. Gudâm*
- Modernizarea structurală a economiei orașului: *R. Alexeev, E. Didur, A. Clevțov, E. Roșcovan*
- Perfecționarea sistemului de administrare al dezvoltării durabile a orașului: *V. Doroș, N. Cristea*
- Mecanismele de realizare a planului strategic: *G. Șelari, V. Doroș.*

Ideile, propunerile și concluziile experte ale membrilor comisiilor permanente ale Consiliului Municipal și ale specialiștilor Primăriei vor fi folosite la corectarea variantei inițiale a Planului strategic de dezvoltare social-economică a Chișinăului.

Varianta inițială a Strategiei este accesibilă pe pagina web a Centrului de Investigații Strategice și Reforme: www.cisr-md.org.

1. Chișinăul la începutul secolului al XXI-lea

În procesul de transformare sistemică a Republicii Moldova, capitala sa, Chișinău, are, fără îndoială, un rol-cheie. Acesta este centrul administrativ, economic și cultural al țării, ale cărui experiență, capacități inovatoare și transformări social-economice au o semnificație națională.

De-a lungul istoriei sale de aproape 600 de ani Chișinăul a parcurs calea de la o mică localitate pe drumurile comerciale ale Moldovei medievale până la un oraș multifuncțional – capitala unui stat european, având și astăzi un mare potențial de autodezvoltare, în condițiile geopolitice și social-economice în schimbare.

1.1. Avantajele concurențiale și impedimentele dezvoltării durabile a orașului

Potențialul strategic social-economic și de resurse al Chișinăului în totalitatea aspectelor lor (geopolitice, social-demografice, economice, investiționale, urbanistic a orașului și ecologice) include posibilitățile existente și viitoare ale orașului și aglomerației sale urbane.

Pentru dezvoltarea social-economică durabilă a orașului e necesar ca în cadrul lui să continue formarea sau resuscitarea direcțiilor care utilizează mai eficient:

- a. avantajele așezării geopolitice (în calitate de capitală a țării) și geografice a Chișinăului în regiunea dintre Carpați și Marea Neagră;
- b. culoarele de transport (inclusiv a celor de tranzit) în continuă dezvoltare, comunicațiile și tehnologiile informaționale;
- c. potențialul științific și al serviciilor bazate pe știință, cât și sistemul educațional al orașului;
- d. potențialul industrial și de construcții în proces de reanimare;
- e. formarea sectorului „business pentru business”, incluzând băncile și alte instituții financiare, organizații de deservire informațională, de instruire a personalului, de activitate expozițională etc.;
- f. dezvoltarea sferei sociale multidisciplinare;
- g. potențialul creator în domeniul culturii și artei, în special teatrală și muzicală, a tradițiilor populare.

Pentru a putea beneficia plenar de avantajele Chișinăului va fi necesară mobilizarea întregii comunități orășenești pe principiile parteneriatului strategic (administrația – mediul de afaceri – populația), sporirea eficienței sistemului de administrare a orașului, modelarea percepției mediului orășenesc ca patrimoniu cultural și istoric ce urmează a fi păstrat, îmbogățit și transmis viitoarelor generații.

Dezvoltarea durabilă a Chișinăului necesită o activitate sistematică și consecventă de completare și folosire rațională a resurselor orășenești – atât sociale și de producție, cât și a celor urbanistice –, de perfecționare a organizării funcționale a orașului și a compoziției sale spațial-volumetric, de reconstrucție a fondului locativ, a infrastructurii tehnico-edilitare, a zonelor de agrement.

Problemele generate de perioada de tranziție afectează considerabil situația existentă a orașului în procesul de renovare a sa în perspectiva următorilor 15 ani, până în anul 2020. Aceste probleme au apărut în Moldova în anii crizei din '90 și s-au caracterizat

prin reducerea producției, deindustrializare, stagnarea sferei sociale, migrarea forței de muncă calificate peste hotare, prin sărăcie și inechitate socială. Restabilirea creșterii economice începând cu anul 2000 (creșterea PIB în anii 2000-2005 a constituit în jur de 40%) a sporit esențial resursele statului și populației direcționate spre redresarea situației.

Tranziția la economia de piață a produs transformări semnificative și în Chișinău. Întrucât după anul 1990 au dispărut normele, regulatoarele și resursele economiei centralizate, pe care se baza implementarea Planului urbanistic general al Chișinăului, elaborat în 1986-1989, multe procese ale perioadei de tranziție la economia de piață în oraș se produceau spontan și contradictoriu.

Pe de o parte, Chișinăul se internaționalizează în ritmuri susținute (procesele migraționiste, accesul la Internet și la comunicațiile mobile, fluxurile de capital, bunuri și informații, europenizarea sectorului de deservire etc.), s-a activizat antreprenoriatul, s-a lărgit brusc rețeaua privată a instituțiilor de învățământ și de ocrotire a sănătății. Pe de altă parte, orașul a pierdut reperele de perspectivă și strategia de dezvoltare, ale căror simptome sunt: stagnarea industriei (principala bază de formare a orașului în condițiile de planificare), ocuparea nesistematizată a forței de muncă, intensificarea inechității sociale, caracterul haotic al construcțiilor și utilizării terenurilor, costurile motorizării, uzarea infrastructurii tehnico-edilitare, reducerea suprafețelor spațiilor verzi, a terenurilor sportive și de joacă. Odată cu aplicarea metodelor proprii economiei de piață s-au transformat spontan atât structura socială, cât și stilul de viață al populației orașului.

Însă în multe privințe această spontaneitate este în contradicție cu teoria și practica urbanisticii europene, care nu numai nu exclude, ci presupune prezența obligatorie a unui program pe termen lung (strategie, plan) care să asigure dezvoltarea durabilă a orașului, sprijinindu-se pe parteneriatul puterii, comunității oamenilor de afaceri și populației. Asemenea strategii (*city strategy, strategic plan, master plan*) au toate capitalele și orașele mari europene. În Europa acest proces este coordonat de către Comisia europeană în probleme de urbanistică și dezvoltare durabilă a orașelor, de „Carta Municipiilor și orașelor europene pentru durabilitate” (Aalborg, 1994) și de planul de acțiuni (Lisabona, 1996), care orientează orașele spre „asigurarea dezvoltării durabile (justiție socială, economie durabilă și durabilitatea mediului) și spre beneficierea de avantajele, potențialul intern și atractivitatea orașelor ca bază pentru strategiile de orientare locală”¹.

Pentru schițarea viitorului Chișinăului este important să înțelegem caracterul și tendințele transformărilor în economia de tranziție postsocialistă. Mai întâi de toate urmează să ținem cont de faptul că, spre deosebire de alte capitale ale Europei de Est, formarea Chișinăului ca *oraș mare* a avut loc în socialism, în special în anii 60-80, când populația orașului a crescut rapid de 3 ori, atingând cifra de 676 mii de oameni și constituind mai mult de 1/3 din populația urbană a republicii.

La începutul perioadei de tranziție, deosebirile principale ale structurii urbane a Chișinăului postsocialist de cea a altor orașe europene tradițional orientate spre economia de piață erau: gradul insuficient de pregătire a mediului urban pentru transformarea bruscă determinată de evoluarea economiei, tehnologiilor și demografică; lipsa pieței funciare, a practicii de stabilire a prețurilor la terenurile din intravilan și la resursele acvatice subterane; concentrarea în centrul orașului a serviciilor

¹ Comisia Europeană. „Carta Municipiilor și orașelor europene pentru durabilitate”, Aalborg, Danemarca, 27 mai 1994.

administrative și ale obiectelor mari de destinație publică (magazine universale, piața de produse alimentare, servicii etc.); amplasarea întreprinderilor industriale în apropierea blocurilor locative; lipsa experienței administrației publice locale atât în relațiile cu guvernul central, cât și cu **administrația și cu organele de administrare ale sectoarelor și localităților municipiului.**

Aceste particularități au complicat mult viața Chișinăului în perioada de tranziție, când orașul a trecut printr-un șoc puternic (falimentul marilor întreprinderi industriale, șomajul și exodul din oraș a forței de muncă calificate, scăderea nivelului de trai; dezorganizarea gospodăriei comunale) și a suferit o transformare incontrollabilă a mediului urban, care se manifestă în diverse aspecte de care se ține cont la elaborarea noului Plan urbanistic general (orientat spre economia de piață).

Structura economiei, gradul de ocupare a forței de muncă. Locul industriei prelucrătoare ca ramură principală a producției și a ocupării forței de muncă în oraș a fost preluat de economia socială (*social based economy*). În principiu, aceasta corespunde tendințelor de transformare a gradului de ocupare a forței de muncă care au loc în capitalele țărilor europene. Însă pentru Moldova în general fenomenul reducerii sectorului industrial în Chișinău trebuie să fie compensat prin extinderea prezenței industriale în restul țării, cel puțin în alte 10-20 de orașe-poli de creștere economică regională.

Este important să ținem cont și de faptul că se modifică atât profilul și structura ocupării forței de muncă, cât și locurile de muncă în general. În locul întreprinderilor mari, cu colective de mii de angajați, apare o nouă dominantă – sectorul întreprinderilor mici și mijlocii, cu o altă organizare a lucrului decât la întreprinderile mari.

Demografia, mobilitatea populației. În Chișinăul perioadei de tranziție au loc procese calitativ noi în ceea ce privește componența și migrarea populației. Mai întâi de toate, pentru prima oară după criza din anii 30 și de după război, în oraș se înregistrează o reducere a numărului populației: de la 676,1 mii de oameni în 1990 până la 661,7 mii în 2004, cu menținerea acestei tendințe pentru următorii 15-20 de ani. Motivele acestei descreșteri sunt sporul natural extrem de scăzut (mai puțin de 1,0% după 1995) și exodul migrațional al populației adulte. Mozaicul demografic al Chișinăului include: reducerea numărului și a ponderii populației economic active (inclusiv a „clasei muncitoare”), extinderea bruscă (până la 115 mii de oameni) a contingentului studentesc din instituțiile de învățământ superior și mediu de specialitate, îmbătrânirea locuitorilor orașului (1/4 sunt pensionari). Depășirea tendințelor negative în dezvoltarea resurselor umane va crea premise pentru folosirea mai eficientă a acestui factor nematerial de creștere a competitivității Chișinăului.

Sectorul spațiului locativ. Privatizarea în masă a locuințelor (apartamente, cămine, case) a creat în oraș noi probleme, necunoscute până atunci, legate de exploatarea și reparația blocurilor locative cu multe etaje, intențiile proprietarilor apartamentelor de modificare a planificării lor, construcția anexelor, a balcoanelor, a subsolurilor etc.

Totodată, în rândul familiilor cu venituri mari se amplifică „orientarea spre pământ”, crește cererea la case/apartamente pentru o singură familie. Respectiv, crește și cererea la loturile de pământ. Lipsa unei coordonări în acest domeniu reduce tot mai mult posibilitățile (funciare) de construcție a „locuințelor sociale” pentru familiile cu venituri mici, inclusiv în baza creditării ipotecare. Nu este exclus că acest fapt va extinde practica demolărilor în „cartierele vechi” din partea centrală a orașului sau reciclarea teritoriilor din zonele industriale și cele de depozitare.

Totodată, este necesară depășirea sindromului deciziilor administrative la repartizarea terenurilor din intravilan și utilizarea pe larg a formelor de reglementare a pieței locuințelor și terenurilor: prețuri, impozite, credite etc.

Infrastructura tehnico-edilitară. Existența unui transport fiabil și prietenos pentru mediul urban, asigurarea stabilă cu energie, apă și alte servicii comunale este o problemă extrem de actuală pentru Chișinău.

În perioada de tranziție nu s-a ținut cont în deplină măsură de importanța transportului public, care până la 1990 a asigurat cel puțin 90 la sută din transportul de pasageri. Cea mai mare parte a acestuia în prezent și-a asumat-o transportul privat – microbuzele, taxiurile, automobilele personale. În prezent nivelul de motorizare în Chișinău constituie 300 de automobile la 1000 de locuitori. Costuri: ambuteiaje, insuficiența de parcuri auto, parcare automobilelor în curți și pe trotuare, poluarea aerului, a solului și a surselor acvatice.

Infrastructura tehnico-edilitară, fiind condiția principală pentru „funcționarea fiabilă a orașului”, exercită o influență nemijlocită asupra atingerii unor asemenea obiective strategice, cum sunt „capacitatea competitivă a orașului”, „bunăstarea și securitatea publică”, „mediul urban ecologic curat și sănătos”. În majoritatea verigilor sale infrastructura tehnico-edilitară este uzată (pierderile de apă, căldură și energie electrică sunt considerabile, instalațiile de epurare sunt uzate, lipsesc capacitățile pentru prelucrarea deșeurilor). Infrastructura tehnico-edilitară a Chișinăului este limitată la nivel național și subregional și, spre deosebire de alte capitale europene, deocamdată este foarte slab conectată la sistemele și sursele europene.

Managementul urban. Acest domeniu are două aspecte: extern – relațiile orașului cu Guvernul (normele juridice de autoadministrare, proprietatea municipală, descentralizarea fiscală) și intern – managementul urban în ansamblu, a sectoarelor orașului și a suburbiilor municipiului, unde locuiesc 10 la sută din populație.

În perioada de tranziție s-a manifestat incapacitatea orașului de a aplica mecanismele juridice, financiar-economice și administrative la condițiile economiei de piață. Motivele acestei situații sunt discordanța și caracterul confuz al pozițiilor Parlamentului, Guvernului și autorităților Chișinăului în privința strategiei de dezvoltare a orașului; dezechilibrul dintre obligații și resursele financiare, insuficiența fondurilor de stat și a celor private pentru reconstrucția spațiului locativ, reparația transportului public și a infrastructurii tehnico-edilitare a urbei; caracterul inadecvat al sistemului bancar în raport cu necesitățile populației de capitalizare a acumulărilor personale și de acordare a creditelor pentru construcția, cumpărarea și renovarea locuințelor, pentru dezvoltarea rețelei municipale de învățământ, de ocrotire a sănătății și de agrement; insuficiența propunerilor de angajare în câmpul muncii în sectoarele-cheie ale economiei urbane; folosirea nereglementată a terenurilor și a resurselor acvatice subterane; atitudinea nepăsătoare față de patrimoniul istoric și cultural.

A fost destul de evidentă și lipsa „procesului de participare”, neimplicarea comunității oamenilor de afaceri și a populației la elaborarea deciziilor privind problemele-cheie ale dezvoltării orașului și depășirea situațiilor de conflict.

În fine, Guvernul și administrația orașului nu au beneficiat în deplină măsură de asistența organizațiilor internaționale (Banca Mondială, BERD, Programele ONU pentru Dezvoltare etc.) pentru transformarea sistemului de administrare și dezvoltare social-economică a orașului în perioada de tranziție.

1.2. Misiunea Chișinăului în context național, regional și european

Premise istorice și geopolitice

Pe parcursul celor aproape șase secole ale istoriei sale, Chișinăul s-a dezvoltat mai cu seamă sub influența factorului geopolitic extern, fiind mai puțin afectat de realitățile economice interne. Amplasarea geografică între Est și Vest a determinat și continuă să determine în mod aproape categoric vocația, statutul, aspirațiile, organizarea spațială, înfățișarea arhitecturală, mediul social-economic, cultural și spiritual al Chișinăului.

Însăși geneza Chișinăului ca oraș și centru administrativ a fost determinată printr-un act politic alogen – anexarea Basarabiei în 1812. Ulterior, în decurs de 100 de ani, Chișinăul se transformă dintr-o localitate rurală periferică de circa 5000 locuitori în unul dintre cele mai mari centre urbane din Estul Europei. Către sfârșitul sec. XX, Chișinăul depășise după numărul populației (108 mii în 1897) capitala istorică a Moldovei (Iași), cât și asemenea orașe europene importante precum Bratislava, Zagreb, Ljubljana sau Riga.

În anii 60-80 ai sec. XX Chișinăul cunoaște o dezvoltare social-economică fără precedent, devenind un important oraș industrial de tip sovietic, puternic orientat spre Est, dar izolat de Europa economic și infrastructural.

Marcat de statutul de capitală a unei republici unionale (RSSM), proporțiile și dinamica dezvoltării Chișinăului au fost determinate de ambițiile de dezvoltare sovietice, nefiind corelate și sincronizate cu dezvoltarea provinciei. Drept rezultat, Moldova s-a ales cu o mega-capitală care polarizează în mod categoric teritoriul național. Efectele tranziției au amplificat și mai mult decalajul dintre capitală și provincie, Chișinăul concentrând în progresie resursele naționale.

Proclamarea și consolidarea independenței, opțiunea proeuropeană a Republicii Moldova în condițiile pieței libere creează premise calitativ noi de dezvoltare a Chișinăului postsovietic. Felul în care capitala își va gândi și dezvolta rolurile în context național și euro-regional va determina în mare măsură destinul orașului în secolul XXI.

Chișinău, locomotiva dezvoltării țării și simbol al statalității

Statutul de capitală, respectiv amplasarea și activitatea instituțiilor principale ale țării, presupune o gamă de funcții ce conferă municipiului Chișinău un caracter unic și distinct:

- *Funcții politice* – adoptarea deciziilor politice de importanță națională și internațională, reprezentarea țării și a autorităților ei, activitatea organelor centrale legislative, executive și judecătorești, cooperarea internațională pe plan politic și pe dimensiunea societății civile.
- *Funcții administrative* – conducerea administrației centrale, conducerea instituțiilor sociale, economice, științifice și de cultură de importanță națională și internațională.
- *Funcții culturale, științifice și educaționale* – reprezentare la scară națională și internațională a culturii, spiritualității, artei și educației poporului și a țării, cooperare pe plan intern și extern în domeniul culturii, turismului, științei și sportului.
- *Funcții economice* – cooperare economică internă și internațională, comerț, transfer de tehnologii și inovații, schimb de experiență, dezvoltarea infrastructurii de bază în domeniile comunicațiilor, finanțelor etc.

Pentru îndeplinirea funcțiilor respective, Chișinăul are obligația de creare și menținere a mediului și condițiilor corespunzătoare activității organelor centrale ale statului, misiunilor și reprezentanțelor internaționale, asigurarea și susținerea simbolismului capitalei și identității moldovenești, mediul arhitectural corespunzător statutului de capitală, precum și calitatea infrastructurii de importanță națională în domeniul spiritualității, culturii, sportului, științei, educației și comunicațiilor. În lipsa tradițiilor, provocarea de a deveni „capitală a unui stat european” cere de la Chișinău eforturi financiare, organizatorice și creative suplimentare pentru a corespunde cerințelor și a face față funcțiilor deținute.

Supra-concentrarea potențialului economic, financiar și instituțional în Chișinău pune întreaga țară în dependență excesivă de capitală. Chișinăul deține o pondere absolută în indicatorii naționali (circa 50% din PIB, 60% din producția industrială, 90% investiții, 60% din impozitele colectate) și aceasta continuă să crească. Nivelul de trai în capitală depășește de câteva ori indicatorii respectivi din alte orașe și regiuni, capitala devenind practic unica destinație pentru tineri și gastarbeiteri (în cazul întoarcerii acestora în patrie). Totodată, analiza relativei „bunăstări” a Chișinăului în comparație cu restul țării arată că rolul dominant al capitalei este nu atât meritul propriu, cât rezultatul „rentei de capitală” și dividendelor din contrastul „centru-periferie”, care s-a amplificat în condițiile pieței libere și reducerii funcțiilor regulatorii ale statului.

Conservarea acestei situații va lărgi și mai mult ruptura dintre capitală și „restul țării” și va menține iluzia unei bunăstări relative, diminuând eforturile de identificare a resurselor eficiente de dezvoltare a mediului urban.

Este necesară o nouă interpretare a strategiei de dezvoltare a Chișinăului în perspectiva apropiată, prin valorificarea eficientă a resurselor proprii, atragerea investițiilor străine și includerea în competiția dintre orașele și regiunile europene.

Chișinău, un centru regional în Sud-Estul Europei

Dezvoltarea și integrarea Chișinăului în circuitul economic, financiar, informațional și de comunicare european este o derivată a evoluției întregii zone de nord-vest a bazinului Mării Negre.

În prezent, această regiune – Republica Moldova, Ucraina de Sud-Vest și România de Nord-Est – se prezintă ca una dintre cele mai sărace și defavorizate în Europa. Economia este dominată de sectorul agro-industrial, nivelul de urbanizare este cel mai redus în Europa, infrastructura de transport este subdezvoltată și dezmembrată. Republica Moldova, Ucraina de Vest și România de Est sunt printre principalele surse de emigrare a forței de muncă în statele Uniunii Europene. Cooperarea dintre Moldova, Ucraina și România este deficitară, cunoscând adesea perioade de tensiune și alterare. Fiecare parte a acestui „triunghi” transfrontalier tratează vecinii mai mult ca concurenți în ambițiile de consolidare a pozițiilor proprii în sistemul regional de diviziune a muncii, în defavoarea relațiilor de parteneriat. Cele mai importante decizii privind dezvoltarea teritoriilor românești și ucrainene limitrofe Republicii Moldova se bazează pe interesele naționale în detrimentul intereselor regionale. Un asemenea deficit de cooperare duce la dispersarea și utilizarea mai puțin eficientă a resurselor investiționale limitate în detrimentul exploatării și dezvoltării comune a infrastructurilor existente (magistralele de transport auto și feroviar, gazoductele și rețelele electrice, porturile dunărene etc.). Totodată, dezvoltarea întregii regiuni suferă în rezultatul conflictului „înghețat” din regiunea transnistreană a Moldovei. În consecință, cele mai importante fluxuri de tranzit între CSI și UE s-au consolidat pe direcțiile nord (regiunea baltică) și centru (Belarus și Ucraina de Nord-Vest).

Chișinăul este în capacitate să valorifice avantajele, oportunitățile și instrumentele aferente statutului său de capitală națională, respectivele pârgii statale și internaționale, în vederea asigurării unei mai bune cooperări în această regiune a Europei. Parteneriatul cu orașele Odesa, Iași, Cernăuți, Galați, Bacău și Cluj, precum și Lviv, București și Kiev vor deveni o prioritate absolută a capitalei la nivel internațional.

Statutul de capitală, amplasarea geografică în centrul regiunii și bilingvismul constituie atuuri importante în poziționarea Chișinăului în calitate de centru regional al zonei de nord-vest a bazinului Mării Negre. Chișinăul trebuie să devină motorul generării și implementării proiectelor euroregionale comune în dezvoltarea infrastructurii și afacerilor, a comerțului, în promovarea turismului și atragerea investițiilor, contribuind la dezvoltarea clusterelor transfrontaliere.

Chișinăul va crea condițiile necesare și va depune eforturi pentru amplasarea pe teritoriul său a reprezentanțelor regionale politice, de securitate, comerciale, financiare, academice și educaționale. Capitala va tinde să creeze în regiune cea mai modernă infrastructură pentru desfășurarea evenimentelor de importanță regională: conferințe, forumuri, expoziții, competiții sportive, evenimente culturale etc.

Dezvoltarea și modernizarea nodurilor de transport (aeroport, terminalele auto și feroviare) în Chișinău vor fi concepute și realizate în scopul deservirii calitative a întregii zone și tinde să polarizeze întreaga regiune a bazinului de nord-vest a Mării Negre.

Chișinău, un important nod de tranzit între CSI și Sud-Estul Europei

Alterarea legăturilor tradiționale cu vecinii din Est, combinată cu izolarea față de Vest, calitatea nesatisfăcătoare a infrastructurii transportului, recesiunea și stagnarea economică a întregii regiuni au împins Chișinăul spre periferia fluxurilor economice transeuropene.

Totodată, extinderea Uniunii Europene spre Est, stabilizarea în Balcani și înviorarea stării economice în Rusia creează premise calitativ noi în dezvoltarea Chișinăului, amplificând importanța sa economică și geopolitică. S-a creat o situație favorabilă de depășire a caracterului de barieră și valorificare a efectului de contact între spațiile Euroatlantic și Euroasiatic, prin dezvoltarea extensivă și intensivă a infrastructurii de comunicație și logistică întru intermedierea fluxurilor financiar-economice, culturale, informaționale, turistice și spirituale spre/din Rusia și CSI din/spre Uniunea Europeană.

În conformitate cu schema culoarelor paneuropene adoptată în 2004, Chișinăul este amplasat pe culoarul IX (Helsinki – St. Peterburg – Moscova – Kiev – Chișinău – București – Istanbul – Alexandropolis). Aceasta prezintă o importantă oportunitate pentru Chișinău, dar este insuficientă, culoarul IX fiind conceput ca o axă Nord – Sud. Pentru Chișinău o importanță majoră prezintă fluxurile Est – Vest, iar cele două culoarele paneuropene proiectate pe această direcție ocolesc Chișinăul (Londra – Paris – Berlin – Varșovia – Moscova și Milano – Budapesta – Lviv – Kiev – Moscova).

În scopul creșterii rolului Chișinăului în intermedierea fluxurilor dintre Est și Vest, orașul va coopera intens cu orașele Iași, Cluj, Oradea și Odesa în vederea promovării active a proiectului de modernizare a coridorului rutier Oradea – Cluj – Iași – Chișinău – Odesa. Aceasta ar aduce Chișinăul cu 450 km mai aproape de Budapesta și întreg arealul mediteranean (ocolind bariera Carpaților Orientali) și ar crea un segment alternativ al culoarului paneuropean Milano – Kiev care ar traversa Chișinăul. În același timp, construcția tronsonului de cale ferată de tip european Iași – Chișinău, în paralel cu electrificarea căii ferate Razdelnaya – Ungheni, vor deveni priorități ale Chișinăului. Chișinăul urmează să depună eforturi sporite pentru modernizarea și extinderea

aeroportului său internațional, (inclusiv deschiderea spațiului său aerian pentru companii tip „cheap flights”) tinzând să deservească întreaga regiune.

Realizarea acestor proiecte va permite Chișinăului să stopeze procesul de marginalizare și poziționare periferică a capitalei în context european, includerea sa activă în rețeaua de orașe europene și impunerea ca un centru de convergență transnațional, precum și unul din nucleele esențiale de tranzit pe segmentul balcanic al fluxurilor dintre Estul și Vestul Europei.

2. Obiectivul Planului strategic, principiile și direcțiile prioritare ale dezvoltării orașului

2.1. Obiectivul principal al Planului strategic. Concepția „City” – dezvoltarea orașului în calitate de mediu unitar de trai și de activism în sfera afacerilor

Strategia și tactica dezvoltării Chișinăului în perspectivă până în anul 2020 trebuie să se orienteze spre realizarea modelului dorit al „viitorului Chișinăului”. Drept platformă comună pentru aceasta poate servi înțelegerea de către întreaga comunitate urbană (autorități – business – populație) a necesității *depășirii inerției în dezvoltarea spontană în intervalul de după criză 1991 – 2005 și orientarea orașului spre creșterea competitivității în următorii 15 ani.*

Ideea principală a acestei perioade noi, constructive este **creșterea competitivității Chișinăului** în rețeaua europeană a orașelor, bazată pe crearea în oraș a unui climat favorabil pentru inovații, pentru economia cu multe profiluri și asigurarea unui mediu de trai calitativ pentru populație. Acceptarea, în baza acordului și parteneriatului social, a acestui imperativ durabil – competitivitatea Chișinăului – trebuie să se îmbine cu realizarea ulterioară a unor acțiuni concrete consecutive pentru asigurarea dezvoltării armonioase și echilibrate a orașului.

La formularea obiectivului strategic principal al Chișinăului urmează să ne axăm pe experiența istorică de aproape 600 de ani a viabilității orașului în situații de criză (război, crize politice, economice, sociale), dar și să ținem cont atât de perspectivele nerealizate în calitatea sa de oraș principal al țării, cât și de riscurile potențiale generate de caracterul său periferic și, în mare măsură, de izolarea sa de procesele globale și europene.

Determinând perspectivele pentru Chișinău-2020, urmează să începem cu tendințele existente ale dezvoltării orașului (trende) și selectarea acelor dintre ele care ar contribui la atingerea obiectivului principal al orașului (a merge „din prezent spre viitor”), fiind elaborat programul transformării orașului reieșind din imaginea lui de viitor (planificarea „din viitor în prezent”).

Se impune sarcina formării imaginii pro-europene a Chișinăului-2020, fezabile în decursul perioadei de perspectivă selectate. Avansarea către Chișinău-2020 trebuie să se producă după un scenariu inovațional, în conformitate cu tendințele de modernizare social-economică a Republicii Moldova. De menționat că anume Chișinăului i se rezervă rolul principal în realizarea acestui scenariu de dezvoltare a țării.

Obiectivul principal: Chișinău-2020 devine un centru regional în nord-vestul Mării Negre, având un rol important în constituirea legăturilor dintre Eurasia și Europa de Sud-Est, devenind locomotiva integrării europene și dezvoltării Republicii Moldova, ca simbol al statalității moldovenești. Acesta nu va fi doar o aglomerare de întreprinderi ce funcționează cu succes și produc bunuri de calitate pentru piața europeană, dar și o concentrare a serviciilor sociale prestate nu numai orașului, dar și regiunilor limitrofe, fapt ce va permite ocuparea unui număr mai mare de brațe de muncă și creșterea nivelului de trai al populației. Acesta va fi un oraș cu oameni siguri și mândri pentru trecutul lui istoric și pentru dezvoltarea durabilă în calitate de oraș ecologic pur, partener al comunității europene a orașelor. Dezvoltarea Chișinăului va fi un rezultat al eforturilor coordonate ale autorităților centrale și locale, ale reprezentanților businessului, ale societății civile și ale tuturor locuitorilor orașului.

Realizarea obiectivului trasat („Chișinău, un oraș european competitiv”) depinde în mare măsură de *sistemul de valori al comunității urbane*, de orientarea lui la idealuri și aprecieri concrete. Sistemul de valori format în conștiința maselor asigură coeziunea comunității urbane. De aceea este important ca *locuitorii Chișinăului să-și aprecieze orașul ca valoare social-culturală*, fapt care va determina în mare măsură stilul și modul de viață în oraș în ansamblu și în fiecare din sectoarele principale de activitate a locuitorilor lor – economie, mediu social, structuri ale puterii, activitate intelectuală și de creație.

Obiectivul principal („Chișinău, un oraș european competitiv”) poate fi atins numai concomitent cu îmbunătățirea calității vieții în oraș. Sondajele sociologice efectuate la etapa inițială de lucru asupra Planului urbanistic general (2004-2005) denotă, în mod univoc, caracterul rectiliniu al obiectivelor de viață ale locuitorilor, care speră că bunăstarea lor va crește odată cu dezvoltarea durabilă a orașului lor – a potențialului lui economic, educațional și spiritual, odată cu îmbunătățirea calității mediului urban și cu asigurarea securității vieții în oraș.

Această înțelegere de către locuitorii Chișinăului a viitoarei imagini a orașului corespunde întru totul *concepției „City”*, fundamentală pentru începutul secolului XXI în urbanistica europeană. Conform acestei concepții, temelia progresului orașului nu este industria sau alte ramuri ale producției amplasate pe teritoriul urbei, ci *însăși dezvoltarea orașului, în calitate de mediu unitar de trai și de afaceri.*

Astfel, spre deosebire de precedentul Plan urbanistic general al Chișinăului, întocmit în anii 80, când orașul se construia în baza concentrării, dezvoltării ritmice a producției industriale mari și coexistenței zonelor de producție, de trai și administrative, noul Plan urbanistic general Chișinău-2020 are în vizer dezvoltarea orașului ca mediu favorabil pentru populație și pentru afaceri.

Pentru realizarea unei înalte calități a mediului urban urmează să ne orientăm la Planul de Acțiune Locală pentru durabilitate, înaintat de ONU în cadrul programului „Agenda 21” (Rio de Janeiro, 1992) și la Summit-ul mondial cu tema „Orașele pentru durabilitate” (Manchester, 1994). În definiția ONU, „un oraș durabil este acel oraș, în care performanțele dezvoltării sociale, economice și fizice sunt permanente. Dezvoltarea durabilă a orașului asigură populației lui o înaltă calitate și securitate a vieții, în condițiile păstrării mediului înconjurător și a resurselor și asigurării echilibrului ecologic în viața economică și cea socială”.

În anii 60-80, în urma creșterii de 10 ori a potențialului industrial și de 3 ori a numărului locuitorilor lui, la Chișinău întreaga politică urbanistică de înființare a și plasare a

capacităților de producție, de determinare a condițiilor de funcționare a întreprinderilor, de dezvoltare a infrastructurii tehnico-edilitare, de organizare a activității vitale a populației a fost promovată fără a se ține cont în măsura convenită de factorii ecologici.

Din acest motiv, la începutul secolului XXI Chișinăul se confruntă cu necesitatea reglementării controlului și a stării mediului natural-tehnogen, inclusiv gălăgia, poluarea pământului cu substanțe chimice, calitatea apei potabile, a aerului atmosferic, lichidarea deșeurilor.

Începutul realizării principiilor durabilității presupune din partea orașului:

- Asigurarea echilibrului între economie și ecologie, adică atingerea unui asemenea grad de dezvoltare, când oamenii în activitatea economică sau în altă activitate încetează să distrugă mediul ambiant;
- Asigurarea echilibrului între sferele economică și socială, prin prisma factorului uman, ceea ce presupune folosirea la maximum în interesele populației a resurselor oferite de dezvoltarea economică;
- Atingerea obiectivelor de dezvoltare care să reprezinte atât interesele generațiilor actuale, cât și pe cele ale generațiilor viitoare, care de asemenea au dreptul la resurse.

Noua strategie a orașului, bazată pe principiile durabilității, va permite integrarea sarcinilor și obiectivelor economice, sociale și ecologice ale comunității urbane. De aceea, după determinarea misiunii și a imaginii dorite a Chișinăului, în perspectiva anului 2020, după formularea obiectivului principal al Planului strategic, următorul pas practic ar fi divizarea acestui obiectiv strategic în subobiective și programe, în albia cărora urmează a fi efectuată apropierea orașului de modelul Chișinău-2020.

2.2. Direcțiile prioritare ale creșterii competitivității Chișinăului și ale formării unui mediu urban de calitate nouă

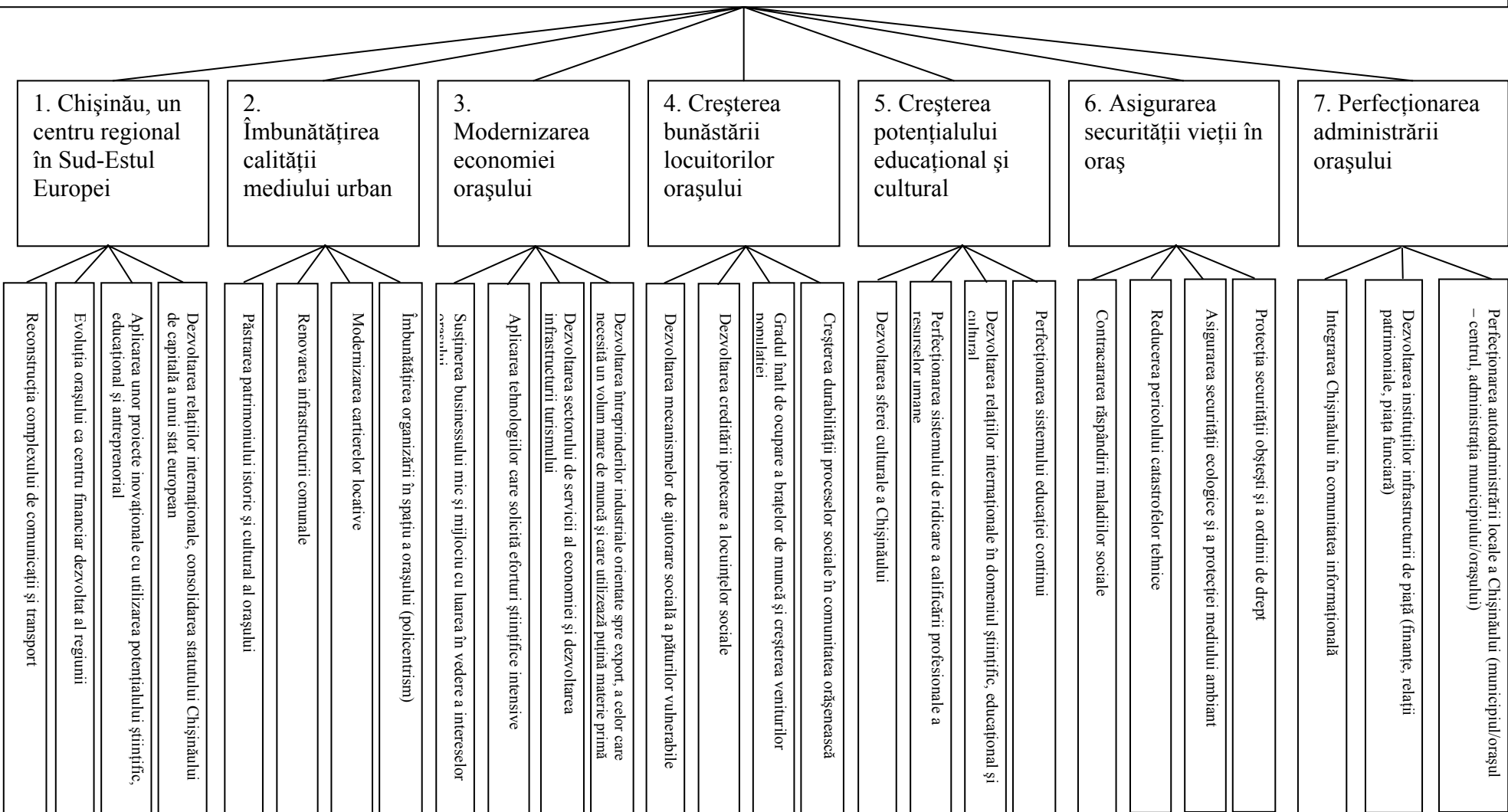
Dacă ne orientăm spre europenizarea Chișinăului, atunci direcțiile prioritare ale creșterii competitivității orașului pe fundalul unei noi calități a mediului urban urmează să fie apropiate de principiile majorității capitalelor din centrul și sud-estul Europei:

1. ***accentul pe poziționarea Chișinăului în calitate de centru regional al subregiunii date a Europei.*** Concurenții lui sunt Iași, Galați, Odesa, Vinnița, Cernăuți. Între acestea doar Chișinău este capitală; pentru consolidarea pozițiilor lui este necesară consolidarea eforturilor și relațiilor internaționale (politice, investiționale, financiare, informaționale etc.); reabilitarea complexului de transport și a sectorului de servicii; stabilitatea politică; existența mediului cultural și intelectual adecvat; flexibilitatea și adaptabilitatea administrației municipale;
2. ***îmbunătățirea calității mediului urban*** atât prin planificarea spațial-volumetrică, reconstrucția fondului locativ, a zonelor de agrement și a infrastructurii tehnico-edilitare, cât și prin păstrarea patrimoniului istoric și cultural al orașului;
3. ***modernizarea economiei orașului*** prin dezvoltarea producțiilor orientate spre export, cu utilizarea tehnologiilor înalte, prin ridicarea sectorului de deservire (service-based economy) și prin susținerea businessului mic și mijlociu, orientat spre necesitățile orașului;

4. **creșterea bunăstării locuitorilor orașului** – un grad înalt de ocupare a forței de muncă, venituri suficiente, fond locativ și gospodărie comunală de calitate, asistență socială acordată sărmanilor;
5. **creșterea potențialului educațional și cultural** prin dezvoltarea relațiilor internaționale în domeniul științei, educației și culturii, prin adaptarea formelor și standardelor europene de instruire continuă, inclusiv recalificarea resurselor umane, dezvoltarea mediului cultural al orașului;
6. **asigurarea securității vieții în oraș** – siguranța energetică, ecologică, asigurarea securității publice și a ordinii de drept, contracararea răspândirii bolilor sociale;
7. **perfecționarea managementului orașului** în baza principiilor Cartei europene a administrării publice locale atât în relațiile cu Guvernul și businessul (descentralizarea funcțiilor, descentralizarea fiscală), cât și în relațiile cu populația, inclusiv prin participarea ei la planificare, la luarea deciziilor și la implementarea lor.

Reieșind din sondajele sociologice, la baza divizării obiectivului principal (a se vedea schema 1) al Planului strategic au fost puse obiectivele valorice ale comunității orașenești a Chișinăului, interesele grupurilor principale de locuitori ai orașului – muncitori, angajați, oameni de afaceri, lucrători ai organelor de conducere, oameni politici și activiști publici, savanți și specialiști, oameni de știință și de cultură, tineretul activ și pensionarii. Prioritățile propuse trebuie să fie examinate sub toate aspectele și rectificate, după caz, de Consiliul social pentru problemele strategice ale dezvoltării durabile a orașului.

Creșterea competitivității Chișinăului prin echilibrarea sferelor economice, ecologice și sociale

3. Scenariile de dezvoltare și prognoza indicatorilor social-economici de bază

Din timpuri străvechi este bine cunoscut faptul că orașele au fost fondate și s-au dezvoltat în primul rând în anumite „zone de contact” – la răscruce de culturi, de căi comerciale și de exoduri migraționiste ale populației. În Europa, o asemenea zonă o constituie Moldova, pe al cărei teritoriu în epoca „marii migrațiuni” au trecut predecesorii multor popoare europene. Istoria, cultura, modul de viață al populației Moldovei din timpuri străvechi s-au format sub influența civilizațiilor latine, grecești și slave. Drept dovadă servesc toleranța și caracterul sociabil, proprii poporului Moldovei, calități înalt apreciate și de UNESCO: „Istoria și cultura Moldovei sunt determinate de situarea țării la răscrucea civilizațiilor latină, slavă și musulmană. Cultura neaoșă și strălucită a Moldovei s-a născut nu în izolare, ci într-un dialog al civilizațiilor”.²

Tradițiile multiseculare ale culturii mondiale, moștenite de Moldova, constituie fundamentul firesc al formării imaginii pozitive a capitalei țării, Chișinău, unul dintre centrele regionale ale Europei de Sud-Est.

Trasând direcțiile pentru realizarea modelului „Chișinău-2020”, vom examina două scenarii de dezvoltare a orașului: scenariul *inert* (fără a exclude din cadrul acestuia corecțiile sau problemele deosebit de acute, generate de criza anilor '90) și scenariul *constructiv*, orientat spre depășirea caracterului periferic și redresarea radicală a imaginii și a climatului urban al Chișinăului în procesul realizării scopului principal al strategiei 2020 – creșterea competitivității pro-europene a orașului Chișinău prin realizarea concepției „City”.

Dezvoltarea de perspectivă a Chișinăului ca centru teritorial-economic-cheie al Moldovei este orientată spre asigurarea unei creșteri economice durabile atât a orașului propriu-zis, cât și a periferiilor sale. Totodată, această dezvoltare este împiedicată de creșterea presiunii competitive (în primul rând economice) din partea altor orașe ale acestei părți a Europei (atragerea investițiilor, noi tehnologii de comunicare, cadre calificate etc.), de influența proceselor migraționiste și de semnificația în continuă creștere a elementului ecologic în dezvoltare.

Întrucât scopul principal al dezvoltării social-economice a Chișinăului în perioada de până la 2020 constituie creșterea competitivității sale în comunitatea orașelor europene și poziționarea sa ca unul dintre centrele regionale ale Europei de Sud-Est, politica și practicile economice urmează să fie îndreptate spre asigurarea unei dezvoltări economice eficiente, și asta în pofida existenței problemelor generate de transformările structurale ale economiei orașului.

Componentele de bază ale creșterii economice:

- Creșterea investițiilor în sectorul real al economiei, în primul rând în producția de bunuri orientate spre export, a celor care consumă puțină materie primă și energie, în ramurile economiei ecologice, în servicii și în infrastructură.
- Creșterea considerabilă a gradului de ocupare a brațelor de muncă și a veniturilor reale ale populației.
- Utilizarea eficientă a resurselor (naturale, umane și economice) existente.

² Republica Moldova. Raport național despre dezvoltarea umană – 2000, PNUD, Chișinău, p.7.

- Aplicarea tehnologiilor ecologice contemporane și trecerea la procesele inovatoare continue în producere și gestionare – multiplicatoare ale dezvoltării economice a orașului.

La elaborarea prognozei date au fost luate în considerare tendințele dezvoltării social-economice a municipiului și a țării în general, apărute după anul 1990, inclusiv în anii 2001-2005, factorii interni și externi care sunt în stare să influențeze, inclusiv negativ, dezvoltarea Republicii Moldova și a capitalei sale, cât și principiile fundamentale ale Concepției Panului Urbanistic General al Municipiului Chișinău. La baza calculelor indicatorilor economici pe termeni medii și lungi au fost puse scopurile și prioritățile dezvoltării social-economice a Chișinăului, incluse în prezenta strategie.

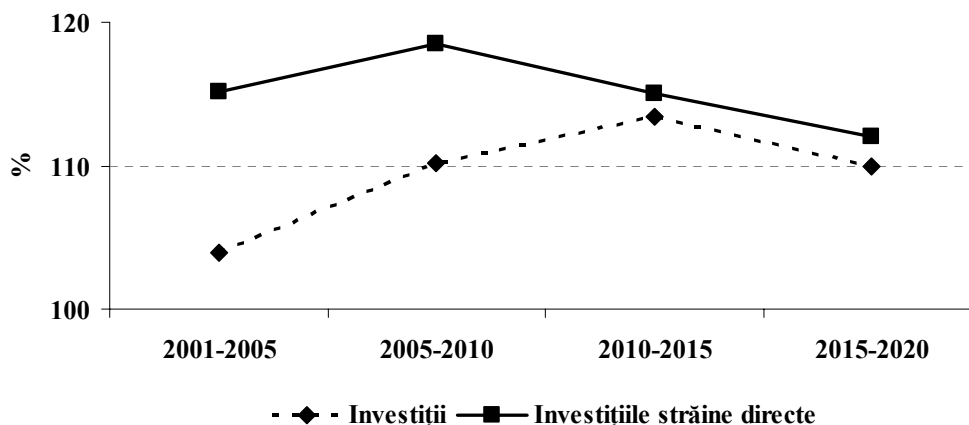
Primul scenariu, **constructiv**, examinează dezvoltarea durabilă a capitalei, adică îmbunătățirea calității vieții orașenilor (însă nu doar creșterea veniturilor), atenuarea inechității sociale și diminuarea sărăciei, conștientizarea responsabilității în fața generațiilor viitoare, constituirea și dezvoltarea unei societăți armonioase.

Acest scenariu se bazează pe următoarele supoziții:

- Sporirea atractivității investiționale a capitalei va condiționa creșterea volumului investițiilor (în medie cu 10-15% anual);
- Dezvoltarea este urmată de progrese corespunzătoare în consumul de energie, în sistemele de transport, în producerea materialelor de construcție;
- Începe trecerea la noi principii de organizare a procesului de producere – crearea unor așa-numite clustere economice, lucru care va permite dezvoltarea coordonată a ramurilor industriale, a serviciilor și a cercetărilor științifico-practice destinate optimizării utilizării resurselor;
- Efectul economic și oportunitățile participării la viața economică se referă la întregul socium urban, cu alte cuvinte creșterea economică contribuie la armonia socială, și nu la dezbinarea societății.
- Eficientizarea utilizării surselor financiare semnificative de care deja dispune și căutarea unor noi surse destinate dezvoltării capitalei.

Potrivit acestui scenariu, pentru anii 2006-2020 investițiile în capitalul fix vor crește de mai bine de 5 ori. Se consideră că ritmurile medii de creștere anuală a investițiilor străine vor fi chiar mai înalte decât ritmurile de creștere a capitalului fix (vezi graficul nr. 1).

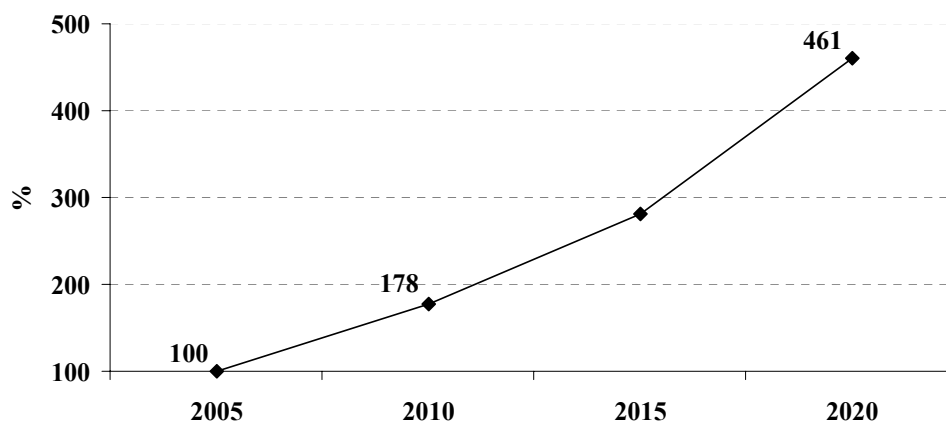
Dinamica investițiilor în economia orașului Chișinău (ritmurile medii de creștere anuală)

În acest sens, sectoarele atractive pentru investiții, așa-numitele „puncte de creștere” ale dezvoltării economice vor deveni, în primul rând, serviciile – comerțul, finanțele, comunicațiile, serviciile administrative, informaționale, de transport, educaționale, medicale și culturale, iar în al doilea rând – industria tehnologiilor înalte și de inovații (ramurile orientate spre piața de consum: alimentară, ușoară, poligrafică, iar mai târziu și construcția de aparate și instrumente, farmaceutica, elaborarea tehnologiilor noi, în primul rând ecologic pure etc.).

Creșterea din ultimii ani a veniturilor reale ale populației, inclusiv a celor obținute din transferurile bănești de la cetățenii care lucrează peste hotare, a generat și dezvoltarea rapidă a comerțului (cu ridicata și cu amănuntul). Ramura este atractivă atât pentru investitorii locali, cât și pentru cei străini. Se preconizează că volumul circulației bunurilor va crește pe termen mediu cu 10%, iar pe termen lung – în medie cu 8-9% anual. Pentru aceasta vor fi aplicate metode comerciale moderne, diverse forme de comerț electronic, inclusiv comerț prin Internet. Dinamica dezvoltării sectorului comercial este redată în *graficul nr. 2*.

Dinamica volumului vânzării cu amănuntul (2005 = 100%)

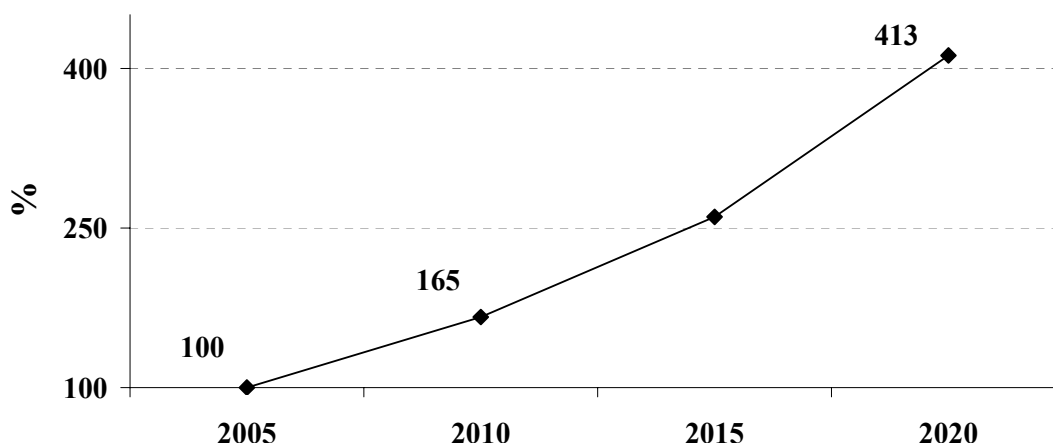
Serviciile cu plată destinate publicului constituie unul dintre cele mai dinamice sectoare ale economiei urbane, în acest sens fiind lărgit atât spectrul serviciilor prestate, inclusiv a celor care solicită eforturi științifice intensive, cât și calitatea acestora. În prezent în structura volumului total al serviciilor cu plată predomină trei tipuri: de transport, comunale și de telecomunicații, a căror pondere constituie circa $\frac{2}{3}$ din toate serviciile prestate în capitală.

Concentrarea și îmbinarea în oraș a resurselor umane, administrative, de infrastructură, informaționale, financiare și intelectuale asigură condiții stabile și sigure pentru dezvoltarea în continuare a sectorului serviciilor. Astăzi, în afară de deservirea populației proprii și a celei din suburbii, Chișinăul este un centru principal de prestări a unui spectru larg de servicii pentru întreaga țară, iar în unele domenii (de exemplu, comerțul, telecomunicațiile, învățământul) – și pentru populația întregii regiuni.

Una dintre cele mai de perspectivă direcții de dezvoltare a capitalei este dezvoltarea pieței de telecomunicații și serviciilor de telecomunicații, acestea fiind cele mai dinamice și mai profitabile ramuri ale economiei municipale actuale. Fiind dezvoltate sistemic și consecvent, Chișinăul poate ocupa o nișă importantă în diviziunea regională a muncii și deveni un centru de servicii de telecomunicații din regiune (*graficul nr. 3*).

Graficul nr. 3

Dinamica volumului serviciilor cu plată acordate populației (2005 = 100%)

O altă prioritate este crearea în industrie a locurilor de muncă noi și păstrarea celor deja existente, mai ales în ramurile care se caracterizează printr-un înalt grad inovațional și un înalt randament și care vor determina fața economică a capitalei în viitor.

O semnificație deosebită capătă dezvoltarea ramurilor industriale care sunt legate reciproc (de exemplu, industria alimentară – producerea ambalajului – reciclarea deșeurilor). Un profit suplimentar poate fi obținut și în cazul întreprinderilor legate reciproc: deșeurile unei ramuri industriale pot constitui materia primă pentru alta.

Din punctul de vedere al producerii noilor sortimente de produse (produse ecologic pure, hrană pentru copii etc.), restructurarea ramurilor tradiționale deja existente ale industriei, în primul rând a celei alimentare, de asemenea va contribui la creșterea competitivității economiei urbane.

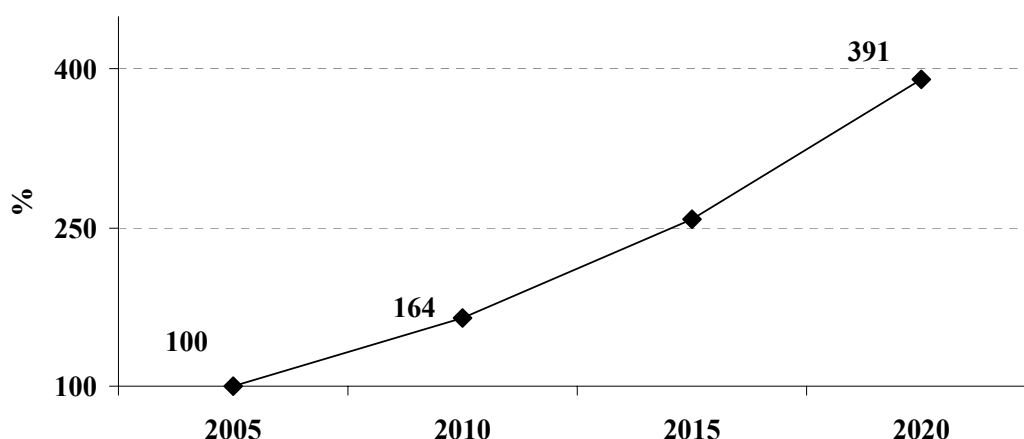
Durabilitatea urbană urmează să aibă la bază ramurile care utilizează în comun tehnologii și resurse.

În perioade medii sectorul tehnologiilor avansate va îndeplini funcția de incubator care va pregăti tehnologiile inovative și ambalajul lor comercial pentru etapa aplicării în masă, când acestea vor fi solicitate în economia reală. Cu alte cuvinte, valorificarea în masă a tehnologiilor avansate este problema celei de a doua etape, de lungă durată, a perioadei prognozate.

Baza economică existentă a Chișinăului se caracterizează prin multifuncționalitate, prin prezența resurselor productive, investiționale, științifico-educative și informaționale, care în totalitatea lor constituie potențialul inovațional al capitalei. Utilizarea complexă și eficientă a acestui potențial va permite orașului Chișinău să devină către anul 2020 nu numai un producător, ci și un exportator de producție tehnologic avansată, de inovații științifice de producție (*graficul nr. 4*).

Graficul nr. 4

Dinamica volumului producției industriale (2005 = 100%)

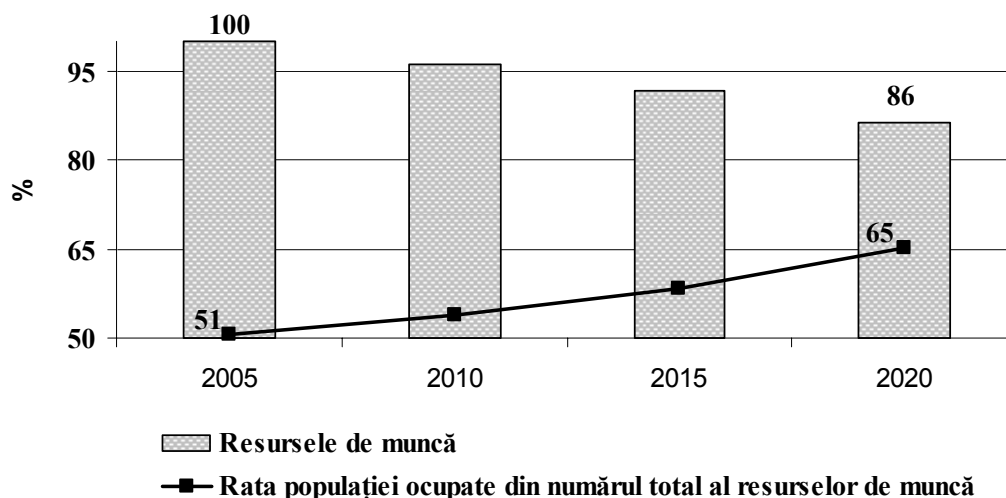

Unul dintre factorii deosebit de importanți, forța motrice a schimbărilor și dezvoltării (sau stagnării) oricărui oraș îl constituie populația; activitatea ei economică și socială, necesitățile, educația și nivelul de cultură determină într-o mare măsură ritmurile și durabilitatea dezvoltării economice. Anume populația și standardele ei de viață constituie „indicatorul” succesului dezvoltării unei localități urbane.

Varianta analizată a prognozei reiese din faptul că vor fi depășite tendințele negative în dinamica utilizării brațelor de muncă, în capitală se va forma o piață a muncii eficientă care va asigura patronii cu brațe de muncă calificate, iar muncitorii – cu front de lucru, cu un salariu decent și cu condiții de muncă ce corespund standardelor de securitate și igienă. Reducerea numărului populației Chișinăului³ și, lucru deosebit de important, a populației apte de muncă, nu va afecta ritmurile de creștere și durabilitatea dezvoltării economice a capitalei (*graficul nr. 5*)

³ Vezi Anexa B: Prognoza demografică pentru orașul Chișinău până în anul 2020. Serviciul Național de Statistică. CISR, oct. 2005

Dinamica forței de muncă și a populației angajate în câmpul muncii

Cel de al doilea scenariu, pe care l-am numit **inert**, de asemenea denotă o creștere economică, dar întrucât creșterea propriu-zisă nu presupune o repartizare „echitabilă” a rezultatelor și o dezvoltare eficientă, există pericolul potențial al accentuării inegalității dintre grupurile sociale, dintre capitală și provincie, a atractivității diferitor genuri de activitate economică și, ca urmare, apare problema stabilității sociale a Chișinăului.

La baza scenariului stau următoarele supoziții:

- o În comparație cu varianta constructivă a prognozei, volumul investițiilor, inclusiv al celor străine directe, va crește mai lent. În 2006-2020 ritmurile medii de creștere a investițiilor va constitui până la 7%, pe perioade de lungă durată – de 5-6% și respectiv a investițiilor străine directe – de 10% și 5%.
- o Structura ramurală a economiei capitalei nu va suferi schimbări esențiale. Pozițiile de lider vor fi ocupate de comerț, serviciile tradiționale și industria prelucrătoare, în primul rând cea alimentară.
- o Gradul de ocupare și mărimea veniturilor reale ale populației vor crește, deși nu atât de semnificativ ca în cazul scenariului constructiv de dezvoltare.

Potrivit acestui scenariu pentru anii 2006-2020, investițiile în capitalul fix vor crește de circa 3 ori. Totodată, volumul investițiilor străine directe în economia municipiului va fi de două ori mai mic în comparație cu scenariul constructiv al prognozei. Se presupune că și sectorul serviciilor, și industria vor înregistra creșteri, dar și acestea mai lente, respectiv de 106% și 107%.

Păstrarea aproape intactă a structurii economiei urbane va determina și persistența problemelor existente pe piața muncii – partea populației angajate în câmpul muncii în raport cu forțele de muncă va crește nesemnificativ: de la 50% în 2005 până la 55% în 2020.

Indicatorii principali ai dezvoltării economice a municipiului Chișinău în anii 2005-2020 (scenariile constructiv și inert) sunt arătați în tabel.

Tabelul nr. 1.

	2010		2015		2020	
	inertă	constr.	inertă	constr.	inertă	constr.
Populația, în total	97	98	94	96	90	93
Populația aptă de muncă	96	96	89	92	82	86
Populația ocupată în câmpul muncii	101	102	102	106	105	111
Industria	141	164	186	259	237	391
Investiții în capitalul fix	143	163	206	304	290	540
Investiții străine fixe	203	233	276	436	315	597
Circulația de mărfuri cu amănuntul	159	178	227	281	325	461
Servicii cu plată	146	165	205	260	273	413

4. Obiectivele strategice ale îmbunătățirii calității mediului urban și ale dezvoltării complexelor social-economice principale ale orașului

4.1. Îmbunătățirea calității mediului urban

Mediul urban al Chișinăului se formează și se modifică în procesul de dezvoltare a compoziției spațial-volumetrică, de evoluție arhitecturală și social-economică a orașului. În ultima treime a secolului XX Chișinăul a parcurs foarte repede din punct de vedere istoric două etape contrastante ale dezvoltării sale – ascensiunea și criza. Prima etapă (anii 60-80) este marcată de o expansiune activă a industriei în oraș, de construcții în masă a spațiului locativ și de o creștere triplă a populației. În cea de a doua etapă de evoluție (anii 90), orașul, economia și populația lui au cunoscut o experiență determinată de un declin, o depresiune și o adaptare ulterioară la noile condiții de viață. Astăzi Chișinăul se află în pragul unei noi etape – de modificări calitative ale mediului care, în totalitatea lor, vor trebui să contribuie la realizarea obiectivului principal al Planului strategic de dezvoltare până în anul 2020 – sporirea potențialului de concurență al orașului ca un mediu unitar și armonios pentru viață și afaceri, ce corespunde unui mod de viață al capitalei conform standardelor europene.

4.1.1. Dezvoltarea compoziției spațial-volumetrică a orașului

Dezvoltarea spațial-volumetrică a Chișinăului constituie unul din obiectivele-cheie de administrare a dezvoltării durabile și pe termen lung a orașului sub diverse aspecte: planimetric, de structură funcțională, economic, socio-cultural și administrativ. Strategia „Chișinău-2020” situează dezvoltarea spațial-volumetrică a orașului pe următoarele principii de bază:

- a. **Tranziția de la ideologia de valorificare a teritoriilor noi la ideologia de regenerare a mediului urban**, la o dezvoltare mai intensivă a orașului în hotarele existente, cu un progres – adecvat pentru capitala unui stat – al centurilor externe a aglomerațiilor sale. Asemenea orientare urmărește atât menținerea diversității istorice și culturale a Chișinăului, cât și aplicarea tehnologiilor moderne ale urbanisticii și standardelor de calitate a vieții cetățenilor. „Ofensiva” orașului spre teritorii noi, edificarea pe acestea a spațiilor locative, a obiectivelor de producție și de infrastructură par doar la prima vedere o ilustrare a activismului urbanistic al proiectanților și administratorilor. În esență însă o

asemenea abordare conduce la complicarea și sporirea costurilor de organizare a vieții urbane. În condițiile Chișinăului, după 15 ani de criză și depresiune, acesta este un risc nejustificat, pentru că rămân neimplicate și utilizate insuficient resursele interne ale urbei. Înainte de toate, va suferi centrul orașului care, în condițiile de reorientare a atenției (financiare, urbanistice etc.) către periferie, se va pomeni în prizonieratul stagnării sau deciziilor spontane;

- b. **Obținerea unei unități interne a mediului urban** prin asigurarea unui caracter integrat al caracteristicilor sale social-economice, funcționale, tehnice și estetice. Unitatea mediului urban presupune și **stimularea diversității sale** prin utilizarea atât a normelor și actelor internaționale, cât și a noilor standarde și norme naționale, elaborate pentru calitatea mediului urban, ce țin seama de originalitatea istorică și culturală a Chișinăului, de specificul condițiilor sale naturale (relief, seismicitate, roza vânturilor etc.);
- c. **Dezvoltarea progresivă a infrastructurii** ca una dintre cele mai eficiente direcții de administrare a dezvoltării spațiale a municipiului, ce permite o activitate flexibilă în domeniul bunurilor imobile (locuințe, întreprinderi, deservire) pe întreg teritoriul urbei, diferențiindu-le conform unor criterii juridice, urbanistice, tehnice sau de altă natură și administrând formele lor de dezvoltare și de investiții. Direcția unor asemenea acțiuni progresive trebuie să fie orientată de asemenea către asocierea obiectivelor de infrastructură existente în sisteme funcționale mai mari.

Planul strategic privește structura spațial-planimetrică și structura arhitectural-spațială a orașului ca pe o valoare culturală și un fundament genetic pentru o dezvoltare durabilă și echilibrată. În calitate de principiu de bază pentru dezvoltarea structurii de planificare și structurii arhitectural-spațiale a Chișinăului este preluat principiul de renunțare la tendința de extindere teritorială din contul construcțiilor noi pe teritoriile anexate, indiferent de alegerea schemei de principiu (dezvoltare liniară, dezvoltare radială de centură, dezvoltare la extremități) în favoarea reorganizării structurale a teritoriilor formate – în calitate de program de consolidare și acumulare a oportunităților potențiale pentru dezvoltarea de perspectivă a orașului.

Principalele elemente ce determină organizarea spațial-planimetrică și organizarea arhitectural-spațială a teritoriului sunt:

- *Carcasele natural-peisagistice și compoziția urbanistică a orașului*, ce formează o structură neterminată de petale și rețele a compoziției unice de planificare a teritoriului, divizată de axa compozițională și spațială a văii râului Bâc;
- *Structurile de planificare și diferențiere a terenurilor formate istoric*, în calitate de valoroase elemente planimetrice și de construcție, ce determină izolarea teritorială relativă de funcționare a unor părți ale orașului;
- *Morfotipurile spațiale de construcție și spațiile deschise*, ce determină formele de organizare spațial-volumetrică a construcțiilor din centrul istoric al urbei, formate în timpul dezvoltării evoluționiste a orașului, și constituind o bogăție culturală reală a capitalei.

Compozițiile urbanistice și naturale ale orașului constituie baza structurii planimetrice și arhitectural-spațiale a Chișinăului, în calitate sa de oraș important format de-a lungul istoriei.

Carcasa natural-peisagistică este reprezentată de un sistem interdependent de relieful urbane și teritorii verzi – parcuri-păduri, scuaruri, bulevarde, zone recreative,

spații deschise, văi ale râului și landșafturi acvatice. Carcasa natural-peisagistică a orașului este constituită dintr-un sistem, dispus radial față de platoul centrului urban, de poluri-dominante de relief independente, precum și de valea râului Bâc. În calitate de direcție prioritară pentru dezvoltarea municipiului este stabilită regenerarea și fortificarea continuității spațiale a carcasi naturale de landșaft a teritoriului pe calea: reconstituirii landșafturilor naturale pierdute din valea râului Bâc și a terenurilor adiacente din contul evacuării în periferie a tuturor obiectivelor industriale cu tehnologii inferioare, a căror amplasament în partea centrală a orașului nu este justificat din punct de vedere economic și ecologic; instaurarea unui regim de reglementare juridică a activității urbanistice pe teritoriile complexului natural istoric, ce determină pentru fiecare teren al complexului (inclusiv de rezervă) și pentru anumite părți ale acestuia un ansamblu de modificări interzise ale landșaftului, de tipuri de înverzire și urbanistică, tipuri de restaurare și construcție, ce răspund particularităților, statutului și scopurilor de păstrare și restaurare a fiecărui teren.

Compoziția urbanistică planimetrică și arhitectural-spațială a orașului este formată din schema radială și de centură a sistemului magistralelor de transport, străzilor centrale, piețelor și nodurilor urbane și teritoriilor din apropierea magistralelor, inclusiv sistemul centrului orașului. Direcția primordială de realizare a Planului strategic este constituită de dezvoltarea și perfecționarea schemei incluse în precedentul Plan general a structurii radiale și de centură a compoziției planimetrice, ca legitate ce solicită finisarea sa, prin:

- Consolidarea rolului public, cultural și de agrement al centrului istoric și eliminarea consecventă a funcției de afaceri, de producere și comerciale din spațiul nucleului urban din contul diminuării gradului de ocupare a brațelor de muncă și a presiunii de transport în aceste sectoare;
- Accentuarea principalelor magistrale radiale și de centură printr-un sistem de mari centre publice, comerciale și de afaceri la periferia centrului istoric în centurile primei și celei de a doua verigi;
- Crearea „zonelor de contact” ale carcasi natural-peisagistice și compoziției planimetrice urbanistice, care să constituie baza pentru edificarea noilor complexe urbanistice de agrement la marginea celei de a treia verigi de transport – dezvoltarea actualelor și construcția noilor complexe publice urbane pentru activități recreative și sportive, formarea ansamblurilor și compozițiilor arhitectural-spațiale, de parcuri, axate pe principiile interacțiunii și întrepătrunderii reliefurilor naturale și urbanistice.

Planul strategic se orientează pe *structurile planimetrice și de diferențiere a teritoriilor*, care vizează acele arealuri ale orașului, care au particularități puternic exprimate și specifice ale patrimoniului cultural istoric. Pentru menținerea unei succesiuni pe plan cultural a deciziilor urbanistice, a unității de spațiu, expresivității și diversității de mediu a orașului, drept direcție principală este adoptată restaurarea și dezvoltarea arealurilor din partea centrală a urbei care posedă semne pronunțate ale mediului urban cultural și istoric, prin: păstrarea și conservarea unei structuri de planificare a centrului din două părți, constituită istoric (Orașul vechi – Orașul nou), păstrarea și restaurarea modelelor istorice de planificare și construcție, dezvoltarea sistemului de zone și rute pietonale, reconstituirea elementelor pierdute ale mediului istoric și nodurilor și conexiunilor compoziționale.

Este important să se țină cont de faptul că *morfotipurile spațiale – formele construcțiilor spațial-volumetrice ale orașului* (numărul de etaje, densitatea ansamblurilor) reprezintă o bogăție istorică a capitalei în procesul evoluției sale și determină particularitățile de percepție vizuală a urbei. Fiecare dintre morfotipurile istorice ale orașului posedă

propriile particularități și dispune de calități individuale, acestea îmbogățind mediul compozițional-spațial al Chișinăului.

În ansamblu, strategia de dezvoltare spațial-volumetrică a Chișinăului este orientată spre asigurarea unei durabilități a orașului în baza concordanței și echilibrului dintre diversele aspecte ale politicii urbanistice.

4.1.2. Spațiul arhitectural: salvagardare și consolidare

Perceperea Chișinăului drept un oraș atractiv și confortabil pentru locuire, în mare parte se determină reieșind din calitatea și aspectul arhitectural-volumetric. Din aceste considerente Planul strategic urmărește creșterea nivelului de urbanizare, crearea unei ambianțe arhitecturale confortabile pentru locuitorii și oaspeții orașului. Astfel, prin intermediul artei urbanistice, arhitecturii peisagistice și a designului urban va fi modelat atât un spațiu armonios de trai, cât și mentalitatea și gusturile estetice ale locuitorilor.

Esența politicii arhitecturale în Chișinău, în perspectivă până în anul 2020, poate fi exprimată astfel: „salvagardare prin consolidare, consolidare prin salvagardare”. Pe de o parte, este necesară menținerea originalității orașului, a patrimoniului arhitectural, iar pe de altă parte, trebuie învinsă inerția în proiectarea tipică, uniformă a structurilor arhitectural-planimetrice și metoda de construire a masivelor de spații locative.

În conformitate cu cele menționate, scopurile de bază ale strategiei de dezvoltare a spațiului arhitectural al orașului sunt:

- menținerea, restabilirea și îmbogățirea creativă a aspectului arhitectural în centrul istoric al orașului, ca parte componentă a patrimoniului cultural național;
- transformarea mediului în zonele periferice ale orașului prin modelării structuri policentrice, diverselor tipuri și forme de construcții, inclusiv clădirile cu multe etaje în calitate de repere compoziționale ale străzilor și piețelor, precum și spațiile publice care concentrează obiectele din sectorul de deservire, de agrement și sportive.

Specificul aspectului Chișinăului istoric este determinat de asemenea particularități, ca expresivitatea siluetei generale și a panoramei orașului, topografia neobișnuită, coloritul sudic al străzilor și al landsaftului urban, monumentele de arhitectură originale, tradițiile autohtone în artă și în construcții. Pierderea unor importante părți istorice ale dominantelor urbanistice și apariția unor obiecte care nu se încadrează categoric în spațiul istoric urban reflectă una din realitățile negative actuale ale Chișinăului.

Depășirea acestor realități este posibilă cu condiția soluționării următoarelor probleme:

- stabilirea hotarelor teritoriilor istorice și fixarea lor juridică cu elaborarea unui sistem de interdicții, prescripții și facilități în reconstrucția, menținerea și utilizarea teritoriilor istorice;
- restaurarea complexă și modernizarea centrului istoric al orașului, ca teritoriu al concentrării înalte a obiectelor patrimoniului arhitectural, care are legături funcționale cu infrastructura modernă;
- crearea condițiilor favorabile de trai în partea istorică a urbei.

Schema compozițională a or. Chișinău, care a determinat aspectul spațial al arhitecturii sale, are la bază sistemul de axe și noduri planimetrice. Drept exponenți ai acestor legături compoziționale ale urbei servesc atât elementele naturale (abia râului, colinele și platoul), cât și cele create de om în anii 1960-1980 (viaducul Centru-Botanica, Valea Trandafirilor, parcul Valea Morilor ș. a.). Pe măsura dezvoltării orașului a apărut

necesitatea unor noi legături compoziționale. Reținerea în implementarea lor arhitectural-planimetrică poate provoca pierderea integrității și interconexiunii componentelor orașului. Luând în considerare cele expuse, este oportună căutarea soluțiilor în stabilirea unor legături de transport, așa ca: bulevardul Dacia – Aeroportul, complexe comerciale și de agrement Calea Orheiului („Metro” ș, a.) – Stăuceni – Cricova – Bariera Sculeni – bazinul Ghidighici, Autogara de Sud – Ialoveni, Ciocana – Tohatin – r. Nistru (Vadul lui Vodă).

În șirul celor mai complexe probleme ale structurii arhitectural-planimetrice a or. Chișinău se află dezvoltarea centrului. Din aceste considerente este actuală reconstrucția nucleului format al centrului, cu dominantele apărute ulterior: Parlamentul – Președinția – Moldtelecom – Unic – Eurocreditbanc – Universitatea Pedagogică – Kentford – Topaz ș. a.

Sporirea atractivității Chișinăului, în calitate de capitală europeană, poate fi asigurată prin delimitarea spațială a funcțiilor administrative și de afaceri, inclusiv din contul creării business-centrelor complexe, care ar include obiecte cu funcțiuni hoteliere, expoziționale și de organizare a conferințelor. În plan strategic, cele mai favorabile terenuri în Chișinău pot fi considerate cele amplasate în lungul sau în vecinătatea centurii nr.1 de transport, care delimitează nucleul istoric al centrului. La aceste teritorii pot fi clasate: cartierele cu un fond degradat nesemnificativ între străzile Ismail, Ciuflea, M. Kogălniceanu, 31 august 1989, construcțiile din str. M. Viteazul, Petricani, Calea Orheiului, Calea Ieșilor. De a atitudine adecvată este nevoie și la amplasarea centrelor de afaceri în zonele rezidențiale, în scopul creării în perspectivă a structurilor policentrice pentru astfel de complexe.

Aceste acțiuni vor permite crearea unui sistem integral de ansambluri intravilane, iar centrului orașului îi va fi redat statutul de dominantă arhitecturală, care în mare parte va determina atât structura compozițională a urbei în general, cât și cosubordonarea unor subcentre din alte sectoare ale orașului.

Reieșind din experiența altor capitale europene și din tendința evidentă de dezvoltare în perspectivă a compozițiilor spațial-volumetrice, care va accentua identitatea și statutul de capitală, poate fi justificată construcția multietajată în scopul creării siluetei de reper în nodurile compozițional-planimetrice și de transport ale noilor sectoare ale orașului și pentru finalizarea ansamblurilor arhitectonice pe magistralele principale ale centrului urbei. Pentru păstrarea valorilor istoric-urbanistice și arhitecturale ale or. Chișinău și a succesiunii în dezvoltarea plastică prin metode arhitectonice moderne, expresive este oportună stabilirea unor regimuri urbanistice, diferențiate după zone, de construcție a centrului și a sectoarelor orașului.

4.1.3. Strategia politicii locative

Scopul principal al politicii de stat și al autorităților municipale trebuie să devină crearea condițiilor favorabile pentru realizarea de către cetățeni a drepturilor lor la spațiul locativ. În or. Chișinău, care dispune de circa 12 mln m², sau 250 mii de apartamente, peste 90% sunt deja privatizate. Epoca obținerii gratuite a locuințelor a rămas în trecut și posibilitățile de procurare sau îmbunătățire a condițiilor de trai, în actualele condiții de piață, în mare parte depind de solvabilitatea cetățenilor. Statul, însă, în nici un caz nu trebuie să rămână indiferent față de această problemă. Situația demografică în Chișinău arată că 25% din populație o constituie persoanele de vârstă pensionară, 40% sunt studenți și tineri. Prin urmare, majoritatea populației, reieșind din situația sa materială, în următorii ani puțin probabil să capete posibilitatea de a procura spațiu locativ la prețul

de piață, care crește în permanență. Conform pronosticurilor, această scumpire, îndeosebi la spațiul locativ nou, se va menține, apropiindu-se de nivelul prețurilor europene. Numai o parte nesemnificativă a populației apte pentru muncă, inclusiv cetățenii aflați la muncă peste hotare, au posibilitatea de a se asigura cu o locuință decentă.

Pentru determinarea strategiei politicii locative a orașului sunt importanți asemenea indicatori, ca gradul de asigurare cu spațiu locativ, dinamica estimativă a numărului locuitorilor și densitatea medie a populației. Pentru evaluarea situației în Chișinău este necesară o comparație:

- a. asigurarea cu spațiu locativ:
 - Sofia, Tirana – 15,0-16,0 m²;
 - Chișinău – 18,5 m²;
 - Riga, Sankt-Peterburg, Rostov pe Don – 20,0 m²;
 - București – 21,0 m²;
 - Novosibirsk – 24,0 m².
- b. densitatea populației:
 - Chișinău – 59 loc./ha la numărul total de 0,662 mln locuitori;
 - Cracovia – 65 loc./ha la numărul total de 0,731 mln locuitori;
 - Varșovia – 67 loc./ha la numărul total de 1,575 mln locuitori;
 - Sofia – 94 loc./ha la numărul total de 1,137 mln locuitori;
 - Sankt-Peterburg – 121 loc./ha la numărul total de 4,241 mln locuitori.

Conform pronosticului numărul populației or. Chișinău în anul 2020 va fi de 0,595 mln locuitori și dacă reieșim din practica internațională, asigurarea medie cu spațiu locativ se va mări în perioada de calcul cu 50-70%, adică până la 30,0 m²/loc. (coeficientul 1,6). Reieșind din acești parametri suprafața spațiului locativ în oraș trebuie să crească cu 6900 mii m². Teritorial, acest spațiu poate fi amplasat pe:

- Terenurile reconstruite – în zonele cu fondul locativ degradat, sectoarele construite cu blocuri locative din primele serii-tip, scoaterea întreprinderilor industriale din zonele locative, schimbarea funcțiilor terenurilor cu destinație specială, precum și reabilitarea clădirilor cu supraetajare și mansardare, care va constitui circa 40% spațiu locativ, sau 2760 mii m²;
- Terenurile noi valorificate din contul rezervelor existente și proiectate pentru construcțiile locative – circa 60% spațiu locativ, sau 4140 mii m², care va atrage după sine necesitatea atribuirii suplimentare de pământ – circa 460 ha (densitatea – circa 300 loc./ha) cu crearea respectivă a tuturor obiectelor și elementelor infrastructurii tehnico-edilitare și sociale.

În perspectivă este necesar de prevăzut terenuri pentru efectuarea lucrărilor de reconstrucție, atât în hotarele orașului în general, cât și în partea lui istorică. Volumul acestora va fi mai puțin semnificativ în comparație cu cele menționate mai sus și se vor concretiza la etape ulterioare ale Planului urbanistic general.

Reieșind din condițiile existente ale orașului, strategia politicii locative poate fi realizată în trei direcții:

Pentru păturile populației înalt asigurate este necesară crearea condițiilor accesibile și transparente pentru investirea în construcția și procurarea locuinței la prețurile de piață, atribuirea în baza licitațiilor a terenurilor de pământ pentru construcția vilelor sau construcția caselor cu mai multe apartamente de calitate înaltă. Pentru aceasta este necesar de a propune teritorii cu un nivel redus de asigurare cu rețele ingineresti, cu un

procent înalt al fondului locativ degradat, dar atractiv din punct de vedere al amplasării (în apropierea nucleului orașului sau microraioului, lângă spațiile verzi, zonele de agrement etc.). Pentru construcția vilelor este oportună alocarea terenurilor în localitățile din componența orașului, care sunt amplasate în apropierea intravilanului urbei.

Pentru păturile populației medii asigurate este necesară implementarea mecanismelor financiare, care ar permite utilizarea creditelor de lungă durată pentru procurarea locuinței. Activitatea Agenției Municipale de Investiții în Construcție (AMIC) și a Serviciului Național de Locuințe (SNL) de pe lângă Agenția pentru Dezvoltare Regională demonstrează că și în condițiile actuale de creditare ipotecară, nu prea convenabile comparativ cu experiența mondială, cererea pentru construcția locuințelor ipotecare depășește oferta. Accesul la creditele ipotecare îl are numai o mică parte a familiilor din Chișinău, spre deosebire de situația în țările Uniunii Europene, unde ipotecii îi revine 53% din PIB.

Dezvoltarea ulterioară a ipotecii presupune reducerea cotelor procentuale ale creditelor (în mediu până la 5% anual), majorarea termenelor de rambursare a creditelor (de regulă până la 30 de ani), micșorarea cuantumului minim al primei cote. Principala problemă constă în elaborarea unui mecanism financiar-creditar pentru asigurarea construcției ipotecare. Și în primul rând – elaborarea pachetului de acte legislative, care va reglementa acest proces, începând cu acordarea creditului și terminând cu înregistrarea locuinței în proprietate privată. Acestea vor fi nu numai legea despre ipotecă, dar și despre banca ipotecară, despre hârtiile de valoare ipotecare, înregistrarea de stat a drepturilor la imobilele ipotecare, despre înlesniri acordate unor categorii de cetățeni în creditarea ipotecară și altele. Concomitent va fi necesar de luat în considerare că numărul de familii care vor putea beneficia de sistemul de creditare ipotecară întru totul va depinde de corelarea prețurilor la spațiul locativ și nivelul de salarizare.

A treia direcție a politicii locative trebuie să devină acțiunile concrete în *crearea instituției spațiului locativ accesibil pentru păturile social vulnerabile și puțin asigurate ale populației*. În practica mondială accesibilitatea sau inaccesibilitatea spațiului locativ se determină în funcție de cota cheltuielilor pentru acoperirea serviciilor creditare anuale pentru cotele procentuale bancare curente. Doar în acest caz se poate distinge accesibilitatea socială și comercială a spațiului locativ. Pentru obținerea unei viziuni clare a situației este necesar să determinăm raportul procentual al costului locuinței și al veniturilor în funcție de situația economică în țară, situația pieței de locuințe, tipologia locuinței, respectarea standardelor calității și de altele.

Spațiul locativ accesibil pe piața sectorului locativ trebuie să fie diferențiat în funcție de nivelul calităților de consum, de forma și nivelul asistenței financiare a statului (înlesniri pentru locuință acordate lucrătorilor din sfera bugetară, familiilor tinere) și calculată pentru diferite rapoarte ale veniturilor consumatorilor pentru plata serviciilor comunale.

Ca o categorie aparte trebuie examinată *crearea instituției de locuințe pentru cetățenii care trăiesc sub limita sărăciei*. Va fi probabil necesară adoptarea legii privind locuințele sociale, în care va fi clar specificată această noțiune, inclusiv indicatorii principali ai accesibilității la această locuință, standardele calității de consum (capacitatea, exprimată în suprafața totală și numărul de locuri pentru dormit, utilarea și starea generală a locuinței), cota admisibilă a plății pentru locuință, conform normei minime din venitul total al familiei. Este necesar de a determina sursele de finanțare pentru construcția locuinței sociale sau achiziționarea acestora pe piața secundară. Acestea pot fi bugetele locale și cel republican, creditele bancare, granturile străine, creditele

fără procent, obținute de la organizații de peste hotare. Este posibilă preluarea experienței altor orașe în construirea locuințelor sociale și cu preț redus, din contul unei părți a venitului obținut în rezultatul construirii și realizării spațiului locativ comercial de elită. Dar este necesară susținerea de către stat și oraș a proiectelor-pilot de edificare a spațiului locativ de orientare socială.

Spațiul locativ în oraș se va forma și în continuare în baza construcției sistemelor combinate și mixte a blocurilor cu multe etaje, cu un număr mediu și mic de niveluri, cât și prin noi soluții arhitectonice ale clădirilor și complexelor, prin expresivitatea și individualitatea ansamblurilor arhitecturale. Principalele obiective pentru formarea spațiului locativ al urbei în prima și în a doua decadă a secolului curent vor fi: reconstrucția complexă și modernizarea fondului locativ, în primul rând a părții centrale a orașului, prin redistribuirea, schimbarea utilizării funcționale a unor terenuri, scoaterea din limitele lor a zonelor și complexelor care nu sunt strict necesare pentru funcționarea nucleului central, reorganizarea cartierelor locative și a microraiounelor, demolarea construcțiilor vechi, majorarea argumentată a densității construcțiilor, edificarea spațiului locativ confortabil, reabilitarea și renovarea fondului locativ vechi, sporirea gradului de amenajare și înverzire a curților. Sporirea densității construcțiilor trebuie să fie compensată prin crearea mini-curților, teraselor, atriumurilor, grădinilor de iarnă, a formelor și elementelor mici de arhitectură peisagistică, cât și prin utilizarea nivelurilor de suprafață și subterane pentru amenajarea parcarilor auto, a garajelor și a altor construcții.

Este necesară trecerea de la construirea „cu bucata” a cartierelor la amenajarea lor complexă, lucru care va asigura integrarea resurselor investiționale. Se cere valorificarea pe etape a terenurilor considerate foarte prețioase din punct de vedere urbanistic, dar care sunt ocupate de fondul locativ vechi.

Problema construirii spațiului locativ nou constă în *deficitul teritoriilor libere*, care au mai rămas în oraș. Terenurile, anterior rezervate pentru construcția multietajată, cu densitate înaltă au fost eliberate pentru construcția vilelor. Ca urmare, orașul a pierdut 864 mii m², unde puteau fi amplasați 54 mii de locuitori. Însă luând în considerare faptul că în următorii 15 ani populația Chișinăului nu va înregistra o creștere esențială, iar extinderea terenurilor pentru construcție necesită cheltuieli majore pentru scoaterea pământului din circuitul agricol, pentru lărgirea sistemelor tehnico-edilitare, de comunicații și a rețelei obiectelor de menire social-culturală, mai rațională poate fi varianta comprimării densității locuitorilor în limitele intravilanului urbei. Pentru aceasta va fi necesară realizarea programului de acțiuni privind reconstrucția cartierelor locative. Direcția prioritară va deveni demolarea locuințelor individuale vechi cu un nivel, a garajelor, a șoproanelor, a anexelor amplasate haotic și construirea pe suprafețele eliberate a blocurilor moderne cu multe etaje.

Zonele preconizate pentru demolare și construirea acestora trebuie să fie stabilite în Planul urbanistic general. Urmează să fie demolate și clădirile cu tronsoane cu 2-3 etaje și casele din panouri mari cu 4-5 etaje, construite în anii 1950-1960. Aceste case s-au uzat fizic și moral, rețelele de comunicații s-au învechit și, în plus, au fost construite conform normativelor de termoizolare depășite și cu planificări incomode. Pe parcursul următorilor 15 ani resursele acestor case se vor epuiza totalmente și, luând în considerare că acestea sunt amplasate în sectoarele dotate cu infrastructură, este rațională demolarea lor, iar pe terenurile eliberate – construirea caselor cu multe niveluri, care vor asigura cel puțin creșterea dublă a numărului de apartamente.

În aceste cazuri apare inevitabil problema strămutării locatarilor, compensării spațiului locativ cedat și alocarea unui spațiu locativ nou. Soluționarea acestor probleme va necesita o formulare legislativă.

Pe contul reconstrucției fondului locativ vechi se poate obține o creștere de nu mai puțin de 1/3 din suprafața locativă. În particular, reconstrucției selective pot fi supuse casele din piatră de calcar cu 5 etaje de tip „hrușciovcă”. Din contul resistemizării apartamentelor, unirii acestora se poate obține o majorare esențială a suprafețelor. Aria apartamentelor poate fi majorată din contul unei anexe exterioare, fapt care va permite modificarea aspectului clădirii și crearea unui aspect arhitectonic mai modern.

Un spor esențial al suprafeței locative poate fi obținut și din contul supraetajării suplimentare a nivelurilor și mansardelor, în clădirile în care, conform caracteristicilor tehnice, este posibil așa ceva.

În scopul soluționării problemei strategice – asigurarea dreptului cetățenilor la spațiul locativ în conformitate cu standardele sociale ale condițiilor de trai și luând în considerare puterea lor de cumpărare, sunt necesare următoarele acțiuni:

- asigurarea dreptului la locuință a cetățenilor în baza delimitării și protejării dreptului de proprietate și a diferitor forme de chirie patrimonială a spațiului locativ;
- dezvoltarea sistemului de protecție socială concretă a populației la plata serviciilor comunale în funcție de situația materială a locuitorilor, pentru atingerea unei cote admisibile a plății serviciilor stabilite în cadrul normativelor;
- elaborarea și adoptarea actelor normative care vor stabili standardele condițiilor locative pentru Chișinău, diverse calități de consum ale spațiului locativ, calitatea, mediul adiacent al caselor (infrastructura tehnico-edilitară, amenajarea și înverzirea teritoriului, existența sau lipsa garajelor sau autoparcărilor în apropierea casei etc.);
- perfecționarea sistemului de gestionare a fondului locativ prin procedura de selectare prin concurs a organizațiilor de gestionare și deservire a fondului locativ, prin încheierea contractelor de concesiune pentru gestionarea obiectelor infrastructurii comunale, prin crearea asociațiilor de proprietari ai locuințelor, înregistrarea juridică a condominiului, stimularea dezvoltării sectorului particular de chirie a spațiului locativ;
- crearea mecanismelor de creditare ipotecară pe termen lung pentru procurarea spațiului locativ și creditarea constructorilor de locuințe;
- elaborarea și realizarea programelor de reconstrucție a blocurilor locative din primele serii-tip;
- formarea fondului locativ social pentru categoriile de populație, care au dreptul la obținerea spațiului locativ conform contractului de chirie socială;
- crearea unei rețele comerciale dezvoltate de deservire a spațiului locativ particular și municipal;
- dezvoltarea formelor de finanțare extrabugetară și a mecanismelor de creditare, care vor stimula fluxul de mijloace financiare a populației și a capitalului liber al organizațiilor comerciale în dezvoltarea sectorului locativ și a infrastructurii comunale.

4.1.4. Transportul și rețeaua stradală

O perioadă de timp considerabilă – la etapa ascensiunii social-economice și creșterii triple a populației sale în cea de a doua jumătate a secolului XX – Chișinăul s-a

dezvoltat orientându-se spre deservirea fluxurilor urbane de pasageri în principal prin intermediul transportului public. Însă în anii 90, în condițiile declinului economic și trecerii la relațiile de piață, structura transportului urban suferit modificări serioase: a crescut de aproape cinci ori numărul de automobile aflate în proprietate privată, iar parcul transportului public s-a redus de două ori. A apărut un segment nou – un parc de 2,0 mii de unități de automobile private de pasageri cu capacitate de transportare mică, care a reușit să creeze concurență pentru transportul public municipal. Transportul particular (autobuzele, microbuzele) a devenit predominant și pe itinerarele suburbane. S-au echilibrat simțitor fluctuațiile sezoniere ale utilizării transportului individual; în același timp, a crescut gradul de uzură a îmbrăcămintei șoselelor.

O realitate nouă care s-a conturat – creșterea bruscă a numărului de automobile și a intensității circulației, inclusiv a transporturilor de tranzit – au sporit exigențele față de rețeaua stradală a orașului (formată în mare parte încă în secolul XIX) și față de circulația transportului și pietonilor. Între timp, ceea ce a fost stabilit de Planul urbanistic general al Chișinăului din anii 80 în domeniul transporturilor și drumurilor nu a fost îndeplinit, și astăzi lipsa în oraș a magistrelor rapide, a șoselei de centură și a magistrelor de dublare în direcțiile principale determină trecerea unor fluxuri intensive de transport pe străzile nemagistrale. În consecință, are loc degradarea calității mediului urban în zonele rezidențiale (poluarea aerului, a surselor acvatice și a solurilor, zgomotul, existența unui număr mare de parcuri în curți și cartiere), crearea ambuteiajelor și sporirea numărului de accidente rutiere. Aproximativ 50% din mijloacele de transport traversează zona centrală a orașului.

Schema complexă de dezvoltare a transportului și rețelelor stradale din Chișinău este un element fundamental al Planului urbanistic general. Însă la etapa de formulare a strategiei de dezvoltare a orașului până în anul 2020 trebuie să se țină cont, aplicând experiența altor orașe europene, de faptul că îmbunătățirea activității transportului public municipal, inclusiv neutralizarea fenomenului de *motorizare* intensivă, pot fi realizate prin:

- Restabilirea accentului pe utilizarea activă a transportului public de capacitate mare (autobuze, troleibuze) – nu mai puțin de 2/3 din transportul de pasageri (un normativ pentru unele capitale din Europa Centrală);
- Optimizarea rețelei de rute și diferențierea funcțiilor magistrelor auto (rapide, de tranzit, de dublare, de ocolire) și îmbunătățirea calității îmbrăcămintei șoselelor;
- Construcția parcarilor auto subterane, precum și a pasajelor pietonale subterane și terestre;
- Reorientarea unei părți semnificative (mai prosperă) a cetățenilor spre piețele agricole și centrele comerciale situate în afara orașului (*car-oriented shopping*) și restrângerea comerțului tradițional pentru pietoni (*pedestrian-oriented shopping*);
- Acordarea pentru transportul din raza orașului a serviciilor Căii Ferate Moldovenești pe segmentul Strășeni – Ghidighici – Sculeni – Visternicieni – Gara feroviară Chișinău – Botanica de Jos – Aeroportul – Revaca, pentru aceasta fiind necesară amenajarea platformelor pentru haltele noi;
- Crearea unui sistem modern de monitorizare a circulației transportului auto din raza orașului și din suburbii și reducerea numărului de accidente;
- Sistematizarea interacțiunii transportului municipal și privat de pasageri, inclusiv soluționarea problemei de transport a pasagerilor ce posedă înlesniri, trecerea la administrarea transportului urban de pasageri în baza comenzilor municipale.

Acțiunile practice urgente pentru rezolvarea „problemei transportului” în Chișinău urmează a fi efectuate în cadrul unui program special al municipiului de îmbunătățire a situației în domeniul transportului de pasageri, aprobată prin decizia Consiliului

municipal Chișinău, ce include: extinderea rețelei de drumuri și a infrastructurii de transport; perfecționarea administrării transportului urban în general și a transportului de pasageri în particular; dezvoltarea pieței serviciilor de transport.

4.1.5. Mediul orașului

Ecologia reprezintă elementul-cheie al calității mediului urban. Elaborarea unei strategii de protecție a mediului este actuală pentru Chișinău din următoarele motive: starea ecologică generală negativă a orașului, determinată de poluarea diversilor componenți naturali și epuizarea resurselor naturale; activitatea insuficient de eficientă a serviciilor și organizațiilor de protecție a mediului; intervenția intereselor de afaceri atât în domeniul utilizării resurselor naturale, cât și în domeniul serviciilor ecologice. Datorită faptului că mediul orașului este determinat de un complex de elemente social-economice, tehnice și de protecție a mediului, *este oportună elaborarea unei strategii ecologice unice pentru Chișinău, care să urmărească următoarele scopuri: menținerea sistemelor vitale de asigurare a activității orașului, aplicarea unei politici unice în domeniul protecției mediului în procesul activităților economice și urbanistice, formarea unei mentalități civilizate despre mediu în rândul locuitorilor urbei.*

Analiza situației ecologice evidențiază câteva motive principale ce determină modificarea acesteia:

- Extinderea necontrolată a parcului de automobile și atenția insuficientă acordată dezvoltării și organizării rețelelor stradale;
- Utilizarea mijloacelor chimice în agricultura suburbii, lipsa metodelor biologice de protecție a culturilor, aplicarea insuficientă a sistemelor circulante de utilizare a resurselor acvatice;
- Lipsa de capacități pentru utilizarea industrială a deșeurilor industriale și toxice și pentru prelucrarea deșeurilor menajere și a gunoiului;
- Degradarea și restrângerea teritoriilor complexului natural al orașului, atitudinea neglijentă față de amenajarea spațiilor verzi, păstrarea calității și culturii activităților de înverzire;
- Poluarea râului Bâc din cauza scurgerilor industriale și menajere neprelucrate, precum și prin scurgerile de suprafață;
- Poluarea scurgerilor stradale cu gunoaie, cu produse ce distrug îmbrăcămintea șoselelor și solurile, cu degajarea în atmosferă a deșeurilor întreprinderilor industriale și ale sistemelor de încălzire, eliminărilor de gaze utilizate de motoarele cu ardere internă ale transporturilor;
- Poluarea aerului atmosferic din or. Chișinău și municipiu de către transportul auto și obiectivele de producere a căldurii pe bază de energie.

În contextul noilor condiții social-economice în domeniul situației ecologice a Chișinăului după 1990 s-au conturat următoarele tendințe:

- Diminuarea erupțiilor de gaze în atmosferă de la surse staționare, fapt determinat de micșorarea volumelor de producție industrială, în primul rând la marile întreprinderi industriale, și de dezvoltarea businessului mic și mijlociu, a sectorului de deservire;
- Majorarea erupțiilor de gaze în atmosferă datorită unei creșteri simțitoare a numărului de unități de transport; extinderea zonelor de disconfort acustic ca urmare a creșterii intensității circulației transportului și parcării neorganizate a automobilelor în curți, precum și efectuării construcțiilor în zonele rezidențiale;

- Sporirea volumului de deșeuri menajere solide, fapt care conduce, în condițiile lipsei unei utilizări industriale, la extinderea terenurilor folosite pentru îngroparea deșeurilor și contribuie la apariția unor gunoiști nesanționate;
- Înăutățirea calității de curățare a apelor de suprafață pe teritoriul municipiului;
- Restrângerea suprafețelor verzi, determinată de preluarea terenurilor pentru construcții, degradarea masivelor verzi sub influența poluării aerului și solurilor;
- Descentralizarea sistemului de asigurare cu căldură și utilizarea haotică a surselor autonome fără optimizarea lor pe teritorii cu un nivel înalt de poluare a fonului creează zone de poluare puternică.

Din motivele menționate mai sus s-a modificat raportul de influență a diverselor surse de poluare: obiectivele termoelectrice – 7%, alte ramuri ale industriei – 13% și transportul – 80%.

Starea mediului ambiant al Chișinăului poate fi apreciată în funcție de câțiva parametri: sănătatea populației (inclusiv sănătatea reproductivă); prezența în oraș a resurselor pentru asigurarea condițiilor de trai și pentru completarea și păstrarea acestora; asigurarea securității și funcționării eficiente a industriei și infrastructurii tehnico-edilitare (inclusiv a transportului și energiei); caracterul optim al amplasării obiectivelor civile și al construcției structurii urbane.

Sănătatea populației. Studiile efectuate ilustrează faptul că între starea sănătății locuitorilor orașului și calitatea mediului urban există o interdependență puternică. Aproximativ 25% din toate cazurile de îmbolnăvire sunt determinate de un mediu nociv. Influența proceselor urbanistice și a producției industriale pot fi urmărite nu doar prin factori direcți de acțiune, dar și prin diminuarea zonelor recreative, situațiile de stres, insuficiența medicinei preventive etc. Abilitățile de adaptare ale oamenilor se reduc simțitor. În asemenea situație deciziile adoptate urmează să fie orientate spre introducerea mecanismelor de protecție: arhitectural-planimetrice; controlul asupra respectării regimurilor tehnologice și a tehnicii de securitate în activitățile de producție; asistență medicală specializată.

Resursele vitale ale Chișinăului sunt reprezentate de sursele acvatice, aeriene și recreative. Analizele preliminare ale surselor de asigurare cu apă a Chișinăului indică faptul că există premise pentru apariția deficitului resurselor de apă în oraș și în suburbii. Acest deficit se creează datorită utilizării neraționale și lipsei de protecție adecvată a surselor acvatice de suprafață și subterane. Orașul nu dispune de un sistem funcțional de rezervă pentru asigurarea cu apă în cazul unor avarii sau situații extraordinare. Acțiunile tactice pentru îmbunătățirea stării resurselor acvatice includ acțiuni de economisire a apei și de utilizare în cantități mai mici a apei prin introducerea unor sancțiuni economice și administrativ-juridice. Acest complex de măsuri trebuie să includă de asemenea activități de îmbunătățire a epurării scurgerilor comunale și industriale și folosirea acestora în scopuri tehnice. Pentru raioanele cu construcții cu puține etaje (vile) poate deveni de perspectivă asigurarea cu apă și canalizare descentralizată, în baza instalațiilor locale pentru curățarea apelor subterane (freatice și cu presiune mică) și a complexelor mici de curățare a apei.

Poluarea mediului atmosferic al Chișinăului este determinată în proporție de aproximativ 90% de eliminările transportului auto. Problema poate fi soluționată în mod cardinal la nivel guvernamental – prin sporirea exigențelor ecologice față de transportul auto. Este necesară depunerea eforturilor la nivel municipal pentru dezvoltarea transportului public, precum și pentru optimizarea fluxurilor de transport, controlul asupra stării parcului auto municipal și a amplasării garajelor și parcarilor auto. O problemă

semnificativă pentru sănătatea populației o reprezintă poluarea acustică a mediului urban, determinată în principal de transportul auto, precum și de existența unor zone de poluare electromagnetică.

Este necesară o politică direcționată, la scară municipală (orașul + suburbiile) în domeniul activităților recreative. Resursele recreative (parcurile, masivele verzi, complexe istorice și naturale și obiectivele acvatice de agrement) contribuie la refacerea sănătății populației. Însă, spre deosebire de resursele acvatice și mediul aerian, a căror stare ține aproape în întregime de serviciile de stat, folosirea resurselor recreative poate fi efectuată mai eficient cu participarea unor organizații cu diverse forme de proprietate. Urmează a fi activizate și stimulate inițiativele asociațiilor, firmelor și organizațiilor ecologice, capabile să asigure dezvoltarea ecologică recreativă a orașului Chișinău, să efectueze recultivarea terenurilor, evacuarea gunoiștilor, înverzirea și organizarea spațiilor de agrement.

Asigurarea securității și a funcționării eficiente a industriei relevă două aspecte: activitatea sigură și eficientă a întreprinderilor, cu respectarea tehnicii de securitate în activitățile de producție, prevenirea accidentelor; și influența obiectivelor energetice, industriale și de transport asupra mediului și sănătății populației.

Strategia „Chișinău-2020” include acțiuni de consolidare a siguranței ecologice a întreprinderilor industriale – eliminarea ciclurilor de producție învechite din punct de vedere tehnologic, instalarea agregatelor de epurare a apei, aplicarea noilor metode tehnico-științifice de modernizare a producției, intensificarea controlului privind respectarea legislației de protecție a mediului.

Rămâne actuală problema utilizării raționale a materiei prime derivate, depozitării deșeurilor și formării gunoiștilor. Colectarea deșeurilor și îngroparea acestora este realizată în aproape toate țările lumii cu participarea firmelor comerciale ce posedă certificate pentru efectuarea unor asemenea lucrări. Astăzi în Chișinău aproape că nu există firme private care să se ocupe de eliminarea și utilizarea deșeurilor. Este necesară elaborarea unui program de sprijin pentru asemenea activități, inclusiv de susținere legislativă.

Amplasarea obiectivelor de construcție civilă și industrială. Structura urbană a Chișinăului a devenit după 1990 amorfă din cauza unui proces de raionare formală și a unor decizii spontane în domeniul construcțiilor. Adoptarea deciziilor urbanistice privind unele obiective fără să se țină cont de caracterul unitar al orașului conduc la consecințe negative sub aspectul protecției mediului. Abordarea sub aspect de profit a construcției spațiilor locative și a celor industriale este determinată în mare măsură de interesele proprietarilor și investitorilor. Însă ei trebuie informați privind restricțiile în domeniul protecției mediului pe terenuri concrete și obligațiile privind asigurarea echilibrului ecologic al capitalei.

Drepturile întregii populații a orașului ca utilizator colectiv al resurselor naturale trebuie apărute. În prezent, solicitarea sporită pentru terenuri și resurse acvatice subterane în orașul Chișinău imprimă acestui subiect o actualitate majoră. În viitor, așa cum demonstrează experiența altor țări, chestiunea privind repararea prejudiciului în procesul de înstrăinare pe criterii ecologice sau pe motivele unui câștig pierdut poate ocupa un loc important între conflictele judiciare. Ținând cont de interesele orașului, în reglementările ecologice este necesară introducerea unor norme care să determine eliberarea unor terenuri folosite nerațional.

În scopul ameliorării stării mediului ambiant în oraș sunt indicate următoarele acțiuni:

- Extinderea participării cetățenilor la gestionarea mediului ambiant, asigurarea conștientizării și educației ecologice a populației;
- Zonarea eco-teritorială, determinarea zonelor eco-antropogene conform gradului de poluare a ecosistemelor;
- Organizarea carcasei naturale a orașului, unitare din punct de vedere ecologic, adică:
 - ✓ Sistemul spațiilor verzi trebuie să includă: teritorii mari înverzite (Grădina Botanică, Parcul-Dendrariu, păduri și parcuri etc.); multe alte teritorii verzi mai mici (scuare, bulevarde etc.); coridoare între diverse teritorii verzi; raioane-tampon în jurul spațiilor verzi mai mari; o zonă de tranziție între teritoriul cu construcții și spațiile adiacente cu păduri și terenuri agricole.
 - ✓ Reglementarea regimului de activitate economică în zonele de protecție a bazinelor acvatice și curenților de apă (râul Bâc, lacuri);
- Recultivarea terenurilor epuizate;
- Diminuarea deversării deșeurilor nocive:
 - ✓ Dotarea obiectivelor industriale și termoelectrice și a gospodăriei municipale cu echipamente eficiente și moderne de epurare (absorbante de gaze și praf);
 - ✓ Introducerea tehnologiilor cu puține deșeuri sau fără deșeuri;
 - ✓ Reabilitarea canalelor pentru epurarea scurgerilor menajere;
 - ✓ Perfecționarea sistemului de colectare, transportare și utilizare a deșeurilor menajere solide.
- Introducerea tehnologiilor moderne de filtrare a apei potabile, utilizarea aprovizionării derivate și repetate cu apă. Îmbunătățirea calității resurselor acvatice;
- Elaborarea unor măsuri de stimulare a aplicării unor noi tehnologii în domeniul conservării energiei;
- Susținerea și stimularea mijloacelor de transport sigure și prietenoase pentru mediul ambiant; perfecționarea organizării circulației rutiere, extinderea capacității de trafic a magistrelor, reglementarea riguroasă a parcărilor auto, construcția și reconstruirea intersecțiilor rutiere și încrucișărilor de trafic;
- Monitorizarea mediului ambiant.

Monitorizarea mediului orașului. Formularea și respectarea criteriilor de protecție a mediului ca elemente de gestiune a acestui domeniu sunt posibile doar în cazul în care în sistemul de administrare al orașului este pus în funcțiune blocul/grupul de monitorizare care include un sistem de asigurare informațională a luării deciziilor în domeniul administrării ce vizează problemele social-economice și ecologice ale orașului.

În prezent, rețeaua staționară de observare din Chișinău poartă un caracter departamental; nu sunt puncte de observare suficiente, nu este suficientă periodicitatea și componența observărilor. Astfel, rețeaua de posturi ale Serviciului „Hidrometeo” din Chișinău include doar patru puncte, care verifică, de regulă, doar câțiva poluanți principali și doar de 2-4 ori în 24 de ore. În perspectivă o amplasare optimă a rețelei de observare poate fi obținută prin zonarea naturală, ținându-se cont de prezența pe teritoriul orașului a unor obiective tehnogene ce acționează asupra mediului ambiant.

Sistemul de monitorizare a mediului trebuie să se includă din punct de vedere organizațional într-un sistem comun de planificare și administrare în cadrul Primăriei municipiului Chișinău. În prezent, serviciile și organizațiile urbane de protecție a mediului sunt suprasolicitate cu activități de scriere a hârtiilor – acte, procese-verbale și măsuri. Totuși, situația ecologică nu cunoaște o ameliorare. Iată de ce este rațională

crearea în cadrul Planului general de dezvoltare a Chișinăului a unui compartiment intitulat „Strategia de mediu”, ceea ce va permite o racordare mai constructivă a activităților de protecție a mediului la nevoile de dezvoltare social-economică durabilă a orașului.

4.2. Creșterea bunăstării locuitorilor orașului

4.2.1. Populația și forța de muncă

Populația și potențialul său calitativ sunt factorul determinant al dezvoltării social-economice a orașului. Însă situația demografică a or. Chișinău și prognoza schimbărilor sale de perspectivă până în 2020 sunt extrem de nefavorabile. Aceasta se datorează, mai întâi de toate, reducerii numărului populației, natalității scăzute, condiționate și de mortalitatea înaltă comparativ cu nivelul european și, ca urmare – de micșorarea duratei medii de viață a orășenilor. Sunt în plină desfășurare procesele migrației muncii peste hotare. Aceste fapte au determinat reducerea numărului populației economic active și desigur reducerea gradului de ocupare a forței de muncă.

Pentru ieșirea Chișinăului din criza demografică și pentru ridicarea gradului de ocupare a forței de muncă este necesară stabilizarea numărului populației orășenești, crearea premiselor pentru creșterea demografică și formarea pieței reglementate a muncii, care să asigure orașul cu forța de muncă de calificarea necesară, iar pe salariați – cu front de muncă, cu un salariu decent și cu condiții de muncă sigure.

Atingerea acestui obiectiv cere depășirea următoarelor bariere:

- nivelul de trai scăzut al unei părți considerabile a orășenilor, care într-o mare măsură determină acuitatea situației demografice în oraș;
- mortalitatea maternă și infantilă înaltă;
- răspândirea accelerată a „bolilor sociale” (narcomania, tuberculoza, hepatita, bolile venerice, SIDA);
- micșorarea potențialului forțelor de muncă ale orașului, depășirea ofertei forței de muncă de către cerere; necoresponderea structurii profesionale calificate a cererii și ofertei;
- încălcarea corelației de vârstă a lucrătorilor, manifestată printr-o înlocuire incompletă a lucrătorilor în vârstă de către colegii lor tineri; reducerea nivelului profesional al angajaților;
- caracterul stabil și nivelul destul de înalt al șomajului, menținerea șomajului latent.

În perspectivă, până în anul 2020 este necesară soluționarea următoarelor probleme:

1. Creșterea speranței de viață a orășenilor prin: reducerea mortalității premature și acțiunile de prevenire în anumite cazuri; creșterea treptată a natalității și ameliorarea regimului de reproducere a populației; fortificarea institutului familiei;
2. Reducerea considerabilă a nivelului mortalității populației orășenești din motive de vârstă. Reducerea cu 3/4 a mortalității materne și cu 2/3 a mortalității copiilor până la 5 ani. Stoparea răspândirii și reducerea îmbolnăvirii de tuberculoză și SIDA;

3. Elaborarea și implementarea mecanismului de stimulare a migrării interne și revenirii la Chișinău de peste hotare a tinerilor cetățeni ai Republicii Moldova apti pentru muncă;
4. Crearea mecanismului de stimulare a angajatorilor pentru crearea locurilor de muncă noi și pentru pregătirea profesională/perfecționarea personalului conform cererii economiei inovatoare ce se dezvoltă în oraș;
5. Elaborarea și realizarea programului municipal pentru ridicarea gradului de ocupare a forței de muncă, pentru prevenirea șomajului și contracararea consecințelor sociale ale acestuia;
6. Perfecționarea sistemului de retribuție, care să permită aprecierea adecvată a contribuției la locul de muncă și stimularea materială a celor mai calificați și eficienți angajați;
7. Dezvoltarea sistemului de parteneriat social în cadrul comisiei trilaterale la nivel municipal pentru elaborarea în comun și implementarea acțiunilor pentru dezvoltarea economiei, asigurarea bunăstării orașenilor și protecția stabilității sociale în oraș.

4.2.2. Asistența socială

Făcând abstracție de dinamica pozitivă înregistrată după anul 2000, asistența socială acordată locuitorilor Chișinăului rămâne în general nesatisfăcătoare. Deși salariul angajaților depășește nivelul mediu republican, fiecare al treilea chișinăuian primește un salariu minim de existență, iar pentru cei încadrați în sfera învățământului, culturii, educației fizice și sportului – fiecare al doilea. Mărimea pensiei nu permite satisfacerea nevoilor minime ale pensionarilor, de aceea 68% din numărul lor sunt nevoiți să muncească suplimentar. Pensionarii și familiile cu mulți copii sunt supuși unui risc sporit de sărăcie. Sistemul de adrese al asistenței sociale este Insuficient.

Obiectivul strategic de dezvoltare a asistenței sociale acordate populației Chișinăului constă în ridicarea gradului de bunăstare a orașenilor pe seama creșterii veniturilor populației economic active, a pensiilor cetățenilor inapți pentru muncă, lărgirea volumului de asistență socială acordată celor nevoiași, cât și în reducerea sărăciei în oraș.

Atingerea acestui obiectiv se va înfăptui cu următoarele restricții:

- instabilitatea situației macroeconomice, dependența economiei și a sferei sociale de aprovizionarea cu energie a orașului;
- lipsa unui sistem de standarde sociale minime, argumentat științific, care să stabilească mărimea garanțiilor minime în domeniul asistenței sociale;
- imperfecțiunea sistemului de pensionare, care nu asigură pensionarilor un nivel de trai decent;
- orientarea sistemului de asistență socială spre anumite categorii ale populației, fără a se ține cont de pasibilitatea acestora;
- nivelul nejustificat de înalt al diferențierii pe venit, care creează pericol pentru siguranța socială;
- repartizarea inexactă a responsabilității pentru asistența socială a cetățenilor între nivelurile și structurile administrației publice, parteneriatul lor slab cu structurile societății civile.

Depășirea acestor restricții urmează să fie realizată în cadrul „Strategiei de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei”, susținută de Parlamentul Republicii Moldova

(decembrie 2004). Referindu-ne la realitățile Chișinăului, pentru ameliorarea asistenței sociale a locuitorilor orașului este necesară soluționarea următoarelor probleme:

1. Reducerea de două ori a numărului orășenilor, ale căror venituri constituie, după capacitatea de cumpărare, mai puțin de 2,15 dolari SUA pe zi;
2. Asigurarea creșterii veniturilor populației orășenești amplasate în câmpul muncii, în condițiile funcționării mai stabile a economiei urbane, ceea ce va permite creșterea volumului cotelor de asigurare și fortificarea bazei de resurse pentru asigurarea cu pensie a orășenilor;
3. Realizarea pe etape a apropierei nivelului minim de salarizare și pensionare de mărimea minimului de existență al grupurilor social-demografice din orașele mari. În combinație cu indexarea sistematică a veniturilor bănești, aceasta va influența pozitiv asupra creșterii veniturilor orășenilor neasigurați;
4. Consolidarea sistemului de adrese al asistenței sociale, reorientarea acestui sistem către orășenii, ale căror nevoi sunt identificate în urma monitorizării veniturilor lor. Aplicarea în practica asistenței sociale a indemnizațiilor pentru sărăcie. Elaborarea programelor municipale de asistență socială acordată orășenilor pe adrese concrete.

4.2.3. Ocrotirea sănătății

Starea sănătății unei bune părți a locuitorilor Chișinăului, afectați de lipsurile și intemperiiile perioadei de tranziție, este supusă riscurilor într-o mai mare măsură decât înainte de această perioadă. Indicatorii acesteia sunt: deteriorarea situației demografice, răspândirea largă a maladiilor sociale (narcomania, tuberculoza, hepatita, SIDA), pierderea sănătății populației apte pentru muncă, reducerea accesului la serviciile medicale de calitate, slăbirea atenției pentru dezvoltarea sportului și a culturii fizice.

Obiectivul strategic de dezvoltare a sistemului de ocrotire a sănătății constă în menținerea și întărirea sănătății cetățenilor cu *respectarea caracterului social dominant al ocrotirii sănătății*, cu un acces mai liber la asistență medicală ținându-se cont de posibilitățile crescânde ale ocrotirii sănătății și a creșterii propriei responsabilități a cetățenilor pentru sănătatea lor.

Pentru menținerea unei ambianțe sanitar-epidemiologice prielnice, acordarea asistenței medicale sistematice locuitorilor Chișinăului și pentru dezvoltarea sistemului de ocrotire a sănătății în oraș sunt recomandate următoarele acțiuni:

1. Perfecționarea principiilor de finanțare din buget a asigurărilor medicale; realizarea trecerii treptate a finanțării instituțiilor medicale din oraș pe principii de contract municipal, în bază de concurs;
2. Ameliorarea calității și lărgirea pachetului de servicii medicale, acordate în cadrul programului unic de asistență medicală obligatorie. Elaborarea și realizarea programelor de asistență medicală destinate grupurilor social vulnerabile ale populației orașului;
3. Restructurarea sistemului orășenesc de ocrotire a sănătății, crearea condițiilor pentru reducerea cheltuielilor pentru acesta, consolidarea bazei tehnico-materiale cu dezvoltarea prioritară a sectorului de servicii medicale de primă necesitate. Extinderea rețelei staționarelor de zi și a practicii medicale de familie, elaborarea schemei de tratare costisitoare a bolilor, care asigură accesul la acordarea asistenței medicale tuturor locuitorilor orașului;
4. Efectuarea sistematică a dispensarizării de masă a orășenilor, în primul rând a copiilor și a tinerilor până la 18 ani; elaborarea și implementarea în instituțiile de

- învățământ a programelor de profilaxie a fumatului, a consumului de băuturi alcoolice, a substanțelor narcotice și psiho-active de către adolescenți și tineri;
5. Elaborarea și realizarea programei orășenești comune de monitorizare sanitar-sociologică, mai ales în zonele cu risc înalt pentru sănătatea populației. Aplicarea pe toate căile a actelor legislative în oraș, elaborate în baza Declarației Europene de susținere a drepturilor pacienților;
 6. Contribuirea la fondarea în oraș a unei mișcări sociale de anvergură care să propage un mod de viață sănătos, restabilirea și lărgirea rețelei de complexe sportive și reabilitarea terenurilor sportive în cartierele locative și în curți.

4.2.4. Știința și educația

Știința. În pofida pierderilor suferite în perioada de tranziție, Chișinăul are un potențial științifico-tehnologic și profesional puternic, în oraș activează numeroși savanți capabili să genereze idei științifice originale. Știința academică și ramurală din oraș dispune de o bogată experiență de studiere a temelor actuale și de obținere a rezultatelor științifice moderne. De aceea direcția firească și prioritară pentru dezvoltarea durabilă a orașului trebuie să devină folosirea pe larg în economia orașului și a țării a tehnologiilor care solicită eforturi științifice intensive, susținerea și stimularea dezvoltării direcțiilor prioritare ale științei fundamentale și aplicate. Pentru realizarea acestei strategii sunt necesare:

- atragerea sistematică a organizațiilor științifice orășenești în lucrul de expertiză a proiectelor tehnico-științifice și inovaționale de soluționare a problemelor economice, tehnice și sociale ale orașului;
- elaborarea unei politici urbane bine determinate, orientate spre susținerea savanților, cercetătorilor și a școlilor științifice, care activează în domeniile actuale ale științei fundamentale și aplicate; concentrarea eforturilor asupra cercetărilor și elaborărilor, care ar putea deveni fundament pentru salturile tehnologice;
- elaborarea și realizarea programului urban pentru susținerea socială a tineretului de știință talentat;
- contribuirea la dezvoltarea în sectorului tehnico-științific al orașului a formelor mici de întreprinderi, inclusiv a celor afiliate organizațiilor de cercetări științifice academice și ramurale și instituțiilor de învățământ superior;
- elaborarea și implementarea programului tehnico-științific de dezvoltare a tehnopolisului „Chișinău”.

În scopul încurajării utilizării de către economia orașului a inovațiilor și a noilor tehnologii se recomandă: determinarea tendințelor și structurilor științifice de perspectivă, invocate să contribuie la creșterea inovațională a economiei orașului; stimularea atragerii mijloacelor pentru finanțarea științei din partea întreprinderilor și organizațiilor cointeresate din oraș; perfecționarea legislației fiscale, acordând facilități fiscale întreprinderilor și organizațiilor din oraș, care aplică activ inovațiile.

Educația. Calitatea vieții și potențialul creativ al orașului în multe privințe este determinat de nivelul de educație și de cultura locuitorilor săi. După nivelul de educație a populației adulte, după numărul de ani dedicați studiilor, după numărul studenților în instituțiile de învățământ superior raportat la 10 mii oameni, Chișinăul nu numai nu cedează, dar și depășește capitalele multor state dezvoltate. Totodată, în ultimii ani s-a redus includerea copiilor în educația preșcolară și în învățământului de cultură generală, s-a redus numărul copiilor din familii sărace care își fac studiile în licee, în școli

profesionale, și în instituțiile de învățământ superior. Lipsa unui sistem dezvoltat de orientare profesională, de pregătire și predare elevilor, studenților și populației în etate din oraș a condiționat o slabă flexibilitate și mobilitate profesională a cetățenilor în adaptarea lor la condițiile pieței.

Principalul obiectiv de dezvoltare a învățământului în Chișinău constă în crearea bazei social-economice și juridice pentru creșterea capitalului uman ca sursă strategică pentru creșterea competitivității orașului în condițiile dezvoltării sale inovatoare. Orientarea către dezvoltarea durabilă a orașului și a țării înaintea cerințelor drastice, atât pentru învățământ, cât și pentru cunoștințele obținute.

Dezvoltarea învățământului în orașul Chișinău cu perspectivă până în anul 2020 presupune soluționarea următoarelor probleme:

1. Introducerea în practica educațională a noilor tehnologii de studiere. Modernizarea programelor profesional-educative ale sistemului de pregătire și perfecționare a cadrelor didactice;
2. Ridicarea până la 75% a cuprinderii de către programele educaționale preșcolare a copiilor în vârstă de la 3 până la 5 ani și până la 100% – a copiilor de la 6 ani până la 7 ani, predate atât în instituțiile preșcolare, cât și pe calea introducerii noilor forme de educație timpurie;
3. Asigurarea accesului tuturor copiilor de vârstă corespunzătoare, inclusiv copiilor în situații vulnerabile (orfani, copii cu dezabilități, copiilor din familii sărace etc.) la învățământul obligatoriu (gimnazial) calitativ, care generează la copii dezvoltarea deprinderilor de viață;
4. Crearea oportunităților financiare pentru acordarea copiilor (în primul rând celor din familii sărace) a creditelor țintă în condiții privilegiate pentru studii medii profesionale și superioare;
5. Perfecționarea învățământului profesional și superior și programului ce cuprinde toate nivelurile și tipurile de orientare profesională, pregătirii învățământului profesional continuu pe parcursul vieții active a orașenilor în relațiile de muncă;
6. Mărirea părții de cheltuieli destinate învățământului din compartimentul cheltuieli al bugetului municipal. Diversificarea surselor de finanțare, crearea fondurilor extrabugetare de susținere a învățământului;
7. Asigurarea repartizării prioritare a mijloacelor financiare în favoarea mării salariului angajaților din învățământ, pentru procurarea manualelor și materialelor didactice necesare pentru organizarea procesului educațional, pentru înzestrarea instituțiilor de învățământ cu tehnică computerizată.

4.2.5. Dezvoltarea orașului în calitate de centru cultural

Cultura urbană a Chișinăului pe parcursul celor 600 de ani ai săi s-a format și s-a schimbat ca o totalitate de valori sociale, de producție, intelectuale și spirituale ale locuitorilor orașului, de norme sociale ale coexistenței colective. În cadrul său, în afară de subcultura comună de masă a vieții urbane sunt prezente asemenea domenii culturale ca *etnică, artistică, profesională, juridică etc.*

Interacționând, aceste subculturi formează cultura caracteristică vieții urbane a Chișinăului – cultura morală, juridică și politică, cultura muncii, cultura de consum, cultura de deservire, cultura ecologică etc.

Cultura contemporană a Chișinăului a absorbit experiența istoriei, cuprinzând toate părțile, înainte de toate asemenea valori ca obiceiurile și tradițiile, valorile actualizate ale trecutului. Începuturile culturii au fost puse de *codul informațional-cultural* al Chișinăului încă în pragul formării sale ca oraș de către cetățenii săi – G. Bănulescu-Bodoni, K. Schmidt, K. Bernardazzi, A. Toma, frații Sinadino ș. a. Dinamica dezvoltării orașului în secolul XX a determinat formarea spiritului său întreprinzător și a creației artistice.

La formarea și dezvoltarea culturii urbane a Chișinăului și-au exercitat influența și factorii externi, atât procesul de industrializare a orașului și de formare în el a subculturii industriale, cât și fluxul populației rurale, iar împreună cu acesta și subcultura națională.

Situația socio-culturală a Chișinăului a simțit urmările negative ale crizei economice și ale instabilității social-politice din anii 90 în deplină măsură. A avut loc o reducere bruscă a consumului unei mari părți a produselor tradiționale ale culturii. S-au schimbat orientările politice și sociale ale orașenilor, pentru mulți a sosit timpul vacuumului spiritual și al neîncrederii în justiția socială. Deși democratizarea vieții sociale și sfârșitul asupririi ideologice a statului, eliminarea barierelor în calea surselor de informare au dus la schimbări remarcabile în viața societății urbane, invazia pieței și comercializarea sferei culturii au provocat reducerea calității vieții culturale.

Trecând prin anii crizei economice și instabilității politice, Chișinăul și-a putut păstra potențialul său cultural, inclusiv știința și școlile de artă, întreprinderile de producere, colectivele artistice și uniunile de creație, organizațiile obștești, editurile și bibliotecile. Pentru ca orașul să se dezvolte durabil și să dobândească statutul, autoritatea și importanța unui centru cultural european, este nevoie de dezvoltarea în continuare a potențialului său cultural. În acest sens, mediul cultural al orașului urmează să fie eficientizat, asigurându-se continuitatea tradițiilor culturale și creându-se condiții pentru diversificarea vieții culturale și a inovațiilor culturale. Astfel, sfera culturii devine nu numai producătoare și protectoare a valorilor culturale, ci și sector important al economiei urbane, ce asigură dezvoltarea învățământului, a turismului și extinderea ocupării forței de muncă.

Pentru intensificarea rolului social al culturii și pentru folosirea resurselor sale în echilibrul dezvoltării durabile a orașului, urmează să se asigure:

În sfera culturii tehnologice și de muncă:

- elaborarea și realizarea programului urban al educației prin muncă a tineretului în instituțiile de învățământ, în producere, promovarea culturii relațiilor interpersonale de afaceri;
- includerea în programele școlare de învățământ a educației tehnologice într-un volum suficient la diferite etape de studiu, inclusiv formarea aparatului conceptual în tehnologiile de producere și studierea metodelor de elaborare a proiectelor tehnologiilor;
- introducerea în învățământul primar, gimnazial și liceal al orașului a sistemelor de formare a culturii tehnologice și a adaptării sociale de muncă a copiilor și adolescenților;
- introducerea largă la întreprinderile și organizațiile orașului a principalelor elemente ale culturii corporative;

În sfera culturii economice și de organizare:

- creșterea culturii de consum a cetățenilor orașului prin propagarea permanentă a unui regim de economie, prin elaborarea și folosirea mecanismelor economice

orientate spre educarea dorinței de a economisi resursele, de a le achita la timp, de a menține un stil constructiv în relațiile cu serviciile municipale;

- controlul social al nivelului culturii de producere la întreprinderile din oraș prin intermediul concursurilor orășenești și ale altor activități, orientate spre educarea intereselor salariaților pentru marca de firmă etc.;
- propagarea la întreprinderi și la organizațiile din oraș a normelor moderne ale eticii de afaceri și ale culturii de organizare, atrăgând pentru aceasta consultanți și profesioniști, organizând cursuri speciale de instruire pentru patroni și angajați, îmbunătățind sistemul de conducere a personalului;

În sfera culturii de deservire a populației și a oaspeților orașului:

- elaborarea și adoptarea actelor normative pentru ridicarea nivelului culturii de deservire a orașului;
- formarea la întreprinderi și organizații de prestări servicii a tendinței de a ridica nivelul culturii de deservire prin acordarea condițiilor avantajoase celor mai bune colective pentru desfășurarea sistematică a concursurilor de genul „Cel mai bun profesionist”;
- luarea măsurilor conform ordinii stabilite de organele municipale față de organizațiile de deservire cu un nivel scăzut de cultură;

În sfera culturii ecologice:

- dezvoltarea la Chișinău a educației ecologice, începând cu învățământul preșcolar și primar și terminând cu învățământul superior, la întreprinderi și organizații, inclusiv cu utilizarea autoeducației ecologice;
- educația ecologică la scară largă prin intermediu mass-media, asigurarea dreptului cetățenilor la informație exactă despre starea mediului ambiant;
- crearea mecanismelor economice, care să asigure respectarea standardelor, a regulilor și normativelor stabilite în domeniul protecției mediului natural ambiant, utilizării resurselor naturale și securității ecologice;

În sfera culturii judiciare:

- introducerea disciplinelor și cursurilor de studiere a culturii judiciare în școlile generale și profesionale de învățământ, în cele primare, medii și superioare;
- lărgirea rețelei ghișeurilor de consultare pe chestiuni ce țin de justiție și organizarea sistematică a seminarelor și lecțiilor pentru public despre drepturile fundamentale și obligațiunile cetățenilor în reglementarea relațiilor civile, administrative, de muncă și alte relații de drept;
- susținerea organizațiilor abilitate să apere drepturile cetățenilor;

În sfera culturii politice:

- perfecționarea sistemului judiciar, care asigură dezvoltarea democrației, respectarea și apărarea drepturilor civile și politice ale locuitorilor Chișinăului;
- introducerea în instituțiile de învățământ ale orașului a facultăților și cursurilor de politologie;
- interzicerea folosirii „tehnologiilor murdare” de formare a opiniei publice în campaniile electorale;

În sfera culturii artistice:

- păstrarea și intensificarea actualelor cadre ale culturii, ridicarea statutului social și protecția socială a angajaților din domeniul culturii, mărirea salariului, crearea condițiilor favorabile pentru activitatea de creație;
- înnoirea bazei tehnico-materiale a instituțiilor de cultură, modernizarea lor tehnică și tehnologică;

- crearea condițiilor pentru extinderea accesului orășenilor la valorile și bunurile culturale, la operele de artă, la educația artistică suplimentară, la obiectele fondurilor de muzeu și de bibliotecă, la documentele și informațiile de arhivă în domeniul culturii;
- intensificarea rolului oamenilor de cultură și instituțiilor culturale în soluționarea celor mai importante probleme social-politice din oraș și dezvoltarea rețelei viabile a instituțiilor și organizațiilor culturale, crearea unui sistem de monitorizare a proceselor culturale în oraș;
- crearea condițiilor pentru apariția și dezvoltarea noilor forme de activitate culturală;
- susținerea și dezvoltarea creației de amatori, a meșteșugurilor și meseriilor populare;
- restaurarea monumentelor istorice și culturale, eficientizarea pazei de stat;
- consolidarea și dezvoltarea civilizată a industriei distracțiilor, creșterea eficienței activităților culturale din oraș;

În sfera de studiere a patrimoniului cultural-istoric al orașului:

- consolidarea bazei materiale și financiare a fondurilor muzeelor orășenești, păstrarea lor și folosirea de către muzee a noilor tehnologii informaționale în activitatea de evidență și păstrare și de popularizare;
- dezvoltarea arhivelor, întărirea bazei lor tehnico-materiale și folosirea mai pe larg a fondurilor de arhivă;
- dezvoltarea și propagarea lecțiilor de etnografie a unei regiuni, în primul rând printre studenți;
- studierea istoriei a tradițiilor și obiceiurilor orașului, restabilirea adevărului istoric în relație cu organizațiile și personalitățile date uitării, care au contribuit la stabilirea și dezvoltarea vieții sociale, a economiei și culturii orașului.

4.2.6. Securitatea publică

Strategia dezvoltării durabile a Chișinăului depinde în mare măsură de securitatea publică, adică de capacitatea de protecție de diverse pericole pentru viața și sănătatea locuitorilor orașului, a mediului ambiant, a valorilor materiale și spirituale, a drepturilor și libertăților cetățenilor. Garantarea unei vieți sigure în oraș permite o dezvoltare stabilă în condiții de incertitudine, de risc în fața posibilelor dezastre, conflicte și abuzuri. Securitatea se dobândește prin sistemul de măsuri cu caracter economic, tehnic, social, politic etc., orientat spre prevenirea atât pericolelor evidente, cât și a celor ascunse.

Nivelului de siguranță a vieții în oraș este determinat de pericolele și riscurile interne și externe. Securitatea publică în mare parte depinde și de spectrul larg al pericolelor social-economice, ce apar din cauza aspectelor negative ale perioadei de tranziție. Aceasta e și situația instabilă a economiei, și nefinisarea procesului de formare a societății civile, și imperfecțiunea sistemului legislativ al administrării publice locale, și polarizarea social-materială a societății în țară, și creșterea numărului crimelor organizate. Chișinăul se află într-o zonă tectonică neliniștită, unde este mare probabilitatea cutremurelor de pământ și a pericolelor generate de fenomenele naturale, în afară de aceasta mai având loc și alunecări de teren, și grindine și vânturi puternice. Riscurile ecologice, condiționate de factorii externi, sunt legate de posibilele încălcări în activitatea economică pe teritoriile limitate (de exemplu, poluarea râului Nistru și alimentarea cu apă a Chișinăului ca urmare a activității economice în cursul superior al râului pe teritoriul Ucrainei).

Pericolele interne ale siguranței locuitorilor orașului se determină de factorii și riscurile sociale, economice, tehnogene și ecologice. În oraș sunt posibile săvârșirea infracțiunilor, neajunsuri și întreruperi în organizarea ocrotirii sănătății, avarii neașteptate și catastrofe din cauza uzării sistemelor de asigurare vitală și a încălcărilor tehnicii securității, încălcarea aprovizionării alimentare, poluarea mediului înconjurător cu deșeuri alimentare. Șirul de pericole este legat și de însuși caracterul procesului de urbanizare și de amplasarea Chișinăului (Rezervorul de apă de la Ghidighici, tranzitul deșeurilor nucleare etc.).

Sistemele de asigurare a securității reflectă capacitatea comunității urbane de a se apăra și condițiile de trai în oraș, de a depăși situațiile periculoase și de a controla riscurile. Hărțile de repartizare a riscurilor pe teritoriul orașului și municipiului trebuie să constituie baza pentru elaborarea prognozelor pericolelor pe termen lung și pe termen mediu privind locurile și timpul posibil de producere a lor (inclusiv accidentele, exploziile, incendiile, conflictele sociale, catastrofele tehnogene etc.), cât și pentru organizarea activităților de prevenire ale acestor situații, activitatea operativă de lichidare și de reducere a consecințelor nefaste.

Obiectivul principal al securității publice în Chișinău este crearea condițiilor ce permit realizarea dezvoltării durabile a orașului prin intermediul reducerii și neutralizării ulterioare a riscurilor legate de insecuritate și de situațiile nefavorabile pentru funcționarea economiei urbane și pentru viața cetățenilor. În acest scop, se propun următoarele:

Pentru asigurarea securității și ordinii publice:

- elaborarea sistematică, în ordine legislativă, a propunerilor referitor la crearea bazei normative de asigurare a securității publice în oraș;
- analiza și cercetarea sistematică, în ordinea stabilită de Consiliul Municipal și Primărie, a situației criminogene și a caracterului infracțiunilor în oraș, cauzele și condițiile ce contribuie la dezvoltarea corupției, elaborarea în baza lor a căilor de profilaxie a crimelor;
- creșterea operativității și eficacității organelor de interne la contracararea crimelor, infracțiunilor, a incidentelor periculoase, a situațiilor extraordinare, cu atragerea persoanelor publice la răspundere penală în cazul descoperirii implicării lor în corupție sau a sprijinului acordat activității structurilor criminale;
- refacerea sistemului de protecție publică și socială a ordinii publice în oraș;
- crearea sistemului de monitorizare și de prognozare a tensiunii sociale în oraș, luarea măsurilor referitoare la prevenirea conflictelor sociale și politice.

Pentru asigurarea securității alimentare:

- elaborarea și realizarea programului de dezvoltare în oraș a piețelor alimentare angro, a utilajului lor tehnic, creșterea securității de păstrare a rezervelor de produse alimentare;
- crearea sistemului transparent de circulație în oraș a mărfurilor între producătorii de produse alimentare și consumatori, care includ: deschiderea depozitelor de acumulare, sistemul de acreditare a participanților la procesul de circulație a mărfurilor și formarea fondurilor de garanție a produselor alimentare, introducerea noilor tehnologii și însoțirea informațională a pieței de produse alimentare;
- reducerea cotei circulației ilicite, elaborarea mecanismelor ce asigură furnizarea stabilă a produselor alimentare pe piața Chișinăului, cu condiția de a proteja formarea prețurilor de piață libere de influența structurilor criminale;

- crearea condițiilor pentru dezvoltarea în oraș a întreprinderilor industriei alimentare în baza tehnologiilor care necesită eforturi științifice intensive;
- reglementarea comerțului cu amănuntul și transformarea mini-piețelor în complexe comerciale moderne;
- perfecționarea practicii de certificare a produselor alimentare, de control al calității și securității biologice, de inspecție sanitară a întreprinderilor comerciale, cu noi produse alimentare și tehnologii;
- crearea unui centru informațional-consultativ orășenesc de asigurare informațională a participanților la piața alimentară angro și cu amănuntul în Chișinău;

Pentru protejarea populației de avariile tehnogene și de calamitățile naturale:

- efectuarea sistematică a expertizei sociale și aprecierea stării obiectelor cu pericol potențial pe teritoriul orașului;
- formarea concepției unei vieți sigure pe teritoriul orașului, organizarea instruirii în masă a cetățenilor privind elementele de bază ale tehnicii securității, securității incendiare și a lucrului fără defectări, mai ales în preajma obiectelor cu pericol potențial sporit;
- prognozarea și elaborarea măsurilor de protecție a populației de avariile tehnogene posibile și de calamitățile naturale;
- existența în organele administrației publice a orașului și a municipiului Chișinău, dar și la întreprinderi a planurilor de acțiuni elaborate și aprobate în caz de catastrofe tehnogene și naturale, mai ales pentru acordarea primului ajutor sinistralilor;
- realizarea controlului social preventiv al respectării legislației Republicii Moldova și a actelor normative ale orașului Chișinău în situații excepționale cu caracter tehnogen și natural.

Pentru asigurarea securității energetice:

- crearea în oraș a sistemului de stimulare economică a întreprinderilor pentru respectarea normativelor și standardelor de eficiență energetică, contribuirea la educația populației orașului în spiritul consumului econom al resurselor energetice și la motivația psihologică pentru economisirea energiei;
- crearea condițiilor pentru inițierea proceselor investiționale în sistemul asigurării cu căldură termică a orașului în scopul demonopolizării pieței energiei termice a Chișinăului; introducerea tehnologiilor progresive de transportare a căldurii de la sursă la consumator cu utilizarea țevilor din materiale rezistente la coroziune și cu izolație de eficiență înaltă;
- efectuarea expertizei tehnico-economice a oportunității construirii unei noi CTC sau a unei variante alternative – instalarea la întreprinderi și în complexele locative a utilajelor de generare a energiei electrice, construcția cazangeriilor etc.;
- sporirea eficienței controlului civil al activității monopolistilor în economia energetică a orașului;

Pentru stabilizarea situației și asigurarea securității ecologice a orașului:

- alcătuirea hărții (pașaportului) ecologice a Chișinăului pentru toate mediile economice;
- elaborarea programului de dezvoltare a infrastructurii ecologice a orașului pe termen lung și realizarea măsurilor de protecție a naturii până în anul 2020;
- reglementarea schemei fluxurilor de transport luând în considerare situația ecologică în oraș;

- implementarea programului de acțiuni privind securitatea ecologică a mijloacelor de transport, inclusiv introducerea treptată în oraș a interzicerii de a folosi transportul auto care nu corespunde cerințelor ecologice;
- reorganizarea sectorului alimentar în oraș pe baza tehnologiilor resurselor economice, optimizând interacțiunea lor cu mediul ambiant, amplasarea noilor produse alimentare în conformitate cu cerințele securității ecologice;
- asigurarea protecției sanitare a apeductelor, efectuarea reconstrucției lor pe etape, dezvoltarea sistemelor de dublare a asigurării cu apă din sondele arteziene;
- organizarea prelucrării deșeurilor cu aplicarea tehnologiilor moderne;
- crearea unui centru de educație ecologică a populației.

4.3. Modernizarea structurală a economiei orașului

Criza economică din anii '90, care a dus la reducerea cu 2/3 a Produsului Intern Brut al Republicii Moldova, reducerea gradului de ocupare a brațelor de muncă și migrația în masă a populației, în primul rând a celor mai calificate forțe de muncă, cel mai mult a afectat ramurile tehnologiilor înalte și cele care solicită eforturi științifice intensive. Industria Chișinăului – baza dezvoltării urbane în trecut – a pierdut comenzile de stat și relațiile tehnologice de producere cu agenții economici, lucru care a dus la reducerea simțitoare a volumului de producere, iar odată cu aceasta s-au produs schimbări radicale în caracterul proprietății și în structurile instituționale.

Acest fapt a dus la modificarea bruscă a proporțiilor și relațiilor în economia urbană. Odată cu reducerea cotei producerii a crescut simțitor sectorul serviciilor – mai întâi a comerțului, a serviciilor cu plată și a infrastructurii financiare, iar apoi și a construcțiilor, a transportului și comunicațiilor; a crescut aparatul administrativ. Concomitent, în oraș s-a creat un sector larg al economiei neobservate, subterane.

După anul 2000 economia Chișinăului a intrat în faza de restabilire, asigurându-și creșterea preponderent prin repunerea în funcțiune a capacităților de producție existente anterior și într-o măsură mai mică prin aplicarea noilor tehnologii și a deciziilor organizaționale. Totodată, ieșirea multor țări dezvoltate și a capitalurilor lor din situațiile de criză din anii 70-90 s-a datorat tranziției la un nou (al cincilea) sistem tehnologic. Nucleul acestui sistem îl constituie inovațiile cu utilizarea tehnologiilor care solicită eforturi științifice intensive, a microelectronicii, a producerii mijloacelor de automatizare și comunicații digitale, a ingineriei genice, a biotehnologiilor și a tehnologiilor informaționale. Dezvoltarea acestui sistem este urmată de progrese în utilizarea rațională a energiei, în schemele de transport, în materialele de construcție. Are loc tranziția la alte modele de consum public – se modifică preferințele populației în favoarea educației de calitate, a serviciilor informaționale, a alimentării raționale și a mediului ambiant salubru.

Aceste tendințe, care stau la baza celui de al cincilea sistem, deja se profilează și în Chișinău. Pentru a realiza o dezvoltare durabilă a orașului în perspectiva anului 2020, aceste tendințe urmează să fie susținute printr-o politică municipală chibzuită, orientată spre ridicarea gradului de utilizare eficientă a brațelor de muncă și creșterea veniturilor orașenilor.

4.3.1. Tranziția la dezvoltarea inovațională

Strategia de dezvoltare a economiei Chișinăului se formează în cadrul strategiei de stat de modernizare a economiei Republicii Moldova, fixată într-o serie de documente-cadru adoptate de Parlamentul RM: Planul de acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova, Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei, Programul de acțiuni al Guvernului RM pentru anii 2005-2006, cât și de concepțiile, strategiile de ramură și programele investiționale care le concretizează pe domenii concrete.

În același timp, Chișinăul, fiind un „pol al creșterii” în sistemul social-economic al Republicii Moldova, la rândul său poate să înainteze inițiative și inovații, menite să activeze modernizarea economiei și a progresului social la scara întregii țări.

Tranziția la transformările inovative ale economiei Chișinăului presupune atât schimbări în ramurile tehnologică de producere, inovațională și a economiei de export, cât și crearea în oraș a unei infrastructuri dezvoltate de activitate inovațională – a parcurilor tehnice (Parcul științifico-tehnologic „Chișinău”), a business-incubatoarelor, a centrelor ingineresti, de consultanță și informaționale.

Politica investițională municipală urmează să se bazeze pe acumularea resurselor financiare – interne (ale organizațiilor corporative și ale cetățenilor) și externe – în scopul dezvoltării întreprinderilor competitive și a activităților legate de piața tehnologiilor înalte, a noilor sortimente de produse și activități.

Un loc aparte îl deține modernizarea întreprinderilor existente cu aplicarea tehnologiilor care consumă puțină materie primă și energie și ecologic pure și cu crearea noilor locuri de muncă. În acest sens, prioritare sunt investirea în „capitalul uman”, ridicarea mobilității populației economic active, adaptarea ei rapidă la condițiile economiei de piață.

Este necesară o informatizare consecventă a economiei orașului, axată atât pe dezvoltarea infrastructurii informaționale urbane de destinație generală, cât și pe aplicarea tehnologiilor informaționale în gestionarea nemijlocită a întreprinderilor și organizațiilor.

În domeniul activității economice externe accentul principal va fi pus pe dezvoltarea produselor orientate spre export ale întreprinderilor din oraș, pe crearea în Chișinău a unui nod de transport logistic internațional, pe formarea unui sistem eficient de promovare a bunurilor și serviciilor pe piața mondială. Este necesar să se contribuie la atragerea în relațiile externe a asociațiilor antreprenorilor din Chișinău, inclusiv din businessul mic și mijlociu, prin crearea în oraș a asociațiilor de cooperare internațională, iar în străinătate – a reprezentanțelor businessului chișinăuian.

Chișinăul se caracterizează printr-o stabilitate socială, economică și politică. Potențialul său științific și uman, învățământul și cultura orășenească oferă șanse bune pentru inițiative de dezvoltare inovațională cu susținerea activă a administrației municipale, a antreprenoriatului și a populației.

4.3.2. Restabilirea industriei

Scopul strategic al politicii industriale îl constituie dezvoltarea întreprinderilor industriale producătoare de bunuri competitive de calitate (corespunzătoare standardelor

internaționale și europene), care în baza atragerii investițiilor interne și externe, a aplicării tehnologiilor și inovațiilor avansate, cu un grad înalt de utilizare a potențialului intelectual, a restructurării și reorganizării întreprinderilor vor asigura o creștere a economiei și a veniturilor populației.

Chișinăul este un important centru industrial, tehnico-științific și educațional al Republicii Moldova. Cota sa de producție industrială a constituit 55,0% în anul 2004. Ramurile principale ale industriei urbane sunt energetica, industria ușoară, alimentară, constructoare de mașini, industria mobilei și industria materialelor de construcție. În afară de acestea, există și întreprinderi farmaceutice, chimice de mic tonaj, de producere a cartonului, a produselor de cauciuc și mase plastice, de giuvaericeale. Din numărul total de 224 de întreprinderi industriale din Chișinău cea mai mare parte a producției revine întreprinderilor private (61,3%), inclusiv cu participarea capitalului străin, 16,7% sunt întreprinderi proprietate publică și 22,0% – mixtă (publică și privată). Tranziția la economia de piață a modificat nu numai structura proprietății, ci și nomenclatura produselor, organizarea managementului și a procesului de producere. A scăzut brusc gradul de ocupare a brațelor de muncă – de la 110,8 mii de oameni la 61,0 mii în anul 2004; în oraș domină sectorul întreprinderilor mici și mijlocii.

O tendință încurajatoare după criză, depresie și falimentul marilor întreprinderi industriale în prima jumătate a anului 1990, când volumul producției industriale în oraș a scăzut până la 43,0% în anul 1994 față de 1990, în cele ce au urmat, după adaptarea la noile condiții, s-a restabilit dinamica pozitivă a indicelui producției industriale (1995 = 100)⁴:

1996	1998	2000	2001	2002	2003	2004
107,7	122,6	129,2	149,5	156,2	173,2	184,8

Adaptarea industriei Chișinăului la economia de piață în multe privințe a avut loc spontan. În anii 90, politica de stat în domeniul industriei a fost în mare parte orientată spre modificarea proprietății, privatizarea întreprinderilor de stat și transformarea formelor lor organizatorico-juridice de gestionare în societăți pe acțiuni, cooperative de producție și societăți cu răspundere limitată. Cu mare întârziere, abia în 1994-1995 au fost adoptate hotărârile Guvernului RM „Cu privire la asanarea, reorganizarea și lichidarea întreprinderilor insolabile”, „Cu privire la măsurile de redresare a situației economico-financiare și restructurarea întreprinderilor industriale”, „Cu privire la Agenția de restructurare a întreprinderilor și acordarea a asistenței tehnice întreprinderilor în perioada de postprivatizare”, „Cu privire la lichidarea administrativă a întreprinderilor insolabile cu capital preponderent de stat” ș. a. Aceste hotărâri nu au fost aplicate în deplină măsură, iar unele („Cu privire la conversiunea întreprinderilor complexului radioelectronic”) chiar deloc. Ca urmare, la Chișinău, unde era concentrată cea mai mare parte a întreprinderilor de tehnologii înalte (8 de radioelectronică, 5 constructoare de aparate și mijloace de automatizare, 3 constructoare de pompe, 2 de electrocasnice), a organizațiilor de cercetări și de proiectare și construcții, s-a produs prăbușirea anume a acestui segment al industriei. Deși au avut de înfruntat numeroase impedimente, totuși întreprinderile industriei alimentare și ușoare orientate atât pe consumul intern, cât și pe export au trecut adaptarea la economia de piață cu mai mult succes.

Strategia „Chișinău-2020” urmărește restabilirea potențialului industrial al orașului. Acest lucru este posibil în mare măsură în cadrul politicii industriale de stat. Fără industrie, progresul Republicii Moldova ca țară europeană nu este real, deoarece

⁴ Chișinău în cifre – 2004. Anuar Statistic. Biroul Național de Statistică al RM., Chișinău 2005, p. 93

anume această ramură a economiei determină competitivitatea unei țări, stabilitatea dinamicii sale macroeconomice și posibilitățile de export, calitatea potențialului tehnico-științific, inclusiv ocuparea brațelor de muncă, nivelul de educație, calificarea și veniturile salariaților.

Pentru restabilirea viabilității industriei Chișinăului *sunt necesare acțiunile coordonate ale Parlamentului și Guvernului RM (baza legislativă și normativă), pe de o parte, iar pe de alta – inițiativele și acțiunile practice ale Consiliului municipal Chișinău, ale Primăriei și comunității oamenilor de afaceri din oraș*. Nu este însă indicat să-ți pui drept scop restabilirea industriei „anilor '80” a Chișinăului după componența ramurală și nomenclatura producției. Este oportună restructurarea ei, bazându-se pe a) sectorul ramurilor care s-au autorestabilit (ușoară, alimentară și industria mobilei), b) sectorul multidisciplinar al businessului mic și mijlociu de orientare industrială, în același timp ridicând c) sectorul tehnologiilor înalte, care solicită eforturi științifice intensive și muncă înalt calificată (producerea tehnicii audio și video și mijloacelor de telecomunicații, a sistemelor de recuperare a energiei, a tehnicii medicinale, a echipamentului tehnologic ș. a.).

Prioritățile politicii industriale a Chișinăului pentru toate sectoarele sunt:

- reducerea ponderii întreprinderilor care consumă multă materie primă și energie;
- creșterea cotei genurilor de activitate care solicită eforturi intelectuale sporite (a cercetărilor științifice și invențiilor);
- creșterea volumului de producție orientată spre export.

Manifestarea acestor priorități în fiecare sector va fi determinată de eficiența adaptării lor la mediul pieței, de inițiativa antreprenorială, cât și în funcție de eficacitatea mecanismelor economice de susținere a lor de către stat. În direcțiile și producțiile prioritare, în perspectiva apropiată este indicat să fie elaborate și implementate programe municipale speciale, a căror finanțare să fie asigurată de credite, de mijloacele acordate de întreprinderi, de parteneri străini, organizații internaționale și parțial de bugetul de stat.

Reieșind din potențialul industrial deja format în oraș, din cerințele pieței autohtone și din posibilitățile de pătrundere pe piețele străine, eforturile principale urmează să fie orientate spre dezvoltarea următoarelor ramuri industriale:

- ramurile care utilizează materie primă autohtonă și care și-au păstrat piețele de desfacere (industria alimentară, industria materialelor de construcție, industria ușoară);
- ramurile care se bazează pe materia primă de import și au potențial de a pătrunde pe piață, dar necesită restructurare (ramurile constructoare de mașini, constructoare de aparate și instrumente, ramurile industriei electrotehnice, a mobilei și de prelucrare ai lemnului);
- industria care asigură funcționarea infrastructurii orășenești, producerea și transportarea energiei electrice și termice, a gazelor naturale.

În structura industriei își vor păstra potențialul și vor căpăta un impuls pentru dezvoltarea ulterioară următoarele întreprinderi:

- din industria alimentară și de prelucrare (SA „Carmez”; „Compania Alba”; SA „Frigo”; SRL „Lapmol”; „Franzeluța” SA, combinat de panificație; „Bucuria” SA; „Fabrica de Drojdii din Chișinău” SA, ÎM; „Aroma” SATD; „Institutul Național pentru Viticultură și Vinificație” ÎS; „Vismos” SA, ÎM; Combinatul de vinuri „Cricova” SA; „Acorex WINE HOLDING” SA; „Efes Vitanta Moldova Brewery” SA;

ÎM; „Resan” ÎM moldo-germană; „Coca-Cola Îmbuteliere Chișinău” SRL; „Tutun-CTC” SA; „Floare-Carpet” SA);

- din industria constructoare de mașini și electrotehnică („Tracom” SA; „Micron” SA; „Agromașina” SA; „Moldovahidromaș” SA; „Sigma” SA „Topaz” SA; „Electromașina” SRL; „Introsco” SA; „Mezon” SA și altele);
- din industria ușoară („Ionel” SA, fabrica de confecții; „Steaua. Firmă de Tricotaj” SA; „Steaua-Reds” SA, ÎM; „Artima” SA, fabrica de articole de marochinărie; „Piele” SA, ÎM moldo-italiană; „Zorile” SA; „Infinity” INC);
- din industria materialelor de construcție („Beton Armat” SA; „Macon” SA, combinatul de materiale de construcție; „Monolit” SA și o serie de întreprinderi mici);
- alte întreprinderi ale businessului mic și mijlociu de diverse orientări ramurale.

Preferință se va da acelor ramuri industriale care au o însemnătate deosebită pentru asigurarea competitivității producției moldovenești pe piețele externe. În acest sens, o serie de întreprinderi care și-au păstrat suprafețele de producție și statutul juridic, dar care, în virtutea anumitor factori obiectivi, în prezent nu funcționează, urmează să fie reanimate prin restructurare și reutilizare tehnică, în baza lor urmează să fie create întreprinderi nu prea mari de diverse orientări ramurale. Dezvoltarea industriei este prevăzută în hotărârile formațiunilor industriale deja existente, cu luarea în considerare a utilizării raționale a terenurilor industriale pentru amplasarea eficientă a întreprinderilor existente sau a celor nou-create; terenuri suplimentare pentru acest scop nu vor fi necesare.

În procesul de amplasare a întreprinderilor industriale în structura planimetrică a orașului este utilizat principiul de amplasare în grup a întreprinderilor în componența nodurilor industriale cu obiecte comune de infrastructură tehnico-edilitară. Această decizie de organizare a terenurilor industriale în condițiile caracterului limitat al resurselor funciare ale municipiului este pe deplin justificată și verificată de timp, permițând o amplasare rațională a obiectelor de destinație industrială și crearea pe baza lor a nodurilor industriale complexe, asigurate cu întreaga varietate a infrastructurii sociale și de producere.

Este necesară efectuarea unei inventarieri a potențialului de producere existent, cu inspectarea complexă a tuturor întreprinderilor funcționale, evaluarea stării lor tehnice și ecologico-sanitare, a dotării ingineresti și de transport, identificarea surselor de poluare a mediului ambiant. Un prim pas ar fi elaborarea și implementarea unei scheme de protejare a râului Bâc pe un segment cu lungimea de 29 kilometri – de la or. Vatra până la or. Revaca; de asemenea urmează să fie examinate posibilitățile de reorganizare, a transferării sau a schimbării profilului întreprinderilor industriale din zona respectivă.

Restabilirea industriei Chișinăului în mare măsură va depinde de restructurarea managementului, lucru care presupune diagnosticarea întreprinderilor (evaluarea resurselor, a stării lor financiare, a marketingului, a tehnologiilor și a personalului), elaborarea variantelor de strategii de termen lung cu modificarea structurii organizatorice a întreprinderii, cu metode și forme noi de management.

Platforma comună pentru realizarea priorităților menționate nu numai reieșind din inițiativa și riscurile antreprenorilor, ci și în baza metodelor de influențare a statului asupra dezvoltării industriale a Chișinăului constituie baza legislativă corespunzătoare și *modificarea mediului economic* în care funcționează întreprinderile, în sectorul impozitelor, creditelor, al exploatării pământului, contabilității, statisticii etc.

O atenție deosebită urmează să fie acordată infrastructurii industriale. Unul dintre cele mai importante obiective constituie crearea cu emiterea de acțiuni a piețelor angro – contractanți ai producătorilor de bunuri care acumulează pentru aceștia comenzi și le garantează comercializarea celei mai mari părți din bunurile produse. O rezervă importantă a creșterii cererii și promovării în industria Chișinăului a producției de destinație investițională o constituie leasingul (echipament tehnologic, mașini, aparate). Beneficiile interacțiunii întreprinderilor cu infrastructura comercială cu ridicata din oraș vor depinde în mare măsură de lucrul transportului specializat (siguranță, viteză, tarife).

Stabilirea volumelor și a oportunității producției, stabilirea relațiilor economice între întreprinderi trebuie să se bazeze pe un sistem informațional viguros, care să satisfacă nevoile lor atât în privința datelor conjuncturii, a indicatorilor ce caracterizează situația pe piețele de bunuri, mai ales pe segmentul pieței de bunuri cu destinație de producere, cât și evaluării generale a situației economico-financiare a țării și a tendințelor de schimbare a acestei situații. Pentru aceasta este necesară adoptarea standardelor de stat pentru informația comercială și crearea la Chișinău a unui centru regional (Moldova, România, Ucraina) de acumulare și diseminare a informației comerciale, inclusiv o bază de date care să funcționeze în regim de dialog operativ.

În cadrul politicii industriale orășenești sunt oportune inițiativa și participarea Primăriei Chișinăului la crearea structurilor organizaționale care să înlesnească restructurarea întreprinderilor. Între aceste organizații se enumără: Agenția de Restructurare a Întreprinderilor, Compania de leasing municipală, centre de business, firme de consultanță și audit ș. a.

La nivel municipal este oportună crearea sistemului industrial economico-ecologic. Deocamdată în acest domeniu predomină măsurile cu caracter de protecție – amenzile pentru încălcarea normelor și regulilor de protecție și epurare a apei și aerului, plăți compensatorii pentru încălcările de folosință a pământului etc. Este oportună și trecerea la sistemul de folosire a resurselor naturale cu plată. Aceasta urmează să fie constituită din sumele de compensare a cheltuielilor pentru reproducția lor, lucru care creează noi oportunități organizate pe bază de autogestiune pentru întreprinderile ce exploatează resurse diferite după calitate, și plăți de amendă pentru încălcarea normelor de exploatare a resurselor naturale. În cele din urmă, este justificată includerea în prețul de cost al producției întreprinderilor – în funcție de scara de exploatare a resurselor naturale și de daunele aduse acesteia – a „cheltuielilor ecologice de producere”. Acest lucru ar deveni o reacție economică la exploatarea irațională a resurselor naturale, cât și o sursă de mijloace pentru fondurile cu destinație specială, create atât la nivel municipal, cât și la întreprinderi pentru finanțarea acțiunilor de protecție a naturii.

4.3.3. Micul business orientat spre nevoile orașului

Chișinăul însumează 68% din numărul întreprinderilor, 57% din numărul brațelor de muncă ocupate și 75% din volumul de bunuri și servicii ale micului business din Moldova. Avantajele acestor întreprinderi constau în flexibilitatea lor la valorificarea noilor tipuri de activitate și la crearea locurilor de muncă, în utilizarea redusă a resurselor financiare, în spiritul de inițiativă și gradul de pregătire pentru risc.

În acest sens Strategia „Chișinău-2020” consideră susținerea întreprinderilor mici și mijlocii drept o componentă social-politică a autorităților orășenești realizată cu cheltuieli mici, dar eficientă. În plus, aceasta mai creează și condiții pentru ridicarea gradului de ocupare a brațelor de muncă și sporirea veniturilor populației, pentru dezvoltarea concurenței și completarea veniturilor în bugetul municipal.

Condițiile juridice și organizatorice necesare pentru dezvoltarea micului business în țară, inclusiv la Chișinău, au fost create, însă au mai rămas destule probleme:

- înregistrarea destul de complicată a MB (timpul și taxele necesare pentru înregistrarea actelor), „escortarea” MB de către elementele corupte în procesul activității, procedurile birocratizate în procesul de închidere a întreprinderii mici;
- problemele financiare – impozite exagerate comparativ cu veniturile și nivelul de trai, insuficiența liniilor de creditare pentru susținerea MB;
- atitudinea discriminatorie a administrației și a structurilor de forță ale municipiului față de MB, practica înrădăcinată de „reglementare” a activității de afaceri și a inițiativei private prin metode extra-economice.

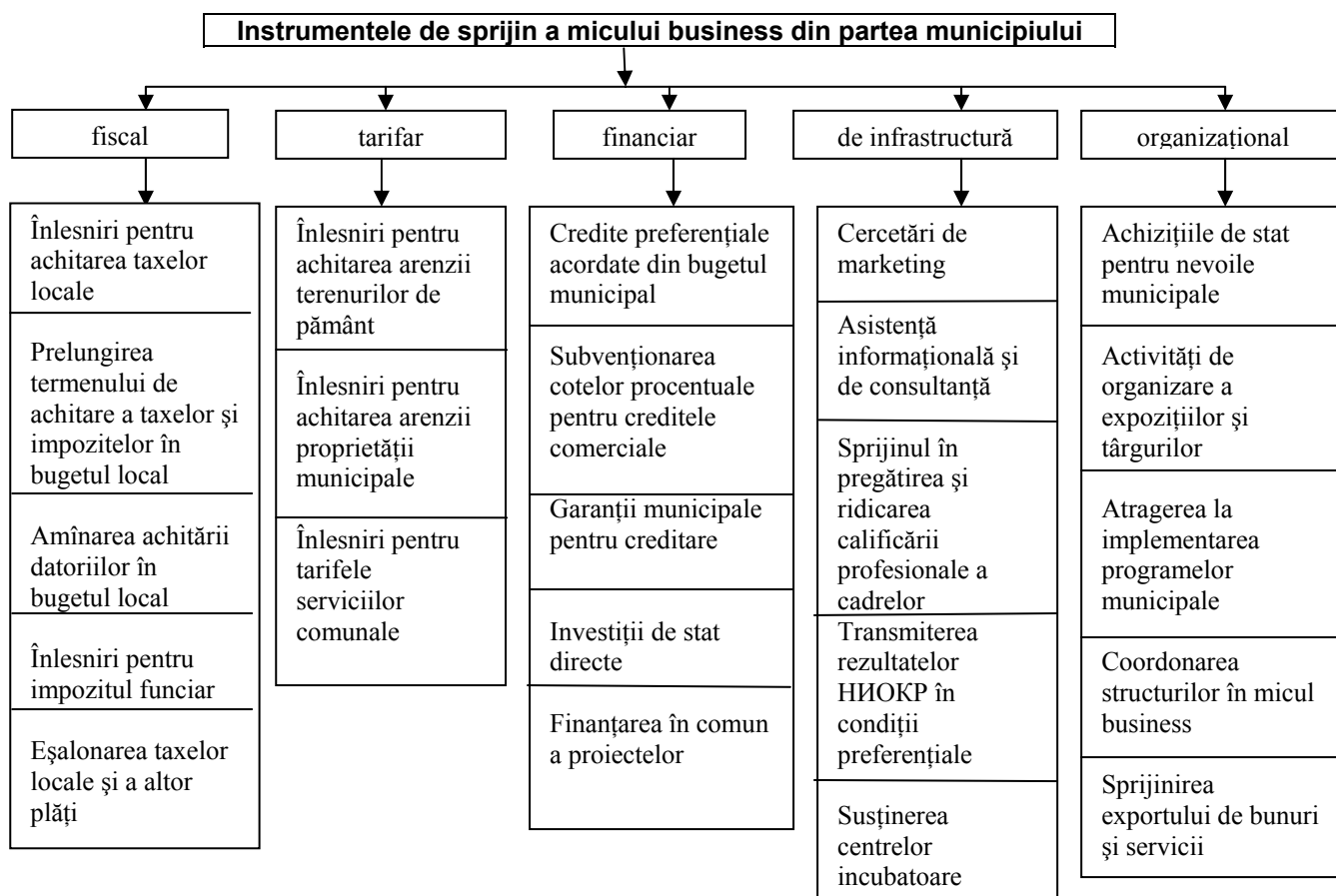
Drept urmare, avem o pondere insuficientă a întreprinderilor mici în economia orașului (19 unități la o mie de locuitori ai Chișinăului, în comparație cu 25-30 din orașele mari europene), o orientare slabă a MB în cerințele orașenilor și ale gospodăriei orășenești în bunuri și servicii. Cea mai mare parte a întreprinderilor MB din Chișinău este implicată în activități comerciale și de intermediere. Totodată, devine tot mai acută necesitatea dezvoltării MB în asemenea domenii ca exploatarea fondului locativ, serviciile comunale (inclusiv alimentarea cu energie), îngrijirea bolnavilor și bătrânilor, confecționarea și repararea îmbrăcăminții și încălțămintei, amenajarea curților și a terenurilor de joc pentru copii, reciclarea materiei prime derivate și a deșeurilor. MB urmează să contribuie la furnizarea pentru piața autohtonă a bunurilor industriei ușoare și alimentare produse din materia primă locală, cât și la asigurarea serviciilor de alimentație publică tradiționale pentru Moldova, accesibile pentru turiști și masele largi de consumatori.

Pe măsură ce la Chișinău vor fi reanimate întreprinderile constructoare de mașini, de aparate și instrumente și de produse electronice, va apărea necesitatea susținerii dezvoltării conceptului întreprinderilor mici care să le „însoțească”, fiind specializate în tehnologii și producerea detaliilor. De asemenea, bazându-se pe activitatea de creație a lucrătorilor institutelor de cercetări științifice și de proiectări, este de perspectivă dezvoltarea întreprinderilor MB orientate către inovații, inclusiv cu utilizarea posibilităților oferite de Internet.

În cadrul Strategiei „Chișinău-2020” se propune stabilirea a două direcții prioritare în dezvoltarea micului business:

- întreprinderile științifice de producție, de cercetări și de proiectări;
- micul business orientat spre nevoile economiei urbane și ale locuitorilor orașului.

Politica municipală de susținere a MB se propune să fie implementată prin următoarele mecanisme:

Pentru a crea o imagine a Chișinăului, prietenoasă micului business, sunt indicate următoarele acțiuni:

- aplicarea reformei regulatorii asupra MB din municipiu în scopul „asanării” actelor normative și scrisorilor ineficiente ale administrației locale, care împiedică dezvoltarea întreprinderilor mici și inițiativa privată;
- stimularea micului business bazat pe inovații, organizarea întreprinderilor inovative în comun cu parteneri străini, protejându-le interesele prin adoptarea actelor normative și programelor municipale;
- extinderea spectrului de servicii comerciale electronice cu utilizarea Internetului;
- inițierea organizării târgurilor municipale anuale „Produs în Chișinău”;
- obținerea dreptului de a extinde numărul și genurile de activitate ale patentei de antreprenoriat ca unul dintre cele mai reușite modele de micro-întreprinderi (după exemplul Moscovei și Kievului, unde se permite angajarea după patenta de antreprenoriat a 10 și respectiv 5 lucrători);
- dezvoltarea infrastructurii municipale a antreprenoriatului mic – a agențiilor de microcreditare și leasing, a business-incubatoarelor, a organizațiilor informaționale și de consultanță;
- atragerea micilor întreprinderi din orașele din Europa de Sud-Est, micșorând pentru ele impozitele municipale și plata de arendă a spațiilor municipale;
- elaborarea și implementarea programului de „eliberare” a bugetului municipal de investiții capitale în infrastructura orașului prin atragerea inițiativei și capitalului privat pentru soluționarea problemelor de amenajare a teritoriului și asanarea mediului orașului.

4.3.4. Dezvoltarea infrastructurii turistice a orașului

La scară europeană, turismul ocupă locul trei după veniturile ramurilor economice orientate spre export. Moldova se află deocamdată la etapa constituirii premiselor juridice și organizaționale: „Concepția dezvoltării turismului în Republica Moldova până în anul 2005” (octombrie 1997), Legea „Cu privire la turism” (mai 2000), „Strategia de dezvoltare durabilă a turismului în Republica Moldova în anii 2003-2015” (septembrie 2003), „Programul Național în domeniul turismului „Drumul Vinului în Moldova” (mai 2004). Un sprijin cultural urmează să acorde turismului și desfășurarea festivalurilor vinului (începând cu 1999), ale artei teatrale și de operă, de etno-jazz, restaurarea muzeelor, a mănăstirilor și bisericilor, a obiectelor arhitecturale. În același timp, contribuția turismului, inclusiv cel chișinăuian, în economia națională este destul de modestă. În această ramură sunt ocupați circa 80 mii de oameni (5,5% din numărul persoanelor amplasate în câmpul muncii), inclusiv la Chișinău – 12,5 mii de oameni. După concentrarea firmelor turistice Chișinăul este la nivelul altor orașe ale Europei de Sud-Est, însă acestea activează în turismul de ieșire din țară a cetățenilor RM, inclusiv în scopul angajării lor la lucru în străinătate.

Anual, Chișinăul este vizitat de 20-26 mii de cetățeni străini, dar mai mult de jumătate vin în scopuri de afaceri și profesionale. Turismul ca ramură a economiei orășenești are nevoie stringentă de investiții, marketing și instruire a personalului, de îmbunătățire a relațiilor cu organele administrării publice locale, cât și de coordonare în cadrul ramurii businessului turistic – între firmele turistice, hoteluri, în sectorul restaurantelor, instituțiilor culturale, transportului specializat, agențiilor de ghizi și traducători etc.

Dezvoltarea slabă a infrastructurii este un factor de reținere în dezvoltarea turismului receptor în Chișinău. Un element principal al infrastructurii turistice constituie baza materială de amplasare a turiștilor: hotelurile și pensiunile. În Chișinău există 18 hoteluri cu o capacitate totală de 2278 de locuri (în 2004). Conform clasificării internaționale, numai 4 hoteluri sunt de 4 stele și 4 – de trei stele. Indicele utilizării capacității (paturilor) acestor hoteluri de calitate este foarte jos – nu mai mare de 20%. Celorlalte hoteluri nu li s-au atribuit categorii. În Chișinău lipsesc hotelurile de cinci stele. Personalul hotelurilor în majoritatea cazurilor nu vorbesc limbi străine. Ceva mai bună este situația businessului restaurantelor, cafenelelor, barurilor și fast-food-urilor.

În pofida existenței în oraș a unui mare număr de obiecte istorice și arhitecturale, de teatre, locuri de recreare și distracții, programul cultural nu este suficient de integrat în industria turismului. La Chișinău nu sunt desfășurate programe de demonstrare a obiectivelor turistice, nu este dezvoltată rețeaua de excursii.

Pentru ridicarea eficienței businessului turistic al Chișinăului, în primul rând prin creșterea considerabilă a turismului receptor – lucru care ar transforma activitatea turistică într-o ramură profitabilă a economiei orășenești – cât și prin sporirea încasărilor la bugetul municipal, prin fluxul valutei străine și a investițiilor, prin creșterea gradului de ocupare a brațelor de muncă, prin păstrarea și utilizarea rațională a patrimoniului istoric și cultural al orașului, sunt necesare următoarele acțiuni:

- Dezvoltarea în oraș a infrastructurii turistice până la un nivel ce ar corespunde standardelor europene, inclusiv construirea hotelurilor de categoria patru și cinci stele;
- Elaborarea și implementarea programului urbanistic de dezvoltare pe etape a turismului în Chișinău, inclusiv a infrastructurii, până la nivelul standardelor europene;

- Încurajarea și promovarea sistematică a călătoriilor cu caracter de afaceri, științific, educațional, sportiv și de familiarizare a cetățenilor străini la Chișinău și în Moldova în general.
- Elaborarea și aplicarea în practica firmelor turistice a programelor de demonstrare a obiectivelor turistice și a locurilor memorabile din Chișinău și din Moldova, destinate tuturor categoriilor de turiști;
- Contribuirea la utilizarea adecvată a obiectelor patrimoniului cultural și istoric, crearea în oraș a unor zone turistice culturale și de agrement, inclusiv pentru petrecerea timpului liber a turiștilor străini înstăriți;
- Activizarea activității companiilor de asigurări specializate în asigurarea businessului turistic;
- Organizarea instruirii specialiștilor cu studii superioare și medii de specialitate pentru amplasarea lor în industria turismului receptor;
- Elaborarea și implementarea programului turismului de tranzit cu oferirea pentru turiștii străini a itinerarelor turistice culturale, ecologice, vânătorești, inclusiv în baza acordurilor cu orașele din țările vecine (Iași, Cernăuți, Odesa, Galați), facilitarea obținerii vizelor și reducerea prețului taxelor consulare.

Strategia „Chișinău-2020” urmează să transforme turismul într-un catalizator pentru alte sectoare ale economiei și sferei sociale ale Chișinăului (cultura, știința, învățământul, producerea de bunuri, comerțul, transportul, sportul ș. a.) și a economiei naționale în general.

4.4. Integrarea Chișinăului în comunitatea informațională

Sporirea competitivității Chișinăului în comunitatea orașelor europene presupune în primul rând prezența acestuia în spațiul informațional continental, precum și aplicarea activă a tehnologiilor informaționale și de comunicații (TIC) în procesul de administrare a orașului. Prin aprobarea de către Guvern a Strategiei Naționale „Moldova electronică” și a Planului de acțiuni pentru realizarea acesteia, au fost determinate în principiu metodele strategice de edificare a comunității informaționale în Republica Moldova. În acest context, Chișinăul de facto deține poziția de lider în implementarea TIC în țară: aici sunt concentrate 89% din volumul total al alocărilor în ramura informațională, 78% din totalitatea rețelelor, 74% din numărul total de computere pe țară și 98% din defalcările financiare provenite din prestarea serviciilor informaționale.

Chișinăul poate fi considerat drept platformă-pilot pentru implementarea proiectelor în domeniul informațional și de comunicații în țară, deoarece posedă una dintre cele mai dezvoltate infrastructuri informaționale și de comunicație, precum și o piață informațională dinamică. Integrarea Chișinăului în comunitatea informațională în perioada de până în anul 2020 urmează a fi realizată pe două căi:

- dezvoltarea bazei tehnice și tehnologice a structurii informaționale și de comunicații a orașului (rețele și sisteme informaționale și de comunicații, resurse informaționale, centre de prelucrare și asigurare a accesului la informație etc.);
- extinderea activă a sistemului serviciilor informaționale și de comunicații, care presupune susținerea producătorilor mijloacelor de informatizare, produselor și serviciilor informaționale, măsuri pentru reglementarea financiar-economică a pieței tehnologiilor informaționale în cadrul orașului, precum și formarea necesităților informaționale și a culturii informaționale a populației și businessului – consumatori ai serviciilor TIC.

Practica realizării proiectelor Internet pentru orașele Europei este bazată pe concepția „guvernarea electronică” (*e-government*), care asigură atât reducerea cheltuielilor pentru oraș și țară, cât și un înalt nivel al transparenței și accesibilității organelor de administrare ale orașului pentru populație.

Etapale creării e-city. Formarea *e-city* presupune parcurgerea a trei etape. Prima etapă – crearea și dezvoltarea sistemului informațional de asigurare a viabilității; a doua etapă – extinderea prezenței instituțiilor administrative ale municipiului în rețeaua Internet, sporirea numărului site-urilor autorităților municipale, cu mărirea continuă a volumului de informație, apariția formelor și procedurilor electronice de schimb informațional. Centrul (nodul) informațional se transformă într-un instrument de interacțiune cu cetățenii, întreprinderile și organizațiile, care permite transpunerea în rețeaua Internet a multiplelor procese, care anterior se realizau numai prin intermediul adresării personale în structurile municipale. În fine, la cea de a treia etapă, utilizatorii (agenții economici, cetățenii) pot realiza interacțiunea cu instituțiile municipale în regim on-line (operațiuni imobiliare, probleme ale protecției sociale, studii etc.).

Modele de interacțiune ale e-city. Modelul *e-city* include următoarele componente:

- sisteme «*oraș – cetățean*», care permit autorităților administrației publice locale să efectueze deservirea personalizată a populației;
- sisteme «*oraș – business*», cu ajutorul cărora se stabilește conexiunea nemijlocită dintre serviciile orășenești și agenții economici, care permite reducerea considerabilă a circulației documentelor, accelerarea procesului de prelucrare a informației și de adoptare a deciziilor;
- sisteme «*oraș – oraș*», cu ajutorul cărora se realizează interacțiunea dintre structurile orășenești, devine mai eficientă coordonarea activităților lor și se asigură prestarea integrată și nu dispersată a serviciilor acordate.

Așa-numita tehnologie „pe suport de hârtie” de lucru cu populația și comunitatea de afaceri, utilizată în prezent, este consumatoare de timp și însoțită de pierderi enorme de resurse, atât pentru cetățeni și subiecții de afaceri, cât și pentru autoritățile administrative orășenești. Utilizarea TIC va permite îmbunătățirea radicală a acestei interacțiuni, atât la nivel de căutare și obținere de către cetățeni și sectorul privat a informației veridice și actuale privind activitatea autorităților administrative orășenești, cât și în continuare – prin intermediul pachetului de servicii, care să permită cetățenilor și organizațiilor să solicite și să obțină prin rețeaua Internet certificatele sau autorizațiile necesare și să transmită organelor administrării de stat declarațiile prevăzute de lege. Concomitent, trebuie să existe posibilitatea supravegherii etapei la care se află solicitările.

Internet-portalul municipal – nodul central de interacțiune a autorităților administrative municipale cu cetățenii și agenții economici. Acesta este destinat soluționării următoarelor probleme:

- asigurarea utilizatorilor cu informație oficială privind autoritățile administrative municipale;
- acordarea serviciilor informaționale cetățenilor și agenților economici în regimul „ghișeului unic” (existența unui punct de intrare pentru interacțiunea cu diversele autorități administrative orășenești);
- asigurarea plăților electronice în sistemele municipale de achiziții fără numerar și achitare a serviciilor municipale;
- acordarea serviciilor informaționale utilizatorilor în cadrul programului de parteneriat social;

- acordarea informației transparente tuturor cetățenilor în conformitate cu solicitările acestora.

Crearea portalului municipal este oportună de reprezentat ca totalitatea web-site-urilor și paginilor web independente și interconectate prin link-uri comune, și care conțin:

- informația oficială privind autoritățile administrative municipale, regimul de muncă, modelele documentelor necesare pentru depunerea solicitărilor;
- procedura de înregistrare, licențiere a unor genuri de activitate, modelele documentelor, facturi pentru efectuarea plăților și altă informație;
- date despre locurile vacante existente (serviciul public);
- activitățile și evenimentele curente și planificate;
- lista întreprinderilor comunale, organelor de ocrotire a ordinii publice, instituțiilor medicale, curative, primare și secundare, care se află pe teritoriul municipiului, cu indicarea numerelor de telefon, adreselor și regimului de muncă;
- ordinea atacării deciziilor autorităților administrative municipale.

Mai mult, sunt necesare pagini web independente, care ar dezvălui relațiile dintre populație și întreprinderi cu buget municipal: date cu privire la achitarea taxelor și impozitelor locale, a plăților pentru serviciile comunale, descrierea tarifelor și facilităților pentru unele categorii ale populației, achitarea de către persoanele fizice și juridice a plăților în bugetul municipal etc.

Internet-portalul municipal, pe măsura dezvoltării, va fi suplinit cu astfel de blocuri, ca «informația juridică», «angajarea în câmpul muncii» etc. Este necesară și realizarea posibilității efectuării tranzacțiilor, în special de plată pentru serviciile comunale, poștale etc.

În scopul ridicării nivelului competitivității orașului și a atractivității acestuia pentru business, investiții și turism, Internet-portalul «Chișinău» trebuie să ofere informație despre istoria municipiului, economia și cultura sa, condițiile pentru business și investiții, obiectivele turistice și sportive, servicii – hoteluri, restaurante, odihna activă în oraș și în suburbiile sale.

Procesul promovării Chișinăului în comunitatea informațională presupune parteneriat social și orientare umanitară, ameliorarea mediului orășenesc în baza prestării serviciilor informaționale și de comunicații noi pentru populație, cu prioritate pentru asemenea sectoare sociale ca: angajarea în câmpul muncii, învățământul, ocrotirea sănătății, asistență pensionarilor și invalizilor. De asemenea, de susținere deplină trebuie să beneficieze acele direcții ale informatizării, care asigură securitatea și ordinea publică a municipiului.

4.5. Perfecționarea sistemului de administrare al dezvoltării durabile a orașului

Probleme esențiale în gestionarea orașului. Problema principală constă în trecerea de la un sistem administrativ birocratizat la unul bazat pe principiile standarde ale managementului. Pentru aceasta este necesar de a schimba principiul funcționării și structura organizațiilor care gestionează orașul. Conducerea managerială trebuie constituită pornind de la sarcina pusă. Aceasta este gestionarea strategică (GS). De aceea, primul pas de trecere la GS este formarea și adoptarea de către conducerea orașului a unui plan strategic de dezvoltare a Chișinăului ca bază de adoptare a unor

decizii manageriale. Planul strategic permite determinarea dezvoltării orașului drept obiect unic al gestionării și de asemenea determinarea în calitate de obiect al gestionării complexe social-economice și organizatorice ale orașului. Dar numai adoptarea unui asemenea plan nu este suficientă. GS înseamnă nu numai existența unui plan, ci și a unei proceduri clare în conformitate cu care urmează a fi introduse schimbările în structura gestionării orașului. Fără acest mecanism al GS planul nu va putea fi implementat. Punctul de pornire în determinarea mecanismului GS ține de stabilirea clară a noțiunilor fundamentale ale mecanismului GS.

Noțiuni fundamentale ale mecanismului GS. GS este o metodă elaborată pentru gestionarea sistemelor sociale complicate în condițiile unei situații incerte și instabile. De regulă, GS se deosebește de planificarea strategică. Deosebiri nu sunt atât de importante pentru că orice gestionare presupune planificare. Iar orice planificare se înfăptuiește pentru a gestiona. De aceea mult mai importante sunt deosebirile obiectelor gestionării. În primul caz, în procesul gestionării cel mai important este crearea noilor posibilități și gestionarea lor cu scopul atingerii obiectivelor propuse. În cel de-al doilea caz esențială este planificarea posibilităților existente.

Modelul viitorului. În concepția GS se presupune că nu cunoaștem viitorul, ci putem determina direcțiile în care se va dezvolta acest viitor. Prin urmare, pentru realizarea cu succes a scopurilor GS este suficientă determinarea modelului unui viitor presupus ca o totalitate a unor scopuri interconectate.

Sistemul de gestionare strategică al orașului Chișinău. Scopurile inițiale legate de implementarea GS. Pentru a crea un sistem strategic în Chișinău este necesar ca următoarele probleme să fie soluționate:

- determinarea obiectivelor generale de dezvoltare a Chișinăului, care ar permite conturarea aspectului viitorului oraș;
- determinarea locului Chișinăului în spațiul de dezvoltare general european;
- determinarea locului Chișinăului în spațiul de dezvoltare național;
- obținerea concordiei între grupurile sociale principale;
- crearea unui sistem de interacțiune a grupurilor de experți;
- elaborarea unui plan strategic;
- crearea structurii organizaționale a GS, (inclusiv acte ce determină procedurile principale ale GS, bazate pe concordia socială);
- crearea unui centru coordonator de elaborare a programelor strategice pe diferite direcții de dezvoltare a orașului.

Bazele gestionării strategice. Baza GS constituie modelul viitorului oraș, principiile inițiale pe care se bazează GS, valorile fundamentale pe care se va sprijini sistemul, adoptând soluții și punctând direcțiile de bază ale efortului organizațional de implementare a GS.

Modelul de viitor al orașului Chișinău. Chișinăul viitorului – un oraș în care poți locui confortabil, care este atractiv și asigură condiții benefice pentru susținerea bunăstării în fiecare familie, un oraș cu o ecologie sănătoasă. Toate acestea par a fi niște principii generale. S-ar părea că este vorba mai degrabă de dorințele noastre decât de ceva real. Dar dacă fiecare s-ar întreba în ce fel de oraș ar dori să trăiască, răspunsul ar fi anume acesta. Tocmai de aceste dorințe trebuie să ne conducem atunci când vom lua decizii. Prin urmare, dorințele constituie baza planificării. Pornind de aici vom formula principiile inițiale și valorile fundamentale.

Principii inițiale:

- orașul Chișinău face parte din structura europeană de dezvoltare și se subordonează regulilor și legilor acestor dezvoltări;
- Chișinăul fiind capitală este și punctul de reper al întregului mecanism de dezvoltare a țării;
- orașul este o comunitate a cetățenilor;
- Chișinăul încearcă să se încadreze în criteriile unui oraș ideal, adică de un asemenea format, în care problemele de bază sunt soluționate armonios;
- prioritar în planificarea orașului este faptul că acesta devine locul activității umane și de dezvoltare a cetățeanului Moldovei. Funcția respectivă este una de bază și le integrează pe toate celelalte;
- planificarea orașului trebuie să se efectueze atât complex, cât și local.

Valori fundamentale care constituie baza gestionării strategice:

- Chișinău este un oraș al siguranței, adică lipsit de crime, violență și încălcări ale legii;
- Chișinăul are un mediu ambiant nepoluat, inclusiv acustic;
- Chișinăul are posibilități suficiente de angajare în câmpul muncii, iar fiecare locuitor al orașului își aduce contribuția la dezvoltarea economică a orașului;
- Chișinăul are suficiente oferte de locuințe accesibile și sănătoase, care ar asigura liniște și intimitate în viața personală;
- Chișinăul asigură liberă circulație și libertatea de a călători, menținând totodată un echilibru armonios între transportul public, cel privat, pietoni și bicicliști;
- Chișinăul asigură accesul la un cerc larg de activități culturale și de creație, complexe sportive și de recreație, accesul fiind asigurat tuturor cetățenilor, indiferent de vârstă, posibilități și venituri;
- În urbanistica orașului trebuie să existe o tendință de dezvoltare și de stimulare a aspectului fizic al orașului, în baza unei arhitecturi moderne și calitative, a păstrării și restaurării corecte a obiectelor istorice;
- organele locale ale puterii își asumă responsabilitatea să obțină direct sau indirect o creștere economică;
- în oraș există mecanisme financiare care permit organelor puterii locale să găsească mijloacele financiare necesare pentru implementarea valorilor enumerate;
- valorile respective trebuie să asigure principalul: dezvoltarea multilaterală a personalității, adică obținerea unei bunăstări personale, sociale, culturale, morale și spirituale a personalității cu referire la toți locuitorii Chișinăului, indiferent de gen, vârstă, religie, stare socială, economică, politică, dezabilități fizice sau psihice.

Valorile de bază enumerate mai sus corespund Cartei „Orașele Europei pe calea dezvoltării durabile” (1994) și urmează a fi examinate drept criterii ce permit coraportarea scopurilor strategice și a deciziilor operative.

Organizarea procedurii gestionării strategice.

Sarcini: Organizarea procedurii GS va avea succes dacă vor fi soluționate următoarele probleme:

- va exista voința politică în adoptarea deciziilor definitive;
- va fi amplificat rolul Consiliului municipal în calitatea lui legislativă;
- va fi creat un mecanism al participării sociale;
- vor fi create mecanisme de canalizare în bugetul municipal a unor surse financiare suplimentare în afara impozitelor;

- complexe social-economice ale orașului vor fi identificate și amenajate ca obiecte de gestionare.

Direcții organizaționale:

- alegerea Primarului de Chișinău în baza unui mandat de încredere față de programul expus în planul strategic. Foarte important pentru realizarea și formarea unui spirit colegial este obținerea unei interacțiuni constructive cu Consiliul municipal; primarul nu adoptă hotărâri în mod individual ci organizează procesul de formare a lor;
- existența voinței politice depinde de interacțiunea dintre Primar și Consiliul Municipal. Este importantă distribuția rolurilor în această interacțiune. Consiliul Municipal trebuie să devină locul adoptării unor decizii legislative și nu locul de obstrucție a deciziilor apărute. Consiliul Municipal trebuie să pună într-un cadru legal critic hotărârile adoptate;
- Consiliul Municipal trebuie să devină locul adoptării legilor numai în cazul în care va reprezenta îndeajuns interesul social. În acest scop urmează a fi elaborat un regulament al participării obștești, care ar permite determinarea metodelor de participare socială și de selectare a problemelor ce țin de participarea obștească, și de asemenea de selectarea reprezentanților sociali;
- impozitele actuale nu permit soluționarea problemelor strategice. Sunt necesare instrumente noi de atragere a resurselor financiare de lungă durată;
- complexe social-economice orășenești în calitate de obiecte de gestionare reprezintă un set de persoane juridice diversificate, care deseori acționează în mod haotic, subordonându-se unor interese corporative interne, uneori intrând în contradicție cu scopurile dezvoltării orașului. Respectiv, nu poate fi formulată o politică orășenească unică față de aceste complexe. Depășirea acestei situații este posibilă doar în cazul în care va fi elaborat un sistem orășenesc unic de dirijare a complexelor social-economice ale Chișinăului.

Strategia „Chișinău-2020” se conduce de „Carta Municipiilor și orașelor europene pentru durabilitate”: „Suntem convinși că municipiul sau orașul este pe de o parte cea mai mare unitate capabilă să abordeze de la început multiplele dezechilibre prezente în mediul urban, în domeniul arhitectonic, social, economic, politic, al resurselor naturale și mediului înconjurător, care afectează negativ lumea noastră modernă, iar pe de altă parte scara cea mai mică la care problemele pot fi soluționate coerent într-un mod integrat, holistic și durabil. Deoarece fiecare oraș este diferit, trebuie să găsim fiecare căile proprii către durabilitate. Vom integra principiile durabilității în toate politicile noastre și vom face din forța municipiilor și orașelor noastre baza pentru strategiile adecvate pe plan social”.

5. Mecanismele de implementare a Planului strategic de dezvoltare social-economică a Chișinăului până în 2020.

Monitorizarea

SCOPUL 1. CHIȘINĂU, UN CENTRU REGIONAL AL EUROPEI DE SUD-EST

Obiectivul 1. Dezvoltarea relațiilor internaționale, consolidarea statutului de capitală europeană al orașului Chișinău

Obiectivul 2. Implementarea unor proiecte inovaționale în baza potențialului științific, educațional și antreprenorial

Obiectivul 3. Dezvoltarea orașului ca centru financiar regional
 Obiectivul 4. Reconstruirea complexelor de comunicații și de transport

Obiectivul 1. Dezvoltarea relațiilor internaționale, consolidarea statutului de capitală europeană al orașului Chișinău

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Lansarea și promovarea continuă a ideii „Spiritul Chișinăului” („The Spirit of Chisinau”). Organizarea la Chișinău a unui forum internațional al capitalelor și orașelor din regiune (sistematic, de exemplu o dată în 3-5 ani)	Primăria municipiului Chișinău, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	2007	Forumuri internaționale desfășurate Numărul țărilor (orașelor) participante Numărul participanților
2. Consolidarea relațiilor internaționale, adoptarea unei poziții active în realizarea unor proiecte comune și organizarea la Chișinău a unor activități ale „Organizației țărilor bazinului Mării Negre”, a Inițiativei de colaborare a țărilor Europei de Sud-Est	Primăria municipiului Chișinău, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	din 2006, permanent	Numărul proiectelor în care participă Chișinăul Numărul activităților desfășurate în Chișinău Numărul țărilor participante Numărul participanților
3. Inițierea și desfășurarea la Chișinău a unui forum (conferințe) al țărilor Europei Centrale, de Sud-Est și de Est în scopul consolidării și dezvoltării relațiilor între aceste regiuni	Primăria municipiului Chișinău, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	2009	Desfășurarea Forumului internațional Numărul țărilor participante Numărul participanților
4. Activizarea participării în asemenea organizații internaționale ca Asociația internațională a capitalelor și municipiilor, Asociația capitalelor țărilor bazinului Mării Negre ș. a.	Primăria municipiului Chișinău	din 2006, permanent	Numărul organizațiilor internaționale Acțiunile la care a participat Primăria municipiului Chișinău
5. Contribuirea la sporirea eficienței colaborării cu orașele înfrățite și a programelor realizate în cadrul acestei colaborări. Elaborarea unei strategii de dezvoltare a colaborării cu orașele înfrățite	Primăria municipiului Chișinău, Asociația Primarilor din RM	din 2006, permanent	Proiectul strategiei Numărul proiectelor realizate în cadrul colaborării orașelor înfrățite
6. Susținerea, consolidarea și intensificarea relațiilor cu organizațiile obștești și neguvernamentale în scopul dezvoltării sociale, culturale și economice a orașului Chișinău	Primăria municipiului Chișinău, ONG-urile, Asociațiile oamenilor de afaceri	din 2006, permanent	Numărul organizațiilor susținătoare, formele de colaborare

Obiectivul 2. Implementarea unor proiecte inovaționale în baza potențialului științific, educațional și antreprenorial

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Inițierea și susținerea cercetărilor de identificare a potențialului economic bazat pe cunoaștere al orașului Chișinău. Identificarea ramurilor prioritare (avantajele de concurență) și reliefaarea a noi ramuri de perspectivă cu indicarea căilor de dezvoltare a lor.	Primăria municipiului Chișinău, Academia de Științe în comun cu reprezentanții cointeresați din mediile de afaceri	2006-2007	Rapoartele științifice

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
2. Inițierea fondării asociației „Economia bazată pe cunoaștere” (“Knowledge Economy Forum”) care să cuprindă angajați ai întreprinderilor din domeniul tehnologiilor informaționale, biotehnologiilor, reprezentanți ai instituțiilor științifice, de cercetări științifice și de învățământ, ai ONG-urilor (În România acest proiect, finanțat de BM, se numește „Centrul de Resurse pentru Economia Bazată pe Cunoaștere”)	Primăria municipiului Chișinău	2007	Asociația „Economia bazată pe cunoaștere”
3. Inițierea elaborării Hotărârii Guvernului RM privind crearea în orașul Chișinău, pe baza instituțiilor academice și de învățământ, a așa-numitelor clustere economice (parcuri informațional-tehnologice și științifico-tehnologice)	Primăria municipiului Chișinău, Academia de Științe, Instituțiile de învățământ	2007	Hotărârea de Guvern
4. Inițierea creării unui sistem de centre inovaționale, business-incubatoare, parcuri tehnologice, zone demonstrative, terenuri expoziționale ș. a. instituții care, cooperând, să asigure o creștere continuă și durabilă a acelor întreprinderi din businessul mic și mijlociu care solicită eforturi științifice intensive	Primăria municipiului Chișinău, Academia de Științe, Instituțiile de învățământ, Asociațiile oamenilor de afaceri, Comunitatea donatorilor	2008	
5. Diseminarea informației cu privire la clusterele economice nou-apărute, susținerea informațională, reflectarea activității acestora	Primăria municipiului Chișinău, Asociațiile oamenilor de afaceri	din 2008, permanent	Numărul acțiunilor desfășurate Mărima susținerii financiare
6. Organizarea unei monitorizări a potențialului inovativ al orașului, inclusiv monitorizarea de eficiență a activităților în cadrul planului strategic	Primăria municipiului Chișinău, Asociațiile oamenilor de afaceri, ONG-uri	din 2008, permanent	

Obiectivul 3. Dezvoltarea orașului ca centru financiar regional

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
Elaborarea concepției (programului) „Chișinău, centrul financiar al regiunii”, cu descrierea activităților de dezvoltare a instituțiilor financiare în oraș, care să propulseze orașul în fruntea piețelor financiare și de capital din regiune	Primăria municipiului Chișinău	2006-2008	Concepția (programa)

Obiectivul 4. Reconstruirea complexelor de comunicații și de transport

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Dezvoltarea sistemului de transport al municipiului: Chișinău, un nod de comunicații multifuncțional	Primăria municipiului Chișinău	2006-2020	

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
2. Asigurarea dezvoltării accelerate a rețelei de străzi și drumuri în oraș (construcția magistrelor de importanță orășenească și raională, repararea magistrelor existente cu ridicarea lor la nivelul cerințelor moderne ale circulației rutiere)	Primăria municipiului Chișinău	2006-2020	
3. Elaborarea unei scheme complexe unice a rețelei de străzi și drumuri a orașului și suburbiilor. Dezvoltarea rețelei deja existente de magistrale, cu dublarea lor și îmbunătățirea calității	Primăria municipiului Chișinău	2006-2020	
4. Elaborarea și aplicarea unui sistem modern de monitorizare a stării rețelei orășenești de trafic	Primăria municipiului Chișinău	2006-2020	
5. Elaborarea unui Program de dezvoltare a transportului public în Chișinău	Primăria municipiului Chișinău	2006-2008	
6. Elaborarea unui program de reconstruire a sistemului orășenesc de comunicații cu luarea în considerare a condițiilor invalizilor, a pietonilor, a utilizatorilor de mijloace de transport nemotorizate	Primăria municipiului Chișinău	2006-2007	Programul
7. Reînnoirea parcului orășenesc de autobuze și troleibuze. Adaptarea rețelei orășenești de transport public (stațiile și mijloacele de transport) la necesitățile cetățenilor cu posibilități reduse	Primăria municipiului Chișinău	2006-2020	
8. Crearea unui sistem complex de gestionare a rețelelor ingineresti orășenești (repartizarea eficientă a funcțiilor între Primărie în calitate de coordonator și întreprinderile de transport, de alimentare cu apă, de canalizare, de reciclare a deșeurilor, energetice și de comunicații)	Primăria municipiului Chișinău		
9. Dezvoltarea formelor extrabugetare de finanțare și a mecanismelor de creditare ce stimulează fluxul de investiții (a mijloacelor populației și a capitalului privat), dezvoltarea infrastructurii ingineresti	Primăria municipiului Chișinău, Asociațiile oamenilor de afaceri, ONG-uri	din 2006, permanent	
10. Îmbunătățirea calității și sporirea competitivității serviciilor prestate de transportul public. Examinarea posibilităților de utilizare în Chișinău a noilor mijloace moderne de transport (Analiza realizării tehnice și a oportunității construcției liniilor de tramvai rapid)	Primăria municipiului Chișinău, Comunitatea donatorilor	2008	
11. Elaborarea și realizarea programului municipal de dezvoltare a infrastructurii comunicațiilor: - accesibilitatea mijloacelor moderne de telecomunicații pentru toate categoriile populației;	Primăria municipiului Chișinău	2006-2020	

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
- acordarea serviciilor informaționale și multi-media prin rețelele telefonice; - asigurarea standardelor internaționale și a securității livrării corespondenței prin poștă, sporirea volumului și a tipurilor de servicii prin intermediul poștei expres și a celei specializate.			
12. Perfecționarea sistemului de asigurare cu energie electrică a orașului - analizarea posibilităților tehnice și a eficienței economice pentru producerea bioenergiei (deșeuri menajere, deșeuri în urma epurării apei etc.) - Elaborarea și realizarea unui program de reconstrucție a rețelelor termice orășenești: producătorul – consumatorul - Dezvoltarea sistemului de iluminare a străzilor	Primăria municipiului Chișinău		

SCOPUL 2. ÎMBUNĂTĂȚIREA CALITĂȚII MEDIULUI URBAN

Obiectivul 1. Eficientizarea organizării spațiilor orașului (policentrism)

Obiectivul 2. Modernizarea cartierelor locative

Obiectivul 3. Restabilirea infrastructurii comunale

Obiectivul 4. Păstrarea patrimoniului istoric și cultural al orașului

Obiectivul 1. Eficientizarea organizării spațiilor orașului (policentrism)

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Elaborarea metodologiei de finanțare complexă a dezvoltării infrastructurii (socială, tehnico-edilitară etc.) pe terenurile eliberate pentru extinderea orașului. Coordonarea noilor construcții din punctul de vedere al utilizării raționale a infrastructurii existente	Primăria municipiului Chișinău	2006-2020	Metodologia de finanțare complexă a dezvoltării infrastructurii. Numărul terenurilor planificate pentru construcții și valorificate. Lungimea comunicațiilor planificate și construite.
2. Inițierea încheierii unui acord în cadrul municipiului Chișinău despre coordonarea dezvoltării Chișinăului și a suburbiilor lui	Primăria municipiului Chișinău	2006-2007	Acordul care asigură dezvoltarea coordonată a municipiului
4. Aderarea la „Carta Municipiilor și orașelor europene pentru durabilitate”	Primăria municipiului Chișinău	2007	Calitatea de membru al campaniei „Dezvoltarea durabilă a orașelor europene”

Obiectivul 2. Modernizarea cartierelor locative

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Elaborarea unui design complex a construcțiilor orășenești cu utilizarea procedeelor moderne de design exterior a amenajării străzilor și piețelor orășenești, în scopul creării unei imagini moderne a Chișinăului	Primăria municipiului Chișinău, Preturile sectoarelor	2006-2008	Planurile și schemele amenajării exterioare a orașului aprobate și realizarea lor
2. Elaborarea și aplicarea unui program de creare și dezvoltare a infrastructurii de recreație în parcurile și grădinile publice ale orașului (sistemul de iluminare, piste de mers sportiv și alergări, infrastructura serviciilor)	Primăria municipiului Chișinău, Administrația parcurilor, Asociațiile oamenilor de afaceri	2006-2020	Infrastructura de recreație creată
3. Pregătirea standardelor cu privire la cerințele minime ale calității locuințelor Introducerea sistemului de monitorizare a fondului locativ orășenesc	Primăria municipiului Chișinău	2006-2008	Schema dezvoltării
4. Promovarea și susținerea fondării asociațiilor proprietarilor de case, crearea unui serviciu pentru asociațiile existente și în proces de fondare	Primăria municipiului Chișinău, Preturile sectoarelor	Permanent	
5. Elaborarea unei scheme a amplasării teritoriale echilibrate a infrastructurii social-culturale	Primăria municipiului Chișinău, Preturile sectoarelor	2006-2008	
6. Formarea unui sistem rațional de complexe sportive de întremare pe teritoriul curților (reconstruirea celor existente și construirea unor noi terenuri sportive, inclusiv de fotbal, de baschet și de volei, a corturilor de tenis și de badminton etc., asamblarea din detalii metalice standarde a aparatelor sportive universale destinate atât copiilor, cât și adulților)	Primăria municipiului Chișinău, Preturile sectoarelor Asociațiile oamenilor de afaceri Comunitatea donatorilor ONG-uri	2008-2020	

Obiectivul 3. Restabilirea infrastructurii comunale

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Elaborarea unui program de epurare a bazinelor de acumulare a apei, de întărire și amenajare a malurilor râurilor Nistru (Vadul lui Vodă) și Bâc și a lacului Ghidighici	Primăria municipiului Chișinău, Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale	2006-2010	
2. Asigurarea unei protecții sanitare eficiente a prizelor de apă orășenești, dezvoltarea sistemelor dublate de asigurare cu apă din sondele arteziene, excluderea pătrunderii scurgerilor neepurate industriale sau a apelor de viitură, efectuarea pe etape a reconstruirii surselor de apă orășenești	Primăria municipiului Chișinău	2006-2020	

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
3. Dezvoltarea formelor extrabugetare de finanțare și a mecanismelor de creditare care stimulează fluxul de investiții (mijloacele populației și ale capitalului privat) în complexul locativ orășenesc	Primăria municipiului Chișinău, Asociațiile oamenilor de afaceri, ONG-uri	Din 2006, în mod sistematic	
4. Elaborarea unui program de reconstruire a rețelelor ingineresti existente, utilizarea sistemelor autonome de echipament ingineresc pentru clădirile și complexele noi	Primăria municipiului Chișinău		

Obiectivul 4. Păstrarea patrimoniului istoric și cultural al orașului

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Pregătirea unei analize a posibilității realizării tehnice și economice a proiectelor investiționale de reconstruire a părții istorice a orașului „Chișinăul pierdut”. Restaurarea și reconstruirea monumentelor culturii părăsite sau folosite în alte scopuri (biserici sau alte clădiri istorice)	Primăria municipiului Chișinău, Ministerul Culturii și Turismului, Mitropolia Moldovei	2006-2020	
2. Crearea unui registru orășenesc al monumentelor și zonelor de parc istorice și culturale din Chișinău, determinarea mărimilor terenurilor protejate	Primăria municipiului Chișinău, Ministerul Culturii și Turismului, Agenția Cadastru	2006-2008	Registru orășenesc
3. Inițierea elaborării unor mecanisme, care să includă anumite privilegii fiscale, de atragere a investițiilor în păstrarea moștenirii culturale și a naturii orașului	Primăria municipiului Chișinău, Guvernul RM, Ministerul Finanțelor, Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale	2006-2008	

SCOPUL 3. MODERNIZAREA ECONOMIEI ORAȘULUI

Obiectivul 1. Dezvoltarea producerii de bunuri orientate spre export care necesită un volum mare de muncă și care consumă puțină materie primă

Obiectivul 2. Intensificarea sectorului de deservire al economiei și dezvoltarea infrastructurii turismului

Obiectivul 3. Implementarea tehnologiilor care solicită eforturi științifice intensive

Obiectivul 4. Susținerea businessului mic și mijlociu cu luarea în considerare a intereselor orașului

Obiectivul 1. Dezvoltarea producerii de bunuri orientate spre export care necesită un volum mare de muncă și care consumă puțină materie primă

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Începerea pregătirilor, în comun cu viitorii utilizatori, a planurilor detaliate de amplasare a clusterelor economice	Primăria municipiului Chișinău, Guvernul RM, Academia de Științe, Ministerul	2006-2010	Planurile detaliate pregătite, spațiile rezervate

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
2. Elaborarea mecanismelor de susținere a întreprinderilor și instituțiilor financiare care investesc în clusterelor economice	Educației, Tinereții și Sportului, instituții de învățământ, Asociațiile oamenilor de afaceri	2006-2008	Mijloacele atrase, Numărul proiectelor implementate
3. Crearea „Fondului de dezvoltare a Chișinăului”. Elaborarea principiilor de formare și de utilizare a mijloacelor fondului	Primăria municipiului Chișinău, Guvernul RM	2008-2020	
4. Reorganizarea sferei de producere în baza tehnologiilor care solicită eforturi științifice intensive și consumă puțină materie primă, optimizând interacțiunea lor cu mediul ambiant, amplasarea noilor întreprinderi conform cerințelor securității ecologice	Primăria municipiului Chișinău, Guvernul RM, Academia de Științe, Ministerul Culturii și Turismului, instituții de învățământ, asociațiile oamenilor de afaceri, Comunitatea donatorilor ONG-uri	2006-2020	
5. Contribuirea la crearea unui sortiment nou de produse alimentare în baza adausrilor alimentare și a tehnologiilor care solicită eforturi științifice intensive ale industriei alimentare, elaborate de savanții chișinăuieni	Primăria municipiului Chișinău, Academia de Științe, Asociațiile oamenilor de afaceri, Comunitatea donatorilor	2006 și permanent	
6. Elaborarea și implementarea programului de atragere a investițiilor interne și străine în sfera activității inovative după principiile competitivității	Primăria municipiului Chișinău, Academia de Științe, Asociațiile oamenilor de afaceri	2007-2020	
7. Perfecționarea mecanismelor de luare a deciziilor investiționale – formarea profilurilor de afaceri după anumite ramuri și întreprinderi, studierea aprofundată a proiectelor și lucrul individual cu investitorii potențiali	Primăria municipiului Chișinău, Asociațiile oamenilor de afaceri	2006-2020	
8. Efectuarea analizei stării activității investiționale în oraș de pe pozițiile normelor și criteriilor internaționale, analiza corespunderii acestora Standardelor Globale a Activității Investiționale (Global Investment Performance Standards - GIPS), Codului etic internațional, adoptat de Consiliul Internațional al Asociațiilor Investiționale, și altor regulamente internaționale	Primăria municipiului Chișinău, Academia de Științe, Asociațiile oamenilor de afaceri	2007-2020	

Obiectivul 2. Intensificarea sectorului de deservire al economiei și dezvoltarea infrastructurii turismului

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Elaborarea și implementarea programului de îmbunătățire a calității serviciilor comunale, de transport, medicale, sportive, educaționale, sociale și a altor tipuri de servicii	Primăria municipiului Chișinău, Asociațiile oamenilor de afaceri	2006-2020	Dimensiunile și calitatea spațiilor expoziționale Calitatea infrastructurii Numărul expozițiilor internaționale organizate
2. Stimularea utilizării largi a metodicilor și tehnologiilor moderne de cercetări de marketing pentru a putea analiza și dezvolta o piață a serviciilor cu plată de înaltă calitate	Primăria municipiului Chișinău, Asociațiile oamenilor de afaceri	2006-2020	
3. Contribuirea la lărgirea diverselor forme de comerț electronic cu utilizarea Internetului	Primăria municipiului Chișinău, Asociațiile oamenilor de afaceri	2006-2020	
4. Stimularea dezvoltării serviciilor informaționale (consultative, inginerești, servicii de integrare sistemică, organizarea managementului de proiectare, elaborarea soft-urilor speciale, pregătirea și ridicarea calificării profesionale a personalului etc.)	Primăria municipiului Chișinău, asociațiile oamenilor de afaceri	2006-2020	
5. Ridicarea recunoașterii internaționale a Centrului expozițional „Mold-Expo”, dezvoltarea infrastructurii acestuia	Primăria municipiului Chișinău, Administrația Centrului expozițional	2006-2008	
6. Contribuirea la dezvoltarea în oraș a turismului științific și cultural	Primăria municipiului Chișinău	Din 2006, în mod sistematic	Publicațiile editate
7. Elaborarea și editarea unei hărți-scheme a celor mai interesante și importante obiective turistice din Chișinău și suburbii (cu indicarea hotelurilor, a cafenelelor și restaurantelor, a locurilor de parcare auto). Instalarea panourilor informaționale (în aeroport, în gările auto și feroviară etc.)	Primăria municipiului Chișinău	2006-2010	
8. Creșterea numărului materialelor informaționale despre obiectivele turistice culturale și istorice din Chișinău (pliante și alte produse poligrafice, filme, informația plasată pe Internet)	Primăria municipiului Chișinău, Ministerul Culturii și Turismului, Asociațiile oamenilor de afaceri, Uniunile de creație	2006-2020	
9. Desfășurarea cercetărilor anuale privind activitatea în domeniul turismului	Primăria municipiului Chișinău, Ministerul Culturii și Turismului	Din 2006, în mod sistematic	Rapoartele anuale
10. Participarea la diverse expoziții internaționale în domeniul turismului: Berlin («ITB»), Londra («WTM»), Moscova («MITT»), Helsinki («MATKA»), Goteborg	Primăria municipiului Chișinău, Ministerul Culturii și	Din 2006 anual	Numărul expozițiilor internaționale la care a fost prezent Chișinăul

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
(«TUR») 11. Completarea și perfecționarea bazei de date despre potențialul turistic al Chișinăului. Editarea anuală a materialelor despre produsele turistice. Utilizarea, pentru amplasarea ei, a tuturor formelor informaționale, inclusiv Internetul	Turismului, Comunitatea oamenilor de afaceri Primăria municipiului Chișinău	Din 2006 anual	Numărul materialelor editate, Frecvența actualizării paginilor web

Obiectivul 3. Implementarea tehnologiilor care solicită eforturi științifice intensive

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Susținerea întreprinderilor și a organizațiilor de cercetări care activează în ramurile bazate pe cunoaștere ale economiei, care acceptă studenți la practica de producere cu posibilitatea angajării lor ulterioare	Primăria municipiului Chișinău, Instituțiile de învățământ, Asociațiile oamenilor de afaceri	2008-2020	Numărul studenților care au trecut practica de producție și au fost ulterior angajați în câmpul muncii
2. Inițierea și desfășurarea sistematică a „Târgurilor de idei”	Primăria municipiului Chișinău, Instituțiile de învățământ, Asociațiile oamenilor de afaceri	2008-2020	Numărul târgurilor desfășurate
3. Inițierea și susținerea editării unui catalog al cercetărilor științifice și aplicarea celor care prezintă interes comercial. Analiza proiectelor comune implementate cu succes	Primăria municipiului Chișinău, Instituții de învățământ, ONG-uri	2008-2020	Numărul publicațiilor
4. Inițierea și susținerea elaborării argumentării tehnice și economice a clusterelor economice în ramurile bazate pe cunoaștere ale economiei	Primăria municipiului Chișinău, Academia de Științe, Instituțiile de învățământ, Asociațiile oamenilor de afaceri, Comunitatea donatorilor, ONG-uri	2007-2010	Numărul cercetărilor desfășurate, Propunerile de creare a clusterelor economice
5. Crearea și dezvoltarea unui sistem complex de servicii destinate businessului mic și celui care solicită eforturi științifice intensive, inclusiv patentarea, analiza autenticității și evaluarea competitivității produselor noi	Primăria municipiului Chișinău, Academia de Științe, Agenția pentru Protecția Proprietății Industriale și Intelectuale, Instituțiile de învățământ,	2006-2020	

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
	Asociațiile oamenilor de afaceri, Comunitatea donatorilor		

Obiectivul 4. Susținerea businessului mic și mijlociu cu luarea în considerare a intereselor orașului

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Crearea și susținerea unei baze de date municipale publice despre accesibilitatea resurselor de business din oraș (un catalog care să includă terenurile disponibile pentru construcții noi, reconstrucția și modernizarea terenurilor de construcții urbane de întreprinderi și locative, disponibilitatea încăperilor comerciale sau de oficiu pentru arendă, asigurarea cu cadre administrative, profesionale, de muncă)	Primăria municipiului Chișinău, Asociațiile oamenilor de afaceri, ONG-uri	2006-2020	
2. Stimularea creării în oraș a întreprinderilor noi, inclusiv a celor cu capital străin, care produc și furnizează populației bunuri și servicii în condiții avantajoase	Primăria municipiului Chișinău, Asociațiile oamenilor de afaceri, ONG-uri	2006-2020	
3. Dezvoltarea businessului mic, acordarea susținerii sistematice întreprinderilor mici și mijlocii producătoare de bunuri. Acordarea condițiilor favorabile pentru publicitatea producției	Primăria municipiului Chișinău, asociațiile oamenilor de afaceri, Mass-media	2006-2020	
4. Contribuirea la crearea și susținerea întreprinderilor mici și mijlocii care prestează servicii populației, mai ales servicii individuale	Primăria municipiului Chișinău, Asociațiile oamenilor de afaceri	2006-2020	
5. Elaborarea și implementarea programului de renaștere a meșteșugurilor populare. Renașterea tradiției târgurilor etnice	Primăria municipiului Chișinău, Academia de Științe, Ministerul Culturii și Turismului	2006-2020	Numărul locurilor de muncă create, Târguri anuale de creație populară

SCOPUL 4. CREȘTEREA BUNĂSTĂRII LOCUITORILOR ORAȘULUI

Obiectivul 1. Creșterea stabilității proceselor sociale în comunitatea orășenească

Obiectivul 2. Gradul de ocupare a brațelor de muncă și creșterea veniturilor populației

Obiectivul 3. Dezvoltarea creditării ipotecare a locuințelor municipale

Obiectivul 4. Dezvoltarea mecanismelor pentru acordarea ajutorului social săracilor

Obiectivul 1. Creșterea stabilității proceselor sociale în comunitatea orășenească

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Actualizarea programelor incluse în „Agenda Secolului XXI”, care asigură o abordare echilibrată și complexă a chestiunilor mediului ambiant și dezvoltării, ceea ce va contribui la satisfacerea nevoilor fundamentale, la creșterea nivelului de trai al întregii populații, promovării unui mod de viață sănătos, la protejarea eficientă și utilizarea rațională a mediului ambiant	Primăria municipiului Chișinău	Din 2006, în mod sistematic	Programele incluse în „Agenda Secolului XXI”
2. Dezvoltarea și perfecționarea sistemelor și mecanismelor de legătură a organelor administrării publice cu orășenii, bazate pe principiile parteneriatului și armoniei sociale	Primăria municipiului Chișinău, Asociațiile oamenilor de afaceri, ONG-uri	Din 2006, în mod sistematic	
3. Susținerea activității organizațiilor etno-culturale, a ONG-urilor care activează în domeniul ecologiei, care promovează un mod de viață sănătos și care contribuie la consolidarea comunității	Primăria municipiului Chișinău	2006-2020	Numărul proiectelor susținute (inițiate) Volumul susținerii financiare
4. Organizarea târgurilor anuale „Știința în serviciul Chișinăului” (lucrări ale elevilor, studenților, profesorilor, savanților)	Primăria municipiului Chișinău, Ministerul Educației, Tineretului și Sportului	2006-2020	Numărul lucrărilor propuse (implementate)
5. Crearea unui sistem centralizat de analiză a mediului social (grupuri de risc social, posibile focare de încordare socială)	Primăria municipiului Chișinău	2006-2020	Baza de date
6. Dezvoltarea infrastructurii sociale a orașului, având în vizor acordarea serviciilor sociale eficiente invalizilor, bătrânilor, cetățenilor aflați în stare de criză (copiii orfani, persoanelor fără casă sau care s-au eliberat din penitenciare etc.)	Primăria municipiului Chișinău, asociațiile oamenilor de afaceri, Comunitatea donatorilor, ONG-uri	Din 2006, în mod sistematic	
7. Susținerea proceselor mobilității sociale în societatea comunității orășenești (valorificarea noilor genuri de activitate sau schimbarea rolurilor sociale sau economice)	Primăria municipiului Chișinău	2006-2020	

Obiectivul 2. Gradul de ocupare a brațelor de muncă și creșterea veniturilor populației

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Elaborarea și implementarea programului de creare a locurilor de muncă în Chișinău (cu accentul pe ramurile economiei bazate pe cunoaștere)	Primăria municipiului Chișinău	2006-2020	
2. Pregătirea programelor de integrare socială și economică a tineretului, a persoanelor demobilizate din forțele armate, a persoanelor eliberate din penitenciare, a invalizilor etc. (posibilitatea de a învăța sau a fi amplasați în câmpul muncii)	Primăria municipiului Chișinău	2006-2008	Programele
3. Elaborarea mecanismelor economice care să permită legalizarea veniturilor ascunse și să stimuleze ieșirea din „umbră” a businessului	Primăria municipiului Chișinău		
4. Elaborarea mecanismelor de susținere și de atragere a șomerilor în activitate de antreprenariat	Primăria municipiului Chișinău, Asociațiile oamenilor de afaceri, Comunitatea donatorilor		
5. În baza examinării sistematice a conjuncturii pieței muncii din Chișinău și a schimbărilor și tendințelor acesteia, elaborarea unor prognoze pe termen scurt și lung a evoluției pieței muncii. Asigurarea accesibilității acestor prognoze pentru public	Primăria municipiului Chișinău	Din 2007, în mod sistematic	
6. Extinderea practicii de organizare a muncilor sociale plătite provizorii	Primăria municipiului Chișinău	Din 2006, în mod sistematic	
7. Elaborarea mecanismelor și susținerea muncii pe loturile pomilegumicole, pe care este crescută o cantitate considerabilă de culturi pentru consum propriu și pentru vânzare	Primăria municipiului Chișinău, Asociațiile oamenilor de afaceri	Din 2007, în mod sistematic	

Obiectivul 3. Dezvoltarea creditării ipotecare a locuințelor municipale

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Implementarea în continuare a programelor de stat de asigurare cu locuințe a lucrătorilor din sfera bugetară, militarilor, ofițerilor în rezervă, polițiștilor	Primăria municipiului Chișinău	Permanent	
2. Perfecționarea și dezvoltarea mecanismelor de creditare ipotecară pe termen lung pentru procurarea locuințelor și de creditare pentru construcția locuințelor	Primăria municipiului Chișinău	Din 2006, în mod sistematic	

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
3. Elaborarea și implementarea programului municipal de creditare ipotecară a familiilor tinere (cu reducerea cotei de creditare în funcție de numărul copiilor în familie)	Primăria municipiului Chișinău, Asociațiile oamenilor de afaceri	2006-2020	Programul municipal de creditare ipotecară a familiilor tinere, Volumul mijloacelor bugetare eliberate Volumul mijloacelor atrase
4. Crearea unei rețele comerciale viguroase de deservire a locuințelor private și municipale	Primăria municipiului Chișinău, Asociațiile oamenilor de afaceri	2006-2020	
5. Extinderea mecanismelor de creditare ipotecară a construcțiilor de locuințe cu atragerea maximă a mijloacelor băncilor comerciale	Primăria municipiului Chișinău, Asociația băncilor	2006-2020	
6. Inițierea elaborării documentelor normative menite să reglementeze crearea și activitatea organizațiilor specializate de creditare, cât și a altor organizații (fonduri de susținere și dezvoltare a construcțiilor de locuințe, uniuni de creditare etc.)	Primăria municipiului Chișinău, Guvernul RM, Asociația băncilor, Asociațiile oamenilor de afaceri	2006-2008	

Obiectivul 4. Dezvoltarea mecanismelor pentru acordarea ajutorului social săracilor

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Elaborarea unui set de standarde și acte normative sociale care să asigure un sistem de înlesniri și garanții clare, accesibile și reale, aplicat la nașterea și educarea copiilor și care definește clar statutul mamei și tatălui în familie	Primăria municipiului Chișinău, Asociațiile oamenilor de afaceri	2006-2020	Setul de standarde și acte normative sociale Volumul mijloacelor bugetare eliberate Volumul mijloacelor atrase
2. Crearea fondului municipal „Familia cu mulți copii” și organizarea în baza acestuia a unui sistem de patronaj social al familiilor cu mulți copii	Primăria municipiului Chișinău, Asociațiile oamenilor de afaceri, Comunitatea donatorilor	2006-2020	Decizia Consiliului Primăriei despre crearea fondului municipal „Familia cu mulți copii” Volumul mijloacelor bugetare eliberate Volumul mijloacelor atrase
3. Elaborarea și implementarea programului adaptării sociale și economice a persoanelor cu dezabilități (de 16-21 ne ani)	Primăria municipiului Chișinău	2006-2020	
4. Crearea unor centre de zi și centre de ședere provizorie pentru copiii din familii dificile	Primăria municipiului Chișinău, Preturile sectoarelor, ONG-uri	Din 2006, în mod sistematic	

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
5. Perfecționarea sistemului de protecție a persoanelor social vulnerabile care au nevoie de susținere din partea comunității	Primăria municipiului Chișinău, Asociațiile oamenilor de afaceri, Comunitatea donatorilor	Din 2006, în mod sistematic	Volumul mijloacelor bugetare eliberate Volumul mijloacelor atrase
6. Elaborarea și implementarea programului municipal de ajutor social acordat tineretului de știință talentat	Primăria municipiului Chișinău, Asociațiile oamenilor de afaceri, Comunitatea donatorilor		

SCOPUL 5. DEZVOLTAREA POTENȚIALULUI EDUCAȚIONAL ȘI CULTURAL

Obiectivul 1. Perfecționarea sistemului de studii continue

Obiectivul 2. Dezvoltarea relațiilor internaționale în domeniul științei, educației și culturii

Obiectivul 3. Perfecționarea sistemului de ridicare a calificării profesionale a resurselor umane

Obiectivul 4. Dezvoltarea mediului cultural al Chișinăului

Obiectivul 1. Perfecționarea sistemului de studii continue

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Crearea Centrului didactic din Chișinău, care să aibă următoarele obiective: - Inițierea proiectelor în domeniul modernizării proceselor educative și instructive; - Colectarea și diseminarea materialelor metodice și didactice (în primul rând în variantă electronică); - Desfășurarea cursurilor de ridicare a calificării profesorilor	Primăria municipiului Chișinău, Ministerul Educației, Tineretului și Sportului	2006-2020	Crearea Centrului, Indicatorii activității acestuia (catalogul materialelor informaționale, numărul profesorilor care și-au ridicat calificarea)
2. Inițierea și pregătirea programelor și metodicilor de studii continue, orientate spre dezvoltarea gândirii creatoare și inventivității, atragerea la elaborarea unor astfel de programe a proiectelor de asistență tehnică	Primăria municipiului Chișinău, Centrul didactic din Chișinău, Ministerul Educației, Tineretului și Sportului, Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale, Academia de Științe, Instituții de învățământ	2006-2020	Numărul proiectelor, programelor și metodicilor elaborate (asistate)
3. Crearea registrului instituțiilor de învățământ (formele de instruire, specialitățile, numărul studenților). Analiza eficienței sistemului de învățământ din	Primăria municipiului Chișinău, Centrul didactic din	2006-2020	Registrului instituțiilor de învățământ, Rapoarte analitice

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
punctul de vedere al satisfacerii cerințelor pieței muncii din Chișinău	Chișinău, Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul Educației, Tineretului și Sportului		
4. Crearea în baza instituțiilor de învățământ existente a unui sistem de studii continue	Primăria municipiului Chișinău, Centrul didactic din Chișinău, Ministerul Educației, Tineretului și Sportului	2006-2010	Numărul locuitorilor care au beneficiat de aceste cursuri
5. Crearea și dezvoltarea sistemului de învățământ de la distanță, în prima etapă – pentru copiii cu dezabilități	Primăria municipiului Chișinău, Centrul didactic din Chișinău	2008-2020	Numărul copiilor cu dezabilități incluși în sistemul de învățământ de la distanță
6. Inițierea pregătirii pe baza Universității Pedagogice de Stat a profesorilor pentru sistemul educațional destinat adulților (andragogi)	Primăria municipiului Chișinău, Ministerul Educației, Tineretului și Sportului		

Obiectivul 2. Dezvoltarea relațiilor internaționale în sfera științei, educației și culturii

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Extinderea prezenței Chișinăului în organizațiile internaționale, aderând din inițiativă proprie la proiectele implementate de acestea, inclusiv la proiectul OMS „Un oraș sănătos”, proiectul Congresului administrațiilor locale și regionale ale Europei (organului Consiliului Europei) „Carta despre drepturile și obligațiunile orașenilor” ș. a.	Primăria municipiului Chișinău Preturile sectoarelor, ONG-uri	Din 2006, în mod sistematic	
2. Contribuirea la formarea unei păreri obiective și multilaterale despre Chișinău ca despre un partener activ de colaborare în domeniul cultural, științific, umanitar, informațional	Primăria municipiului Chișinău Preturile sectoarelor, ONG-uri	Din 2006, în mod sistematic	
3. Stabilirea unor contacte cu Asociația Internațională a Parcurilor Științifice (International Association of Science Parks)	Primăria municipiului Chișinău	2008	
4. Susținerea participării savanților și specialiștilor la expoziții internaționale,	Primăria municipiului	Din 2006, în mod	

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
conferințe, seminare, programe de schimb de experiență (stagierea în centre științifice de frunte din străinătate)	Chișinău, Academia de Științe, Comunitatea donatorilor, Asociațiile oamenilor de afaceri	sistematic	
5. Aplicarea sistemului de stimulare prin delegarea tinerilor savanți și specialiști în centrele științifice de frunte din străinătate	Primăria municipiului Chișinău, Academia de Științe, Instituțiile de învățământ, Comunitatea donatorilor, Asociațiile oamenilor de afaceri	Din 2006, în mod sistematic	
6. Deschiderea și susținerea schimburilor de studenți între liceele și instituțiile de învățământ superior chișinăuene cu instituțiile de învățământ mediu și superior din străinătate	Primăria municipiului Chișinău, Instituțiile de învățământ, Comunitatea donatorilor, Asociațiile oamenilor de afaceri	Din 2006, în mod sistematic	
7. Contribuirea și susținerea organizării turneelor colectivelor teatrale și muzicale, a oamenilor de artă, desfășurarea în Chișinău a concursurilor de muzică regionale și internaționale, organizarea expozițiilor de pictură în țară și în străinătate	Primăria municipiului Chișinău, Uniunile de creație, Comunitatea donatorilor, Asociațiile oamenilor de afaceri	Din 2006, în mod sistematic	

Obiectivul 3. Perfecționarea sistemului de ridicare a calificării profesionale a resurselor umane

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Crearea în baza instituțiilor de învățământ superior și a altor organizații a unui sistem complex de ridicare a calificării profesionale a cadrelor de management al proiectelor, de management al calității, de certificare a producției, de management financiar, de drept de brevet, de mecanisme de transfer al tehnologiilor etc.	Primăria municipiului Chișinău, Centrul didactic din Chișinău, Instituțiile de învățământ, Asociațiile oamenilor de afaceri	2007-2020	
2. Organizarea cursurilor de instruire și/sau de ridicare a calificării profesionale a specialiștilor de care are nevoie piața muncii din Chișinău	Primăria municipiului Chișinău, Centrul didactic din Chișinău, Asociațiile oamenilor de afaceri	Din 2006, în mod sistematic	

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
3. Organizarea cu susținerea comunității de afaceri a cursurilor de scurtă durată de școlarizare pentru lucrul la computer a populației adulte din oraș	Primăria municipiului Chișinău, Centrul didactic din Chișinău Asociațiile oamenilor de afaceri	2006-2010	Numărul locuitorilor care au beneficiat de cursuri

Obiectivul 4. Dezvoltarea mediului cultural al Chișinăului

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Inițierea reconstruirii centrelor sportive și culturale existente destinate odihnei familiale și construirea unor noi centre de acest fel	Primăria municipiului Chișinău	2006-2020	Centrele sportive și culturale reconstruite și nou-construite
2. Participarea anuală la festivalurile muzicale și teatrale internaționale	Primăria municipiului Chișinău, Ministerul Culturii și Turismului, Asociațiile oamenilor de afaceri	2006-2020	
3. Promovarea pe plan internațional a festivalurilor «Mărțișor», «Invită Maria Bieșu» și a altor festivaluri	Primăria municipiului Chișinău, Ministerul Culturii și Turismului, Asociațiile oamenilor de afaceri	2006-2020	Extinderea aprecierii internaționale a acțiunilor naționale în domeniul culturii, desfășurate la Chișinău (numărul participanților, dinamica fluxurilor turistice)
4. Inițierea reconstruirii sălii de concert a Filarmonicii în conformitate cu standardele internaționale	Primăria municipiului Chișinău, Ministerul Culturii și Turismului, Asociațiile oamenilor de afaceri	2007-2009	Sala de concerte reconstruită
5. Menținerea și dezvoltarea muzeelor existente (și a altor forme de relații cu instituțiile de învățământ, contribuirea la actualizarea și completarea expozițiilor, extinderea relațiilor cu comunitatea muzeistică internațională)	Primăria municipiului Chișinău, Ministerul Culturii și Turismului, Asociațiile oamenilor de afaceri	2006-2020	Numărul expozițiilor organizate, Dinamica vizitării
6. Contribuirea la păstrarea și lărgirea fondurilor muzeistice ale orașului, susținerea aplicării și utilizării noilor tehnologii informaționale în activitatea de păstrare și evidență a muzeelor, cât și de popularizare a exponatelor lor	Primăria municipiului Chișinău, Ministerul Culturii și Turismului, Asociațiile oamenilor de afaceri		

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
7. Contribuirea la dezvoltarea arhivelor, la cimentarea situației lor tehnico-materiale și economic-financiare, la lărgirea utilizării fondurilor de arhivă	Primăria municipiului Chișinău, Ministerul Culturii și Turismului, Asociațiile oamenilor de afaceri		

SCOPUL 6. ASIGURAREA SECURITĂȚII VIEȚII ÎN ORAȘ

Obiectivul 1. Asigurarea securității publice și a ordinii de drept

Obiectivul 2. Asigurarea securității ecologice și a protejării mediului ambiant

Obiectivul 3. Reducerea pericolului catastrofelor tehnice

Obiectivul 4. Contracurarea răspândirii maladiilor sociale

Obiectivul 1. Asigurarea securității publice și a ordinii de drept

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Crearea Consiliului municipal al securității publice pentru coordonarea acțiunilor de respectare a legii în oraș	Primăria municipiului Chișinău, ONG-uri, Asociațiile oamenilor de afaceri	2006	
2. Analizarea și examinarea la ședințele coordonatoare a stării și caracterului criminalității în oraș, a cauzelor și condițiilor care contribuie la dezvoltarea corupției și la săvârșirea infracțiunilor	Primăria municipiului Chișinău, Consiliul municipal al securității obștești		
3. Elaborarea strategiilor profilaxiei și prevenirii apariției tensiunilor sociale	Primăria municipiului Chișinău, Consiliul municipal al securității obștești	2006-2008	
4. Crearea unui sistem de monitorizare și prognozare a tensiunilor sociale în municipiu (inclusiv în plan național și confesional), întreprinderea măsurilor de prevenire a conflictelor sociale și politice	Primăria municipiului Chișinău, Consiliul municipal al securității obștești, ONG-uri	2006-2007	
5. Crearea în bază de voluntariat a unui grup de protecție a ordinii publice	Primăria municipiului Chișinău, Preturile sectoarelor	2006-2007	
6. Extinderea rețelei de servicii sociale destinate grupurilor supuse riscului social înalt	Primăria municipiului Chișinău, Preturile sectoarelor ONG-uri	Din 2006, în mod sistematic	
7. Desfășurarea, în coordonare cu organele de justiție, a expertizei publice a rezultatelor activității organelor de drept, aducerea la cunoștința publicului larg a	Primăria municipiului Chișinău, Consiliul municipal	Din 2006, în mod sistematic	

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
aprecierilor contracarării cu succes a infracțiunilor, cât și a cazurilor în care nu s-au întreprins măsuri la săvârșirea unor acțiuni care contravin legii	al securității obștești		

Obiectivul 2. Asigurarea securității ecologice și a protejării mediului ambiant

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Elaborarea schemei generale de salubritate a orașului – programul „Orașul curat”	Primăria municipiului Chișinău, Preturile sectoarelor	2007	Schema generală a salubrității orașului
2. Elaborarea hărții (pașaportului) ecologice a Chișinăului pentru toate ecosistemele	Primăria municipiului Chișinău, ONG-uri	2007	Pașaportul ecologic al Chișinăului
3. Crearea unui sistem unic de planificare și finanțare a acțiunilor de protecție a mediului. Utilizarea sistemelor informațional-analitice ale monitorizării sociale, economice, ecologice și igienice pentru gestionarea și controlul stării mediului ambiant	Primăria municipiului Chișinău, Preturile sectoarelor, Asociațiile oamenilor de afaceri, Comunitatea donatorilor, ONG-uri		
4. Sporirea eficienței utilizării zonelor de parc din sectoarele orașului ca locuri de agrement pentru odihna de familie. Utilizarea spațiilor grădinii botanice și a grădinii zoologice pentru crearea itinerarelor educative	Primăria municipiului Chișinău, Preturile sectoarelor, Asociațiile oamenilor de afaceri,	Din 2006, în mod sistematic	Construirea unei infrastructuri de recreație (crearea condițiilor pentru realizarea proiectelor investiționale de lungă durată – elaborarea regulamentului despre utilizarea terenurilor în parcurile din oraș
5. Crearea centrului de instruire ecologică a publicului	Primăria municipiului Chișinău, Preturile sectoarelor, Asociațiile oamenilor de afaceri, Comunitatea donatorilor, ONG-uri	2007	

Obiectivul 3. Reducerea pericolului catastrofelor tehnogene

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Elaborarea concepției „Un oraș sigur” (acțiuni de protecție a populației de diverse dezastre tehnice sau naturale,	Primăria municipiului Chișinău,	2007	Concepția „Un oraș sigur”

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
accidente, catastrofe)	Preturile sectoarelor, ONG-uri		
2. Organizarea instruirii în masă a populației în domeniul tehnicii securității, securității de incendii și al lucrului fără accidente, mai ales în apropierea obiectelor care prezintă pericol potențial	Primăria municipiului Chișinău, Preturile sectoarelor, ONG-uri	Din 2006, în mod sistematic	Numărul acțiunilor întreprinse, Dinamica indicatorilor situațiilor extraordinare
3. Desfășurarea sistematică a expertizei și aprecierii publice a stării obiectelor care prezintă pericol potențial pe teritoriul orașului	Primăria municipiului Chișinău, Preturile sectoarelor, ONG-uri	Din 2006, în mod sistematic	Numărul acțiunilor întreprinse, Dinamica indicatorilor situațiilor extraordinare
4. Organizarea controlului public al respectării legislației Republicii Moldova cu privire la situațiile extraordinare cu caracter tehnic și natural, inclusiv existența la întreprinderi a planurilor de acțiuni în cazul unor catastrofe tehnice sau naturale, mai ales de acordare a ajutorului sinistraților	Primăria municipiului Chișinău, Preturile sectoarelor, Asociațiile oamenilor de afaceri, ONG-uri	Din 2006, în mod sistematic	Numărul controalelor

Obiectivul 4. Contracurarea răspândirii bolilor sociale

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Elaborarea și realizarea pe etape a programului municipal „Un oraș sănătos”, care să includă acțiuni în domeniul: – politici de cadre, direcționate spre atragerea și păstrarea cadrelor în sistemul de ocrotire a sănătății în oraș; – creșterii culturii sanitare a populației și asigurării priorității direcției profilactice în lucrul policlinicilor și dispensarelor; – perfecționării acordării ajutorului medical, măririi volumului de ajutor medical acordat în condiții de ambulator; – dezvoltării sistemului de asigurare a sănătății și a ajutorului medico-profilactic; – contracurării cazurilor de boli cu caracter social; – consolidării bazei tehnico-materiale a instituțiilor de ocrotire a sănătății.	Primăria municipiului Chișinău	2006-2020	
2. Elaborarea și implementarea programului de reabilitare medicală și socială a copiilor și adolescenților care întrebuințează alcool și droguri	Primăria municipiului Chișinău, Ministerul Sănătății, ONG-uri	2006-2020	
3. Organizarea și efectuarea expertizei prealabile medico-sociale a planurilor, proiectelor, programelor implementate în	Primăria municipiului Chișinău	2006-2020	

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
Chișinău	Ministerul Sănătății ONG-uri		
4. Crearea unui sistem adecvat de ocrotire a sănătății reproductive a noii generații de chișinăuieni, de ajutor material și social acordat familiilor tinere	Primăria municipiului Chișinău, Ministerul Sănătății Asociațiile oamenilor de afaceri, Comunitatea donatorilor, ONG-uri	2006-2020	
5. Elaborarea și realizarea programelor de profilaxie a HIV-SIDA, a hepatitei, a tuberculozei și a altor maladii cu caracter social	Primăria municipiului Chișinău, Preturile sectoarelor, Ministerul Sănătății	2006-2020	Dinamica scăderii numărului de cazuri de maladii sociale
6. Crearea unui sistem orășenesc de monitorizare a „grupurilor de risc” (desfășurarea controalelor în masă și a examenelor medicale sistematice)	Primăria municipiului Chișinău Preturile sectoarelor, Ministerul Sănătății, ONG-uri	2006-2020	Numărul controalelor și examenelor efectuate Dinamica scăderii numărului de cazuri de maladii sociale
7. Crearea mișcării obștești orășenești „Mass-media împotriva drogurilor”. Organizarea în sectoarele orașului a unor grupuri de voluntari pentru contracararea narcomaniei, a răspândirii HIV-SIDA și a altor maladii sociale, susținerea și instruirea acestor grupuri	Primăria municipiului Chișinău Preturile sectoarelor, Asociațiile oamenilor de afaceri, Uniunile de creație, ONG-uri	2006-2020	Numărul acțiunilor desfășurate Numărul grupurilor de voluntari Promovarea celor mai bune practici

SCOPUL 7. PERFECȚIONAREA ADMINISTRĂRII ORAȘULUI

Obiectivul 1. Perfecționarea autoadministrării locale a Chișinăului

Obiectivul 2. Dezvoltarea instituțiilor infrastructurii de piață

Obiectivul 3. Integrarea Chișinăului în comunitatea informațională

Obiectivul 1. Perfecționarea autoadministrării locale a Chișinăului

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Pregătirea programului de reorganizare a structurii Primăriei municipiului Chișinău	Primăria municipiului Chișinău, Preturile sectoarelor	2006	
2. Aplicarea sistemului de gestionare a calității în Primăria municipiului Chișinău și în preturile sectoarelor	Primăria municipiului Chișinău Preturile sectoarelor	2007-2008	
3. Inițierea implementării tehnologiilor informaționale moderne – sistemele	Primăria municipiului		

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
informaționale geografice (GPRS), care permit modelarea stratificată a terenurilor pe o bază topografică unică, amplasarea pe aceste terenuri a resurselor și, în procesul aplicării straturilor cartografice, obținerea informației care permite soluționarea în complex a problemelor economice, sociale, ecologice etc.	Chișinău Preturile sectoarelor, Academia de Științe, Asociațiile oamenilor de afaceri, Comunitatea donatorilor		
4. Desfășurarea unei analize anuale a eficienței lucrului unităților Primăriei municipiului Chișinău și a întreprinderilor (organizațiilor) orășenești subordonate	Primăria municipiului Chișinău, Preturile sectoarelor		
5. Crearea unui sistem informațional unic al proiectelor inițiate, finanțate și implementate de Primărie	Primăria municipiului Chișinău Preturile sectoarelor	2006-2007	Sistemul informațional în acțiune
6. Elaborarea și implementarea programului de ridicare a calificării funcționarilor Primăriei (cursuri de limbi străine, de lucru la computer, de gestionare prin metode moderne)	Primăria municipiului Chișinău Preturile sectoarelor	Din 2007, în mod sistematic	Numărul funcționarilor care au beneficiat de cursurile de ridicare a calificării
7. Atragerea mijloacelor financiare suplimentare, inclusiv solicitarea asistenței donatorilor și a sponsorilor, pentru participarea mai largă a funcționarilor Primăriei în programele educaționale, seminare, conferințe, inclusiv internaționale	Primăria municipiului Chișinău Preturile sectoarelor, Asociațiile oamenilor de afaceri, Comunitatea donatorilor	Din 2006, în mod sistematic	Volumul mijloacelor financiare suplimentare atrase, Numărul funcționarilor care au beneficiat de cursuri din alte surse decât cele ale bugetului municipal

Obiectivul 2. Dezvoltarea instituțiilor infrastructurii de piață

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Elaborarea programului „Gestionarea informațională a imobilelor, reformarea și reglementarea relațiilor funciare și patrimoniale”	Primăria municipiului Chișinău	2007-2008	Programul
2. Crearea în baza tehnologiilor GPRS a unui sistem complex de conducere automatizată și dezvoltare a terenurilor orășenești (cadastrului funciar, registrului imobilelor și a infrastructurii orășenești, cadastrului de construcții, altor sisteme de evidență și repartizare a resurselor orășenești care presupun evaluarea economică a terenului)	Primăria municipiului Chișinău	2006-2020	Analiza rezultatelor inventarierii terenurilor, a eficienței planificării impozitului funciar și a altor plăți funciare, a evidenței și evaluării tuturor obiectelor infrastructurii
3. Crearea Centrului informațional-consultativ „Proiectele investiționale ale	Primăria municipiului	2006-2020	

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
Chișinăului”	Chișinău, Asociațiile oamenilor de afaceri, Comunitatea donatorilor		
4. Crearea condițiilor pentru atragerea activă a economiilor populației în procesul investițional prin intermediul dezvoltării pieței hârtiilor de valoare	Primăria municipiului Chișinău, Asociația băncilor	2006-2020	
5. Crearea condițiilor pentru dezvoltarea și funcționarea eficientă a sistemelor de asigurări, de microcreditare a businessului mic și a persoanelor private, a fondurilor de investiții etc.	Primăria municipiului Chișinău	2006-2020	
6. Contribuirea la activizarea activității companiilor de asigurări, inclusiv a celor specializate în asigurările businessului turistic	Primăria municipiului Chișinău, Asociațiile oamenilor de afaceri	2006-2020	

Obiectivul 3. Integrarea Chișinăului în comunitatea informațională

Activități	Executorul responsabil	Termenii de executare	Indicatori
1. Inițierea și susținerea desfășurării conferințelor și concursurilor științifice și științifico-practice destinate studenților în domeniul tehnologiilor informaționale, a biotehnologiilor și în domeniul economiei bazate pe cunoaștere	Primăria municipiului Chișinău, Academia de Științe, Instituțiile de învățământ	2006-2020	Numărul acțiunilor desfășurate
2. Inițierea inspecției întreprinderilor care funcționează în domeniul economiei bazate pe cunoaștere în scopul identificării necesității lor de specialiști	Primăria municipiului Chișinău, Academia de Științe, Instituțiile de învățământ, Asociațiile oamenilor de afaceri	2006-2020	
3. Stabilirea relațiilor reciproce cu instituțiile de învățământ cu scopul perfecționării programelor de studiu și al introducerii specialităților noi în funcție de nevoile economiei bazate pe cunoaștere	Primăria municipiului Chișinău, Academia de Științe, Instituțiile de învățământ, Asociațiile oamenilor de afaceri	2006-2020	Semnarea acordurilor de cooperare cu instituțiile de învățământ. Numărul specialităților noi și numărul studenților care învață la acestea
4. Crearea sistemului „Orașul electronic”	Primăria municipiului Chișinău, Academia de Științe, Instituțiile de învățământ, Asociațiile oamenilor de afaceri	2006-2020	Numărul paginilor web lansate, frecvența actualizării lor, numărul de intrări pe aceste pagini

Anexe

A. Deciziile Consiliului Municipal cu privire la coordonarea lucrărilor de planificare strategică a dezvoltării durabile a orașului Chișinău până în 2020

Dispoziția Consiliului Municipal # 1126-d din 29 noiembrie 2005 „Cu privire la crearea Comitetului strategic municipal pentru monitorizarea procesului de elaborare și aprobare a Planului Urbanistic General al Municipiului Chișinău”

În temeiul Legii nr. 835-XIII din 17 mai 1996 privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului, primarul general interimar al municipiului Chișinău dispune:

1. Se creează Comitetul strategic municipal pentru monitorizarea procesului de elaborare a Planului Urbanistic General al Municipiului Chișinău.
2. Se aprobă componența și competențele Comitetului strategic municipal conform anexelor nr. 1 și nr. 2.
3. Comitetul strategic municipal va activa pe principii obștești și se va întruni nu mai rar decât o dată la trei luni.
4. Deciziile Comitetului strategic municipal vor avea caracter de recomandare pentru Consiliul Municipal în problemele ce țin de aprobarea Planului Urbanistic General al Municipiului Chișinău.
5. Controlul executării prevederilor prezentei dispoziții mi-l asum.

Dispoziția Consiliului Municipal # 1128-d din 29 noiembrie 2005 „Cu privire la crearea Consiliului consultativ pentru coordonarea activității de elaborare și aprobare a Planului Urbanistic General al Municipiului Chișinău”

În temeiul Legii nr. 835-XIII din 17 mai 1996 privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului, primarul general interimar al municipiului Chișinău dispune:

1. Se creează Consiliul consultativ pentru coordonarea activității de elaborare și aprobare a Planului Urbanistic General al Municipiului Chișinău.
2. Se aprobă componența și competențele Consiliului respectiv conform anexelor nr. 1 și nr. 2.
3. Consiliul municipal consultativ va activa pe principii obștești și se va întruni nu mai rar decât o dată în lună.
4. Deciziile Consiliului municipal consultativ vor avea caracter de recomandare pentru Comitetul strategic municipal în problemele ce țin de aprobarea Planului Urbanistic General al Municipiului Chișinău.
5. Controlul executării prevederilor prezentei dispoziții mi-l asum.

Dispoziția Consiliului Municipal # 1127-d din 29 noiembrie 2005 „Cu privire la crearea Grupului de anchetă publică pentru organizare participativ la elaborarea și aprobarea Planului Urbanistic General al Municipiului Chișinău”

În conformitate cu prevederile Hotărârii de Guvern nr. 951 din 14 octombrie 1997 „Despre aprobarea regulamentului privind consultarea populației în procesul elaborării documentației de amenajare a teritoriului și de urbanism”, primarul general interimar al municipiului Chișinău dispune:

1. Se creează Grupului de anchetă publică pentru organizare participativ la elaborarea și aprobare a Planului Urbanistic General al Municipiului Chișinău în următoarea componență:

Președintelui Grupului: Caba Pavel – consilier municipal

Vicepreședintele Grupului: Zaporojan Nicon – arhitect-șef interimar al municipiului Chișinău

Membrii Grupului:

- Direcția generală economie, reforme și relații patrimoniale

- Direcția generală arhitectură și urbanism

Direcția funciară

Direcția controlul regimului urban

Direcția cultură

Centrul Municipal de Medicină Preventivă Chișinău

Serviciul de pompieri

Agenția ecologică zonală Chișinău

Apostol Igor - Uniunea Arhitecților din Moldova

Gordeev Anatolii – „Institutul de arhitectură”

Gurițenco Vladimir – Pretorul sectorului Botanica

Nemerenco Valeriu – Pretorul sectorului Buiucani

Iaroszyewski Edward - Pretorul sectorului Centru

Gabură Ion - Pretorul sectorului Ciocana

Beleacova Elena - Pretorul sectorului Râșcani

Primarii orașelor, satelor (comunelor) din municipiul Chișinău

3. Grupul de anchetă publică va activa pe principii obștești conform procedurilor prevăzute în Hotărârea de Guvern nr. 951 din 14 octombrie 1997 „Despre aprobarea regulamentului privind consultarea populației în procesul elaborării documentației de amenajare a teritoriului și de urbanism”.

4. Asistența tehnică pentru desfășurarea ședințelor Grupului de anchetă publică va fi asigurată de către ONG „Institutul de Dezvoltare Urbană” (dl. V. Bulat), în cadrul activităților proiectului nr. 15170 Urbanproiect, finanțat de către PNUD.

5. Controlul executării prevederilor prezentei dispoziții mi-l asum.

B. Prognoza demografică pentru orașul Chișinău până în anul 2020

Proiect

Prognoza demografică pentru orașul Chișinău până în anul 2020⁵

Demografia – numărul, structura și dinamica populației – cel mai important factor, forța motrice a schimbărilor și dezvoltării (sau stagnării) oricărui oraș. Anume populația – componența sa după gen și vârstă, activitatea economică, necesitatea în locuință, educație și cultură – în mare parte determină ritmurile și stabilitatea creșterii economice, structura gradului de ocupare a brațelor de muncă, organizarea sistemelor de ocrotire a sănătății și învățământului, caracterul construcțiilor de locuințe, formarea zonelor de recreație.

Pornind de la aceste condiții, elaborarea perspectivelor orașului Chișinău sub formă de Concepție, de Plan strategic sau de Plan general de construcție în calitate de component indispensabil presupune prezența prognozei demografice pentru Chișinău. Alcătuirea acesteia acum, după recensământul populației din anul 2004 (pentru prima dată după recensământul din 1989, pe care s-a bazat Planul general anterior) capătă un nou punct de pornire și o panoramă a dezvoltării proceselor demografice în anii 90, lucru care sporește veridicitatea prognozei tendințelor lor pentru perspectiva apropiată.

Scenariile demografice

Prezența prognoză demografică pentru Chișinău până în anul 2020 este alcătuită conform practicii tradiționale de prognozare demografică în 3 variante de scheme: sunt elaborate trei scenarii demografice „înalt”, „mediu” și „jos”, ce diferă după parametrii și factorii care determină dinamica populației. Totodată, realizarea fiecărei variante va fi condiționată de varianta corespunzătoare a dezvoltării social-economice atât a orașului Chișinău, cât și a Republicii Moldova în întregime.

Scenariul înalt al dezvoltării demografice a Chișinăului este legat de realizarea variantei optimiste a dezvoltării social-economice a țării și este orientat spre ridicarea nivelului și calității de trai ca una din condițiile necesare pentru scăderea mortalității, cât și spre creșterea activității economice în țară și, concomitent, spre reducerea migrației peste hotare a populației apte de muncă, activizarea proceselor migraționale în interiorul țării (regiuni – capitală) și sporirea atractivității imigraționale a Chișinăului. În același timp, transformările social-economice pozitive nu înseamnă în mod obligatoriu creșterea natalității, iar prognoza economică pesimistă nici ea, la rândul său, nu exclude această creștere. Totuși, autorii prognozei pornesc de la faptul că în primul caz e posibil un nivel mai înalt al natalității decât în al doilea. În general, plasat în condiții favorabile, scenariul *înalt* este are șanse bune de a se produce. Acesta presupune și o durată lungă de viață, și un nivel mai înalt al natalității.

Scenariul jos al prognozei demografice are un sens simetric. El este posibil și corespunde variantei pesimiste a dezvoltării social-economice. Menținerea situației economice actuale sau înrăutățirea ei înseamnă accentuarea tendințelor negative în domeniul mortalității și migrației, dar, în principiu, nu exclude și creșterea natalității, deși acest lucru este mai puțin probabil.

⁵ Prezența prognoză (proiectul din octombrie 2005) este elaborată de către experții Institutului Național de Cercetări și Proiectări „Urbanproiect”, Centrul de Investigații Strategice și Reforme (CISR), Institutul Economiei al Academiei de Științe a RM cu consultarea Biroului Național de Statistică. Prognoza este propusă pentru discuții cu precizările ulterioare în ianuarie 2006.

Scenariul mediu al prognozei presupune îmbunătățirea treptată a situației social-economice atât în orașul Chișinău, cât și în țară în întregime, dar puțin mai lentă decât în scenariul *înalt*. Autorii prognozei presupun, că aceasta este varianta cea mai posibilă a dezvoltării demografice.

Scenariul natalității. Scenariile de prognozare a natalității sunt legate de perspectivele social-economice de dezvoltare a orașului într-o măsură mult mai mică decât scenariul mortalității și migrației. Dezvoltarea economică durabilă nu înseamnă revenirea la nivelurile înalte ale natalității din anii 80 (picul a fost înregistrat în anul 1986 – 21 de nașcuți la 1000 de locuitori). Nu este exclus că schimbările în fenomenul natalității au un caracter ireversibil.

Varianta joasă a prognozei presupune că natalitatea se stabilizează la un nivel foarte mic, aproape de modelul occidental. În prognoză se presupune, că coeficientul natalității totale nu va coborî către anul 2020 mai jos de 1,05.

Varianta înaltă a prognozei natalității de asemenea pornește de la răspândirea universală a modelului occidental de comportament reproductiv. Conform variantei optimiste, natalitatea va crește, însă totuși, nivelul de la începutul anilor 90 nu va fi atins.

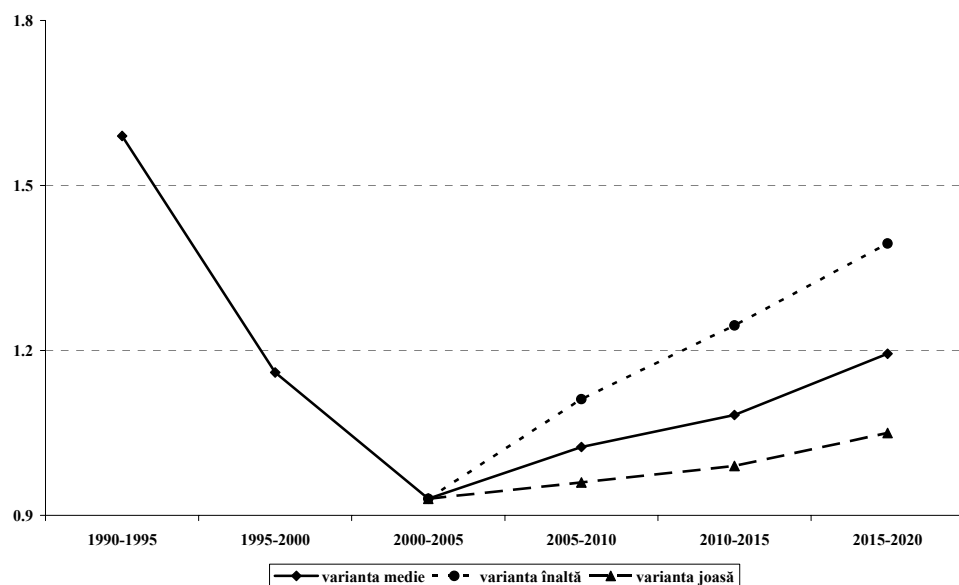
Varianta medie este intermediară. Ea presupune sporirea natalității, dar mult mai moderată decât în varianta *înaltă*. Creșterea indicelui natalității cumulative (*a se vedea tabelul nr. 1*) este determinată de schimbarea corelației numărului de femei cu vârste reproductive din contul migrației interne.

Nici unul din scenarii nu prevede creșterea natalității până la nivelul care ar asigura chiar și simpla reînnoire a generațiilor (*graficul nr. 1*)

Tabelul nr. 1

Prognoza coeficientului natalității cumulative

	Varianta medie	Varianta înaltă	Varianta joasă
1990-1995	1.59	1.59	1.59
1995-2000	1.16	1.16	1.16
2000-2005	0.93	0.93	0.93
2005-2010	1.02	1.11	0.96
2010-2015	1.08	1.25	0.99
2015-2020	1.19	1.39	1.05

Coeficientul natalității cumulative. Trei variante ale prognozei, %

Scenariile mortalității. Dinamica mortalității este legată de perspectivele economice ale țării (nivelul și calitatea de trai, calitatea asistenței medicale). Pornind de la tendințele existente, putem presupune că scăderea mortalității înregistrată în anii 90 a avut, mai degrabă, un caracter compensator, și nu a schimbat brusc tendința negativă durabilă. Avem motive să presupunem că, după o serie de oscilații, mortalitatea în Chișinău treptat capătă o tendință crescândă. Cu toate acestea, tendințele generale ale dinamicii mortalității populației în multe privințe determină situația cu un nivel înalt al mortalității oamenilor apti de muncă, în special a bărbaților. Din aceste considerente au fost elaborate trei scenarii ale mortalității (tabelul 2).

Tabelul 2

Ipotezele schimbării indicelui mortalității

Anii	Varianta medie		Varianta înaltă		Varianta joasă	
	masculin	feminin	masculin	feminin	masculin	feminin
<i>Numărul decedați (la 1000 locuitori), ‰</i>						
1990-1995	8.2		8.2		8.2	
1995-2000	10.4	7.9	10.4	7.9	10.4	7.9
2000-2005	9.4	7.6	9.0	7.5	9.6	7.6
2005-2010	10.9	8.7	10.2	8.6	11.2	8.8
2010-2015	11.7	9.8	11.2	9.6	13.1	10.3
2015-2020	12.9	11.0	12.3	10.7	15.6	12.1
<i>Copii decedați în vîrsta sub 1 an (la 1000 născuți-vii), ‰</i>						
1990-1995	19.8		19.8		19.8	
1995-2000	25.8	15.4	25.8	15.4	25.8	15.4
2000-2005	10.8	10.1	10.8	9.8	11.0	10.5
2005-2010	10.0	9.8	9.3	8.9	10.9	10.5
2010-2015	9.2	8.2	8.8	8.0	10.0	10.0
2015-2020	9.0	7.9	8.5	7.2	10.0	10.0

Toate trei scenarii presupun reducerea ulterioară a mortalității în primul an al vieții – mai mare în varianta optimistă, mai mică în varianta pesimistă.

În ceea ce privește mortalitatea populației adulte, scenariul *jos*, pesimist, (cu referire la durata vieții) nu relevă schimbarea situației în domeniul mortalității până în anul 2020. Această prognoză se bazează pe ipoteza menținerii unui nivel destul de mare a mortalității, care prin scăderea lentă a mortalității infantile poate să ducă la o stagnare mai îndelungată a duratei vieții.

Scenariul înalt (optimist) presupune că creșterea duratei vieții va pune începutul unei noi tendințe, care se va dezvolta în viitor, iar ritmurile de scădere a mortalității în anii 2000-2015 va fi același ca și în țările dezvoltate în anii 1965-1985.

Varianta medie de asemenea presupune că scăderea mortalității va continua în viitorul apropiat, dar ritmul său va fi mai mic decât în scenariul optimist.

Scenariul migrației. Migrația este al treilea component ce determină parametrii de bază ai dinamicii populației pentru perspectiva de 15 ani. Fluxurile de bază ale migrației:

- migrația legată cu emigrarea cetățenilor Republicii Moldova peste hotare, începutul formării acolo a diasporei stabile care întreține legături cu Moldova (Chișinău) prin schimb migrațional („scenariul diasporei stabile”). Diaspora moldovenească stabilă deja există în Rusia și Ucraina, începe să se formeze în Germania, Italia, Spania, Canada, SUA;
- migrația etnică – dinamica ulterioară va fi determinată în special de scăderea numărului reprezentanților minorităților naționale ce locuiesc pe teritoriul Moldovei în general și în Chișinău în particular;
- imigrarea în Moldova, atât din țările CSI, cât și din celelalte țări, are un caracter redus, de aceea se presupune, că aceste fluxuri nu vor influența numărul populației republicii în general și a Chișinăului în particular în perioada de prognoză.

Varianta joasă presupune că plecarea masivă a populației se va păstra și pe viitor.

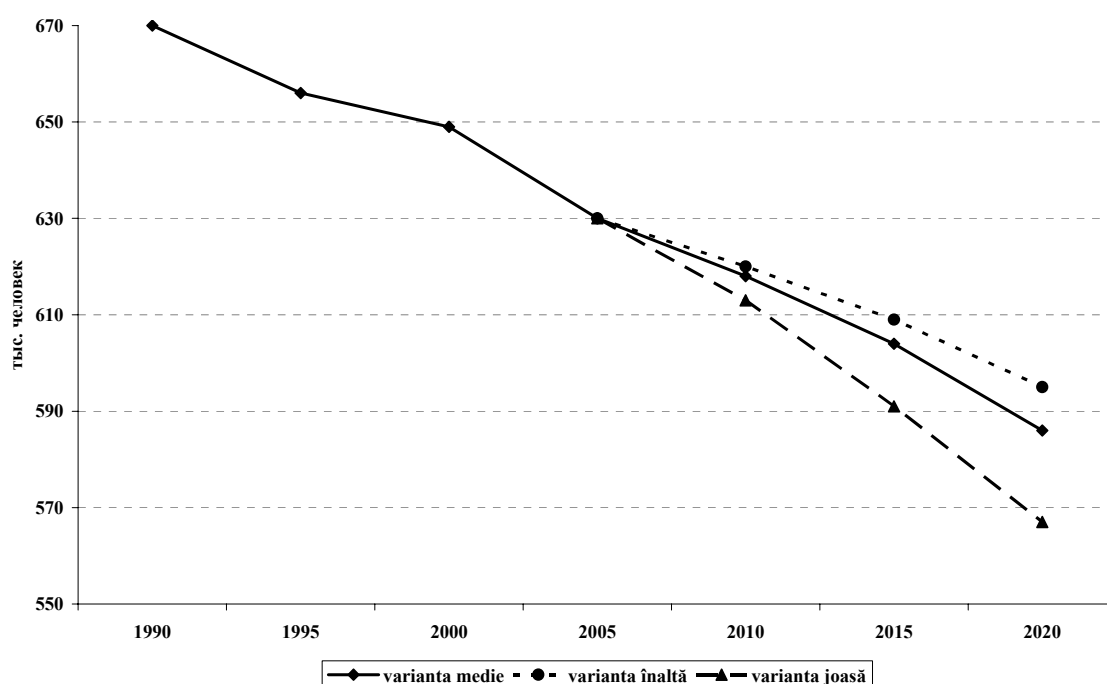
Varianta înaltă pornește de la ipoteza, că va avea loc încetinirea ritmurilor emigrației externe, se va păstra tendința apărută la mijlocul anilor 90.

Rezultatele principale ale prognozei

Descrescerea populației. Bazate pe ipotezele descrise mai sus, calculele indică faptul că, după toate variantele prognozei, numărul populației Chișinăului la începutul anului 2021 va fi mai mic decât în anul 1990 (*graficul nr. 2*). Conform variantei medii ea se va reduce cu 12,6%, conform celei joase – mai mult de 15%. Conform variantei înalte, numărul populației la sfârșitul perioadei va fi cu 11,2% mai mic decât la începutul ei.

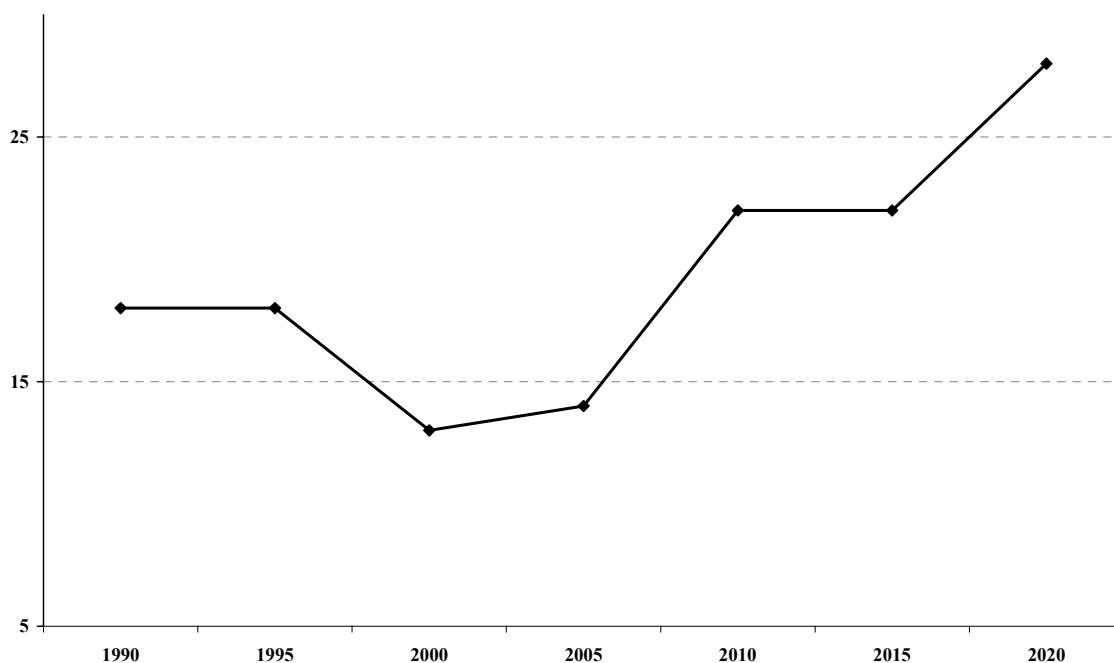
Vom remarca faptul că descrescerea populației în perioada de prognoză se determină, mai întâi de toate, prin schimbările stabile în comportamentul demografic al populației, ceea ce duce la o scădere considerabilă a natalității. De aceea este foarte greu să o oprești. Dat fiind faptul că restabilirea numărului populației din contul creșterii naturale nu este posibilă, putem presupune că reducerea numărului populației Chișinăului poate dura un timp mai îndelungat.

Proгноза numărului total al populației Chișinăului

Îmbătrânirea populației. Conform tuturor variantelor prognozei, procesul de îmbătrânire a populației Chișinăului va continua. Vârsta medie a locuitorilor se va mări de la 34 de ani în anul 2000 până la 41-42 de ani către anul 2020. Ponderea persoanelor apte de muncă (în anul 2000 – 72%) mai întâi va crește puțin (până la 75% în anul 2005), apoi iarăși se va micșora – până la 68% în scenariul *jos* și 66% în scenariul *înalt*.

Îmbătrânirea populației Chișinăului numărul persoanelor peste vârsta aptă de muncă raportat la 100 persoane apte de muncă

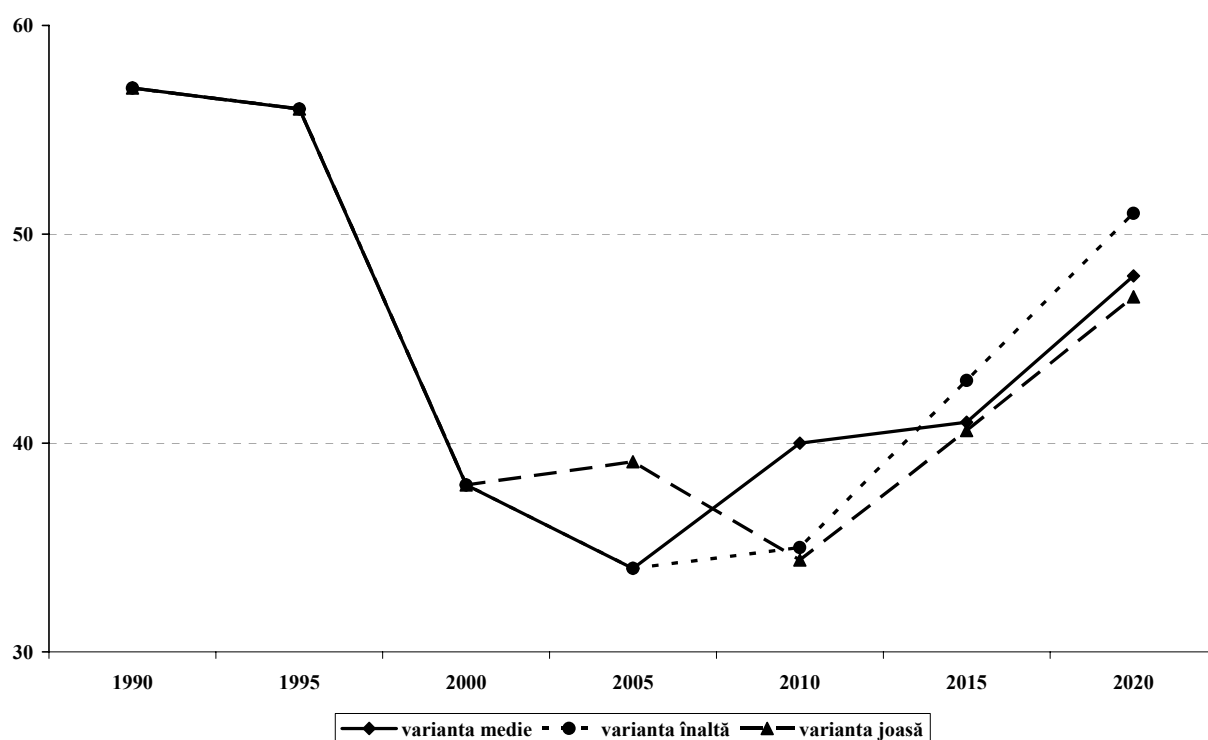
Sarcina pentru populația aptă de muncă. În legătură cu îmbătrânirea populației, dar și cu oscilațiile componente sale de vârstă, condiționate de particularitățile piramidei de vârstă, schimbările sarcinii demografice pentru populația aptă de muncă vor crește stabil. Începând cu anul 2005, numărul populației Chișinăului apte de muncă se va micșora. Indiferent de scenariu, va crește esențial așa numita presiune a pensionarilor (numărul pensionarilor raportat la 100 de persoane apte de muncă va crește de la 13 în anul 2000 până la 28-29 în anul 2020. (a se vedea graficul nr. 3).

Ținând cont de faptul, că creșterea numărului oamenilor în etate este parțial compensată de reducerea numărului de copii, sarcina demografică totală nu va înregistra creșteri prea înalte: 38 de oameni (bătrâni și copii) la 100 de persoane apte de muncă în anul 2000, apoi o scădere până la raportul de 34 la 100 în anul 2005, mai departe se așteaptă creșterea – până la 47 oameni la 100 de persoane apte de muncă conform scenariului *jos* și 51 conform scenariului *înalt*. (graficul nr. 4).

Graficul nr. 4

Indicatorii sarcinii demografice

Numărul persoanelor inapte de muncă raportate la 100 persoane apte de muncă

Astfel, aprecierea tendințelor pe termen lung ale dezvoltării demografice a orașului Chișinău nu ne dă motive pentru a aștepta o creștere a populației orașului în perspectiva apropiată. Mai degrabă, în Moldova și inclusiv în Chișinău, ca și în majoritatea țărilor europene, balanța nașterilor și deceselor în prima jumătate a secolului XXI va indica sporul natural al populației negativ.⁶ Aceasta înseamnă că constituită numai din procesele reproducerii naturale, populația țării se va reduce. În afară de aceasta, în următorii 5-7 ani această tendință va fi prezentă și în procesul de migrație a muncii peste hotare. Pentru orașul Chișinău, această tendință se micșorează cu pătrunderea migrațiilor din alte regiuni ale țării, în virtutea unui grad mai înalt al

⁶ Conform raportului „Perspectivele demografice mondiale: Ediția 2004” pregătit de către Departamentul afacerilor economice și sociale de selectare a populației al Secretariatului ONU, către anul 2020 (în comparație cu anul 1990) numărul populației Republicii Moldova, inclusiv a Transnistriei, se va micșora cu 7,1%. Totodată, numărul populației urbane va crește cu 5,4% (a se vedea anexa nr. 2).

ocupării brațelor de muncă, a veniturilor mai mari și a opțiunilor educaționale. Cu toate acestea, nici cea mai posibilă variantă *medie* a prognozei, nici chiar varianta *înalță* nu indică posibila creștere a numărului populației Chișinăului.

Actualmente (în anul 2004) în Chișinău, în mediu unei femei îi revine 0,93 nașteri, nivelul necesar pentru reproducerea simplă a populației fiind de 2,15. Scăderea natalității și reducerea numărului copiilor în rândul populației duce la îmbătrânirea demografică. Conform variantei *medii* a prognozei, cea mai posibilă din punctul de vedere al autorilor, deja către anul 2020 numărul persoanelor în vârstă va depăși numărul copiilor și adolescenților până la 15 ani. Se va micșora și numărul populației apte de muncă, ceea ce înseamnă reducerea numărului populației economic active. Apare pericolul deficitului forțelor de muncă, mărirea sarcinii demografice pentru populația aptă de muncă, și prin urmare mărirea sarcinii pentru sistemul ocrotirii sănătății, agravarea situației de achitare a pensiilor și a indemnizațiilor sociale etc.

Reieșind din aceste circumstanțe, cele mai posibile tendințe de schimbare a numărului populației orașului Chișinău sunt prezentate în felul următor (*a se vedea tabelul nr. 3*)

Tabelul nr. 3

**Numărul populației orașului Chișinău până în anul 2020
(trei variante ale prognozei)**

Anii	Varianta medie			Varianta înaltă			Varianta joasă		
	masculin	feminin	total	masculin	feminin	total	masculin	feminin	total
1990	324	346	670	324	346	670	324	346	670
1995	317	339	656	317	339	656	317	339	656
2000	303	346	649	303	346	649	303	346	649
2005	293	337	630	293	337	630	293	337	630
2010	286	332	618	288	332	620	284	330	613
2015	279	325	604	282	326	608	272	319	591
2020	270	316	586	276	319	595	259	307	567

Depășirea inerției demografice a Chișinăului este o problemă complicată a politicii social-economice. Pentru găsirea unor soluții sunt necesare atât reforme de structură în sectorul economiei reale a orașului, pentru a ridica gradul de ocupare a brațelor de muncă, cât și de salubritatea mediului urban în general. Vom menționa că în cazul în care numărul populației Chișinăului se va stabiliza într-o măsură mai mică decât la sfârșitul anilor 80 (aproximativ 570-600 mii oameni, iar împreună cu suburbia – în jur de 800 mii oameni) vor putea apărea premise pentru o dezvoltare mai echilibrată și mai eficientă – după criterii social-economice – atât a capitalei, cât și a sistemului de așezare urbană în general.

**Principalii indicatori demografici ai or. Chişinău
în ultimii 25 ani şi prognoza pentru anii 2005 - 2020**

	Numărul mediu anual al populaţiei prezente, mii locuitori	Născuţi-vii, la 1000 locuitori	Decedaţi, la 1000 locuitori	Sporul natural al populaţiei, ‰	Decedaţi în vîrsta sub un an la 1000 născuţi-vii
	anii 80				
1980	522.2	18.5	7.2	11.3	28.3
1981	536.8	19.2	7.0	12.2	28.8
1982	551.7	18.8	6.8	12.0	24.1
1983	569.6	21.0	6.8	14.2	20.6
1984	588.5	20.6	6.9	13.7	20.5
	anii 90				
1985	606.1	20.2	6.8	13.4	18.7
1986	623.9	20.9	6.3	14.6	16.7
1987	641.1	20.2	6.4	13.8	18.5
1988	657.8	19.6	6.6	13.0	20.7
1989	667.1	17.6	6.6	11.0	18.1
	la începutul secolului 21				
1990	676.1	16.2	7.0	9.2	19.4
1991	671.9	14.8	7.2	7.6	18.5
1992	665.3	14.2	6.9	7.3	19.6
1993	662.5	12.1	7.3	4.8	21.3
1994	661.6	11.1	8.5	2.6	24.1
1995	661.7	10.4	8.7	1.7	23.8
1996	663.3	9.0	8.0	1.0	24.1
1997	664.0	8.9	8.1	0.8	21.1
1998	663.4	9.1	8.0	1.1	20.6
1999	663.5	8.3	8.1	0.2	18.6
	prognoza pînă la 2020				
2000	662.7	8.4	7.8	0.6	17.6
2001	662.0	8.4	7.5	0.9	11.9
2002	662.2	8.3	7.9	0.4	12.9
2003	661.5	7.9	7.9	0.0	10.6
2004	661.7	9.1	7.8	1.3	8.4
	prognoza pînă la 2020				
2005-2010	624	9.0	9.7	-0.7	9.9
2010-2015	611	8.8	10.7	-1.9	8.7
2015-2020	595	8.2	11.8	-3.6	8.5

Demografia Moldovei

conform raportului "Perspectivele demografice mondiale: Ediția 2004"

Tabelul 1.

Anii	Populația, mii locuitori	din care:				Revin femei la 100 de bărbați, %	Ponderea femeilor vîrsta 15-49 ani, %	Vîrsta medie a mamei, ani
		Populația urbană	Populația rurală	Masculin	Feminin			
1990	4364	2047	2317	2080	2284	91.1	48.2	29.9
1995	4338	2002	2336	2073	2266	91.5	50.0	30.8
2000	4360	1957	2317	2043	2232	91.5	52.8	31.6
2005	4268	1948	2258	2010	2195	91.6	54.5	33
2010	4165	1985	2175	1990	2170	91.7	53.4	34.6
2015	4026	2058	2056	1970	2144	91.9	51.4	36.5
2020	4054	2158	1896	1943	2111	92.0	50.1	38.6

Tabelul 2.

Anii	Ponderea populației pe diferite grupe de vîrstă, %						Indicii sarcinii demografice		
	0-4	5-14	15-24	60 ani și peste	65 ani și peste	80 ani și peste	Total	Copii	Peste vîrstă
1990	9.8	18.1	14.5	12.8	8.3	1.2	57.0	44	13.0
1995	7.6	19.0	15.8	13.1	9.0	1.3	55.0	41	14.0
2000	5.8	17.1	17.7	13.8	9.4	1.2	48.0	34	14.0
2005	4.9	13.4	19	13.7	10.1	1.5	40.0	26	14.0
2010	5.1	10.7	17.2	14.6	10.2	1.9	35.0	21	14.0
2015	5.2	10.0	13.3	17.0	10.9	2.1	35.0	21	15.0
2020	5.0	10.4	10.7	19.8	13.1	2.5	40.0	21	18.0

Sursa: Raport "Perspectivele demografice mondiale: Ediția 2004"

Departamentul afacerilor economice și sociale de selectare a populației a Secretariatului ONU, <http://esa.un.org/unpp>

Tabelul 3.

Perioada	Schimbarea numărului populației, mii locuitori	Sporul populației, %	Coeficientul brut (la 1000 locuitori)		Rata totală a fertilității	Coeficientul net al reproducerii	Mortalitatea infantilă (la 1000 nașteri)	Durata așteptată a vieții (ani)		
			mortalitate	natalitate				totală	masculin	feminin
1990-1995	-5	-0.12	15.5	11.1	2.11	0.95	29.0	67.3	63.6	70.9
1995-2000	-13	-0.30	12.0	11.7	1.56	0.73	27.6	66.2	62.4	70.0
2000-2005	-14	-0.33	10.1	11.5	1.23	0.57	25.8	67.5	63.7	71.1
2005-2010	-9	-0.22	10.5	10.8	1.21	0.57	22.6	69.6	66.0	73.1
2010-2015	-9	-0.22	10.6	10.9	1.25	0.59	20.9	70.8	67.2	74.2
2015-2020	-12	-0.29	10.2	11.2	1.32	0.62	19.2	71.8	68.3	75.1

Tabelul 4.

Perioada	Coeficientul mortalității infantile			Mortalitatea în vîrstă sub 5 ani (la 100 nașteri)		
	total	masculin	feminin	total	masculin	feminin
1990-1995	29.0	31.6	26.2			
1995-2000	27.6	30.0	25.0	32.0	35.0	29.0
2000-2005	25.8	27.8	23.6	31.0	34.0	28.0
2005-2010	22.6	24.2	20.8	28.0	30.0	26.0
2010-2015	20.9	22.2	19.5	26.0	28.0	24.0
2015-2020	19.2	20.5	17.8	24.0	26.0	22.0

C. Recomandări metodologice pentru elaborarea Planului strategic de dezvoltare social-economică a orașului Chișinău până în anul 2020

**Institutul Național de Cercetări și Proiectări „Urbanproiect”
Centrul de Investigații Strategice și Reforme (CISR)**

Proiect – 1

**Recomandări metodologice
pentru elaborarea Planului strategic
de dezvoltare social-economică
a orașului Chișinău până în anul 2020**

Chișinău, octombrie 2005

Introducere

Actualele recomandări metodologice sunt orientate spre asigurarea unei abordări unitare din partea organizațiilor de cercetări și proiectări, care studiază în colaborare cu Consiliul Municipal și Primăria municipiului Chișinău „Planul strategic de dezvoltare social-economică a orașului Chișinău până în anul 2020”. Întocmirea acestui plan reprezintă una dintre etapele de inițiere a lucrului asupra programului de elaborare a Planului urbanistic general al Municipiului Chișinău.

Recomandările metodologice dezvăluie conținutul și succesiunea principalelor etape de elaborare și introducere a Planului strategic:

1. Scopul, principiile și sarcinile planificării strategice în oraș.
2. Structurile de organizare a planificării strategice.
3. Elaborarea Planului strategic:
 - a) etapa de analiză – SWOT
 - b) etapa determinării scopurilor (concepția)
 - c) determinarea direcțiilor și priorităților strategice
4. Programele municipale de contribuire la dezvoltarea social-economică a orașului
5. Monitorizarea Planului strategic
6. Planul strategic în sistemul direcției urbanistice.

La pregătirea actualelor recomandări metodologice sunt luate în considerare elaborările metodologice United Nations Center for Human Settlement (UN-Habitat), European Academy of the Urban Environment (Germania), IMC Consulting Ltd (Marea Britanie), Centrul Internațional de cercetări sociale și economice „Centrul Leontiev” (Sankt-Peterburg), și de asemenea experiența practică de alcătuire a Planurilor strategice pentru orașele Praga, Riga, Oradea, Sofia, Sankt-Peterburg și Rostov-pe-Don.

La pregătirea recomandărilor metodologice au participat experți ai Institutului Național de Cercetări și Proiectări „Urbanproiect”, ai organizațiilor neguvernamentale (Centrul de Investigații Strategice și Reforme, ai Institutului European, Institutului Business Consulting) și de asemenea ai proiectului PNUD „Mesmerizing Moldova”.

Scopul, principiile și sarcinile planificării strategice în oraș

Prezentul și viitorul oricărui oraș într-o măsură considerabilă depinde de faptul cât de exact organele de conducere ale acestui oraș în colaborare cu Guvernul țării înțeleg problemele orașului și stabilesc căile de soluționare cele mai raționale a acestor probleme în baza acordului de interese al Guvernului, comunității de afaceri și a populației orașului.

Scopul Planului strategic – mărirea viabilității (competitivității) orașului, ce se bazează pe un climat economic favorabil pentru dezvoltarea economiei de multe profiluri și pe o înaltă calitate a mediului de trai al populației. Planul strategic trebuie să redea un tablou clar la acțiunilor de armonizare a mediului urban și o perspectivă a viitorului dorit, care este înțeleasă, susținută și realizată de către toate comunitățile urbane.

Astfel, Planul strategic reprezintă de fapt un „contract al acordului obștesc”, conform căruia autoritățile, businessul și populația își asumă anumite responsabilități. Conținutul planului trebuie să contribuie la elaborarea la toate părțile ce contribuie la dezvoltarea orașului, luând în considerare interesele lor și cu participarea populației, înțelegerii și poziției unice la întrebarea generală – cum trebuie să fie și să se dezvolte orașul de comun acord cu eforturile autorităților, businessului și populației. De fapt, e vorba despre crearea mecanismului de parteneriat în oraș prin determinarea dezvoltării sale social-economice durabile și asigurării acțiunilor comune pentru obținerea lor.

Pornind de la aceasta, Planul strategic poate avea două predestinații:

- ca platformă de realizare a acordului referitor la prioritățile și căile de dezvoltare a orașului. Aceasta va permite crearea unui teren pentru discuțiile productive și civilizate și pentru luarea deciziilor referitor asupra celor mai principale proiecte și direcții de activitate, realizate împreună cu autoritățile, organizațiile obștești și de afaceri;
- ca mijloc de lobby a intereselor orașului la nivel național și internațional, inclusiv și pentru atragerea activă în oraș a investitorilor;

Referitor la condițiile Republicii Moldova actualitatea introducerii sistemului de planificare strategică pentru orașe este condiționată de următoarele cauze:

- planificarea strategică – recunoscută în Europa și în practica mondială ca element în sistemul conducerii orașenești și de reglementare, ea permite crearea condițiilor pentru dezvoltarea de perspectivă, totodată ajutând la luarea deciziilor curente în conformitate cu scopurile strategice;
- în condițiile perioadei de trecere (1990-?) și a transformărilor social-economice caracteristice acesteia, ce presupun adaptarea orașului la cerințele economiei de piață și a pieței concurente internaționale, planificarea strategică reprezintă cel mai adecvat instrument, capabil de a consolida eforturile administrației și a societății în soluționarea problemelor de transformare a gradului de ocupare, a tehnologiei și a spațiului urban;
- procesul planificării strategice contribuie la consolidarea relațiilor dintre administrație și opinia publică, la îmbunătățirea prestigiului orașului, creează un vector unic al eforturilor tuturor puterilor active din oraș.

Principiile planificării strategice. În procesul planificării strategice se asigură respectarea următoarelor principii:

- Planul strategic este un document orientat spre **creșterea competitivității orașului**. El conține idei care orientează businessul, investitorii potențiali, autoritățile și populația la luarea deciziilor operative luând în considerare viziunea perspectivelor orașului. Planul strategic **determină dezvoltarea numai în cele mai principale și prioritare regiuni ale orașului**.
- Planul strategic **se elaborează și se realizează în mod public**, în baza *parteneriatului public*. Aceasta nu este o directivă, acesta este un cod de acțiuni convenite de către participanții cointeresați, acesta este un acord despre măsuri concrete de importanță strategică pentru oraș, care trebuie întreprinse în interesele economiei și populației;
- în Planul strategic **se îmbină viziunea de lungă durată și caracterul concret al acțiunilor urgente**. El este de lungă durată după adâncimea prognozei și duratei consecințelor acțiunilor planificate, dar de durată medie după caracterul acțiunilor incluse în el;
- planificarea strategică e **un proces neîntrerupt**: etapele elaborării și realizării Planului strategic se unesc într-un ciclu neîntrerupt prin intermediul sistemului de monitorizare și corectare în baza mecanismului parteneriatului strategic.

Participanții parteneriatului strategic. La realizarea Planului strategic participă autoritățile orașenești și republicane, organizațiile de cercetări și proiectări, agenții economici și populația.

Agenții economici, întreprinderile și organizațiile incluse în procesul elaborării și realizării Planului strategic au posibilitatea de a argumenta prioritatea sferelor prezentate de către ele și totodată să se bazeze pe acțiunile comune împreună cu administrația orașului. Pe lângă aceasta, pentru agenții economici elaborarea și realizarea Planului strategic devine un mijloc de dialogare cu partenerii săi de afaceri și cu concurenții, care lucrează în oraș și în țară.

Administrația orașenească prin intermediul Planului strategic primește mecanismul unei colaborări sistemantice și deschise cu businessul și cu opinia publică, mecanismul unei legături inverse, ce permite orientarea acțiunii autorităților spre interesele direcțiilor și scopurilor sociale recunoscute.

Populația, organizațiile neguvernamentale capătă posibilitatea de a participa la elaborarea Planului strategic în cadrul sistemului discuțiilor publice, ce le permite să influențeze asupra alegerii priorităților și metodelor de dezvoltare ale orașului și să realizeze potențialul său creator și civil.

Planul strategic se elaborează și se realizează în cadrul **mecanismului parteneriatului strategic**, care include:

Viziunea viitorului, scopurile și sarcinile de dezvoltare a orașului; direcțiile prioritare ale activității	+ culegerea de strategii particulare (programe) ce includ sistemul măsurilor de realizare	+ structurile de organizare și procedurile de elaborare, de discuție, de realizare și înnoire a Planului strategic
Strategie		
Planul strategic		
Mecanismul parteneriatului strategic		

↓
Bugetul orașului, programul de investiții, planul de acțiuni a Administrației, ce iau în considerare prioritățile strategice
Acțiunea participanților cointeresați în realizarea planului

Limitele de timp ale Planului strategic. Planul strategic include în sine elementele pronosticului de lungă durată, ale planului de durată medie și ale planului de acțiuni imediate în cadrul strategiei alese pentru dezvoltare. La stabilirea scopurilor și măsurilor se examinează tendințele de lungă durată și consecințele cu durata prognozei de 10-15 ani. Termenul de realizare a diverselor proiecte ale Planului strategic variază de la 1 la 10 ani.

Structurile de organizare a planificării strategice

Consiliul pentru dezvoltarea strategică este organul coordonator. El se formează pentru examinarea și aprobarea tuturor deciziilor cheie, legate de elaborarea și realizarea Planului strategic. Se formează din reprezentanții administrației orașenești, ai întreprinderilor și organizațiilor obștești, cointeresați în elaborarea și realizarea Planului strategic. Membrii consiliului, semnând Planul strategic din numele organizațiilor sale, își asumă responsabilitatea pentru realizarea lui.

Sarcina principală a Consiliului constă în coordonarea și luarea deciziilor legate de elaborarea, aprobarea și realizarea Planului strategic. Participarea membrilor în Consiliu se efectuează după principiile obștești. Deciziile se iau de către majoritatea membrilor Consiliului, prezenți la ședință. Ședința se consideră împuternicită dacă la ea participă 2/3 din lista componentă a Consiliului. Lucrul în Consiliu este dirijat de către **Președintele Consiliului**. Funcția de Președinte al Consiliului o deține Primarul orașului.

Funcțiile de bază ale Consiliului:

- examinarea și aprobarea la Consiliu:
 - o a proiectului Planului strategic,
 - o a dărilor de seamă anuale despre realizarea Planului strategic;
 - o a deciziilor sau necesităților corectării sau elaborării unui nou Plan strategic;
- selectarea programelor și proiectelor investiționale, recomandate pentru realizarea imediată;
- examinarea acțiunilor administrației orașului la realizarea Planului strategic;
- examinarea dărilor de seamă a comisiilor tematice despre realizarea Planului strategic;
- examinarea dărilor de seamă anuale conform rezultatelor monitorizării de realizare a Planului strategic;
- aprobarea documentelor metodice ce determină ordinea acțiunilor în cadrul planificării strategice, în special a Metodicii de monitorizare a Planului strategic;
- adoptarea recomandărilor și adresărilor pentru participanții parteneriatului strategic, inclusiv și pentru Guvernul Republicii Moldova referitor la realizarea Planului strategic.

Comisiile tematice ale Planului strategic asigură elaborarea, realizarea, monitorizarea, corectarea și reînnoirea Planului strategic prin direcțiile strategice alese și prin diverse alte probleme. Se formează din reprezentanții administrației orașului, ai altor organe ale puterii, ai sferelor de afaceri, organizațiilor obștești, din specialiști. Sarcina comisiei tematice este:

- pregătirea materialelor analitice pentru identificarea problemelor de bază și a priorităților de dezvoltare ale orașului;
- elaborarea, examinarea și acordarea scopurilor, sarcinilor și măsurilor corespunzătoare capitolelor planului;
- organizarea îndeplinirii măsurilor prevăzute de plan în procesul realizării planului;
- efectuarea monitorizării de realizare corespunzătoare divizărilor planului;
- pregătirea propunerilor pentru corectarea și înnoirea divizărilor ce corespund planului pentru examinare de către Consiliu după planificarea strategică.

Efectivul comisiei este alcătuit din Președinții comisiei. Efectivul recomandat comisiilor – până la 10 oameni din numărul lucrătorilor administrației orașului, reprezentanților sferelor de afaceri, organizațiilor obștești și de proiectări, specialiștilor-practicieni.

Grupurile de lucru se formează pentru realizarea celor mai importante măsuri (proiecte) ale Planului strategic. Sarcinile grupului de lucru:

- activizarea și coordonarea acțiunilor participanților pentru realizarea măsurii (proiectului) corespunzătoare;
- efectuarea monitorizării de realizare a proiectului (măsurii) conform indicatorilor stabiliți, aprecierea eficienței și caracterului său adecvat, aprecierea finanțării necesare;
- pregătirea propunerilor pentru Planul de acțiuni al administrației orașului pentru realizarea Planului strategic;
- elaborarea propunerilor Consiliului pentru corectarea sarcinilor și măsurilor planului.

În componența grupului de lucru intră reprezentanții organizațiilor, participanților la realizarea măsurii (proiectului) corespunzătoare. Lucrul grupului este condus de reprezentantul organizației lider, al cărei rol în realizarea măsurii (proiectului) este determinat de către participanți ca fiind principal.

Sucesiunea elaborării Planului strategic

Actualele Recomandări Metodologice propun următoarea succesiune de elaborare a Planului strategic:

- etapa analitică;
- etapa alegerii scopurilor și direcțiilor strategice de dezvoltare ale orașului;
- ședința Consiliului privind planificarea strategică pentru aprobarea rezultatelor analizei, formulării scopurilor și a direcțiilor strategice de bază, cât și a structurilor și componentelor comisiilor tematice după planificare (formularea strategiilor particulare și alegerea proiectelor);
- etapa planificării;
- ședința Consiliului pentru examinarea primei redactări a Planului strategic și luarea deciziei referitor la începutul unei examinări ample, profesionale și publice a planului în întregime;
- publicarea primei redactări a Planului strategic, culegerea observațiilor și completărilor, realizarea unei discuții atât în mass-media, cât și în cadrul comisiilor tematice pentru examinarea corectărilor și observațiilor la textul Planului strategic;
- compoziția celei de a doua redactări a Planului strategic, expedierea lui membrilor Consiliului spre examinare; aprobarea Planului strategic la ședința Consiliului.

Formele de prezentare ale Planului strategic. Textul Planului strategic se elaborează în 3 versiuni:

- versiunea oficială de bază (până la 50 pag.),
- versiunea deplină, ce include argumentări detaliate a strategiei alese, cât și proiecte și programe concrete (poate fi realizată sub formă de anexă la versiunea de bază și să conțină până la 200 pag.),
- versiunea de prezentare cu expunerea principalelor poziții ale versiunii de bază. Este editată în limba română, rusă și engleză (până la 20 pag.).

Elaborarea Planului strategic

Procesul elaborării Planului strategic include următoarele etape:

- a. **analiză** (diagnosticul stării orașului, studierea factorilor externi și interni care determină dezvoltarea, analiza SWOT),

- b. **determinarea scopurilor** (determinarea scopului principal, a direcțiilor strategice de bază și a scopurilor pentru fiecare dintre ele),
- c. **planificarea** (formarea strategiilor speciale și atingerea scopurilor după fiecare direcție și alegere a măsurilor, repartizarea responsabilității pentru realizarea planului).

Etapa de analiză SWOT

Analiza servește ca bază pentru identificarea ulterioară a scopului principal, a direcțiilor prioritare și a proiectelor social-economice de dezvoltare a orașului, de aceea ea este destul de importantă. Metodele ce se folosesc pentru acumularea și sistematizarea informației primare:

- analiza statistică,
- analiza comparativă,
- sondajele experților,
- sondajele sociologice

Scopul analizei strategice este de a arăta **competitivitatea** orașului după diverși factori în comparație cu orașele vecine, care pretind la rolul de centru regional (pentru Chișinău acestea sunt Odesa, Vinnița, Cernăuți, Iași, Galați).

Elementele necesare ale analizei sunt:

- aprecierea mediului extern, în cadrul căruia are loc dezvoltarea orașului, incluzând tendințele sociale și economice în limitele Republicii Moldova, a regiunii (Europa de Sud-Est) și a întregii Europe,
- evidența situației social-economice și geografice și locul orașului în sistemul de așezământ a Republicii Moldova,
- analiza relațiilor interbugetare (centru – oraș) și a posibilităților lor de perfecționare,
- analiza resurselor, inclusiv a celor economico-financiare, de organizare, cu un potențial social, cu o pregătire psihologică pentru schimbări,
- analiza intereselor „actorilor” principali – statul, administrația orașului, întreprinderile mari, grupele oamenilor de afaceri, micul business, grupele sociale ale populației, elitele politice. Este important faptul de a ști cine concret este capabil să susțină Planul strategic, interesele cui pot fi afectate la realizarea diferitor direcții și proiecte ale planului.

Analiza SWOT ca instrument a analizei strategice. Esența acestei metode, aplicată în practica universală, se reflectă în abrevierea sa. SWOT – acestea sunt literele inițiale ale cuvintelor engleze, ceea ce înseamnă – putere, slăbiciuni, posibilități, riscuri. Sensul analizei SWOT constă în faptul că în cadrul procesului de analiză a stării orașului, din poziția dezvoltării sale de perspectivă să se răspundă la întrebările:

- care sunt părțile forte ale orașului, avantajele sale, inclusiv în comparație cu orașele concurente pentru rolul de lider regional?
- care sunt părțile slabe, în ce aspecte cedează concurenților potențiali?
- ce posibilități favorabile există pentru dezvoltare pe viitor?
- ce riscuri potențiale (pericole, amenințări) sunt posibile în viitor?

Analiza SWOT urmează să fie utilizată ca metodă de culegere și generalizare a rezultatelor analizei speciale, a argumentării și cercetării, în rezultatul căreia devine clară aprecierea referitoare la avantajele comparative sau la dezavantajele orașului. Ideologia acestei analize permite totodată să nu se scape din vedere scopul final – de a obține răspuns la întrebările despre direcțiile de perspectivă ale dezvoltării, ce permit dezvoltarea avantajelor, eliminarea dezavantajelor, folosirea noilor posibilități și evitarea pericolelor și riscurilor potențiale.

La **prima etapă** a analizei SWOT situația în oraș se apreciază din punct de vedere static, adică se analizează tabloul actual (Tabelul nr. 1). Șirul tipic de factori care urmează să fie analizați este: situația geografică (în sistemul regional de așezare a Republicii Moldova, cu privire la orașele mari,

accesibilitatea transportului și altele), populația, mediul urban artificial, ecologia, sfera locativă, infrastructura tehnico-edilitară, infrastructura socială, ramurile de bază.

Tabelul 1

**Părțile forte și părțile slabe posibile ale orașului
(exemplu de utilizare a analizei SWOT)**

	Factor	Avantaje	Dezavantaje
1	Situația geografică		
2	Populația		
3	Economia		
4	Organizarea în spațiu		
5	Ecologia		
6	Sfera de trai		
7	Infrastructura tehnico-edilitară		
8	Infrastructura socială		

În cadrul procesului de analiză e necesar de a porni de la relativitatea avantajelor și dezavantajelor. Ceea ce astăzi este un dezavantaj, poate să devină un avantaj decisiv operându-se anumite schimbări. În cadrul analizei trebuie să fie înaintate ideile de schimbare a dezavantajelor în avantaje, dar și variante pentru o folosire mai bună a avantajelor existente.

De aceea la **a doua etapă** a analizei se examinează posibila dezvoltare a evenimentelor în interiorul și în afara orașului și se descoperă posibilitățile și pericolele de perspectivă. Cu toate acestea, de obicei se iau în considerare următoarele procese:

- demografice
- economice
- de infrastructură
- ecologice
- internaționale

Viitorul oricărui oraș în multe privințe depinde de dezvoltarea relațiilor sale cu regiunile vecine, atât în interiorul țării, cât și în context internațional. De regulă, e importantă orientarea spre dezvoltarea proceselor internaționale, lărgirea contactelor internaționale. În privința aceasta destul de serios influențează asupra dezvoltării orașului accesibilitatea sa de transport, de aceea toate posibilitățile trebuie să fie analizate minuțios.

Perspectivile de investiție de asemenea trebuie să fie un obiect de mare importanță. Ieșirea pe piață a investițiilor înseamnă concurență din partea altor țări și regiuni și posibilitățile acestui tip de concurență trebuie să fie apreciate corect.

Viitorul orașului este influențat de dezvoltarea infrastructurii regionale tehnico-edilitare (transport, alimentarea energie și cu apă etc.) sau legăturile economice (ca de exemplu crearea zonelor libere sau a asociațiilor regionale), care de asemenea trebuie apreciate din punct de vedere al influenței asupra dezvoltării orașului.

Orașul este o parte a aglomerației ce reprezintă un organism urban unic cu diverse funcții. Componentele sale pot și trebuie să colaboreze una cu alta. Această colaborare va asigura posibilitatea unei dezvoltări mai echilibrate a centrului orașului și suburbiilor sale cu folosirea efectului sinergic. Pe de altă parte, lipsa acestei colaborări este un prejudiciu pentru oraș. Aceasta se referă la toată regiunea-țară.

Tendențele politice generale, mai ales în domeniul descentralizării funcțiilor și resurselor sunt extrem de importante pentru perspectivele întregii Europe. Dacă sfera competenței autoadministrației locale se va lărgi, iar baza financiară se va întări, atunci aceasta se va răsfrânge pozitiv atât asupra perspectivelor orașului, cât și asupra întregii țări.

Aprecierea totală a posibilelor perspective favorabile și nefavorabile de dezvoltare a orașului, bazată pe prognoza de dezvoltare a situației în arealul său, poate fi grupată după exemplul din Tabelul nr. 2.

Tabelul 2

**Perspectivile favorabile și nefavorabile de dezvoltare ale orașului
(exemplu de utilizare a analizei – SWOT)**

Factor	Posibilitățile favorabile	Posibilitățile nefavorabile
1 Procese demografice		
2 Economie		
3 Comunicații și turism		
4 Contacte regionale (în interiorul țării) și internaționale		
5 Autoadministrarea locală, decizii legislative, descentralizare fiscală		

Procesul de construcție a viitorului social-economic al orașului trebuie să fie bazat pe utilizarea părților sale forte, cât și pe acele posibilități, care apar în urma schimbărilor împrejurărilor.

Primul cuplu de caracteristici al analizei SWOT – putere și slăbiciune – reflectă în special starea interioară a obiectului în statică.

A doua pereche a analizei SWOT – posibilități și pericole – caracterizează mediul extern și tendințele, asigură „punctul de vedere din viitor”.

O astfel de divizare permite ca în etapa următoare să se clasifice părțile forte și slabe, alegându-le pe acelea care pot fi realizate cel mai bine luându-se în considerare posibilitățile externe și acelea care trebuiesc întărite sau încetează să mai fie forte luând în considerare pericolele externe.

Cu toate acestea, după posibilități, trebuie de fixat bine caracteristicile părții slabe ale obiectului anume ca fiind comparative din punct de vedere „al clientului” orașului (investitor, locuitor, turist) care alege locul pentru activitatea gospodăriei, trai sau odihnă.

Sarcina analizei este de a găsi acele părți forte care asigură unicitatea avantajelor concurente ale orașului, luând în considerare posibilitățile favorabile ale mediului extern.

În cadrul analizei o deosebită atenție trebuie de acordată aprecierii climatului de afaceri, deoarece politica de îmbunătățire a acestui climat este o parte indispensabilă a strategiei social-economice. Șirul de factori, ce determină atractivitatea orașului ca loc de conducere a businessului, de atragere a investițiilor este destul de mare și poate fi grupat în felul următor:

- regulile de înregistrare, licențiere;
- legislația fiscală și aplicarea acesteia;
- restricții ecologice la producere;
- dezvoltarea „businessului pentru business” – a serviciilor pentru business (bănci, leasing, informație) și altele;
- accesibilitatea resurselor financiare;
- prezența programelor de susținere a businessului;
- criminalizarea businessului;
- deschiderea și coeziunea comunității de afaceri locale în oraș, prezența cluburilor, asociațiilor întreprinzătorilor, codului etic în afaceri;
- accesibilitatea autorităților locale, corupția lor;
- mentalitatea populației locale, interesele și antrenarea ei în problemele orașului.

În cadrul analizei SWOT e posibilă abordarea de scenariu:

Scenariile de dezvoltare a condițiilor externe. Se alcătuiesc în baza ipotezelor despre dezvoltarea polară a factorilor externi, în afara controlului orașului. De exemplu, mărirea tarifelor la gaz, schimbul de relații cu țările vecine etc. Astfel de scenarii permit:

- a. formarea mai productivă a unei păreri despre posibilitățile și pericolele privind dezvoltarea orașului;
- b. verificarea în continuare a proiectelor înaintate și a priorităților la stabilitate și risc, în cazul diverselor variante de dezvoltare a condițiilor externe.

Scenariile de dezvoltare a sferelor de activitate ale orașului cu predominarea unei sau altei funcții sau domeniu. Astfel de scenarii permit înțelegerea mai bună a urmărilor social-economice generate de realizarea proiectelor de dezvoltare a anumitor tipuri de activitate.

Fiecare scenariu are avantaje, dezavantaje și riscuri:

Rezultatul final al etapei de analiză:

- formarea unei viziuni generale despre oraș – ipoteza despre posibilele direcții de dezvoltare ale orașului, care permit utilizarea maximă a părților forte, determinarea viitorului dorit al orașului
- relevarea celor mai mari probleme, care rețin dezvoltarea
- înaintarea unei serii de formulări a scopului strategic de dezvoltare pentru perioada apropiată.

Elaborarea Planului strategic – etapa de determinare a scopurilor

Identificarea scopului Planului strategic al orașului se bazează pe rezultatele analizei. La formularea scopului principal (perspectivele orașului) este necesar de a se lua în considerare și de a se vedea clar măsurile provizorii, „perspectivele părții interioare a orașului”, „forțele motrice” și proiectele prioritare ale direcțiilor cheie de dezvoltare a orașului.

Astfel, sub noțiunea de perspectivă se înțelege scopul principal și în general imaginea întreagă a viitorului dorit al orașului, care ar fi pe înțelesul întregii comunități orășenești.

De exemplu, scopul principal al Chișinăului până în anul 2020 poate fi formulat astfel: „Până în anul 2020 Chișinău trebuie să devină un oraș de importanță internațională în regiunea de nord-vest al Mării Negre. Pentru aceasta el va beneficia de avantajele situației sale geografice unice în calitate de capitală, centru de comunicații, de business și turistic. Aceasta va fi nu numai aglomerația de producții funcționale, ce oferă bunuri de calitate pentru piața europeană, dar și concentrarea ramurii dezvoltate a serviciilor, ce deservește nu numai orașul, dar și regiunile apropiate, lucru care va ridica gradul de ocupare a brațelor de muncă și va ridica nivelul de trai al populației; acesta va fi orașul încrederii, al mândriei pentru trecutul său istoric și viitoarea dezvoltare durabilă ca oraș ecologic curat și partener al comunității europene ale orașelor”.

Elaborarea Planului strategic – formarea direcțiilor strategice și alegerea priorităților

Identificarea priorităților de dezvoltare se face în baza rezultatelor analizei luând în considerație influența maximă pentru atingerea scopului principal ales pentru oraș, dezvoltarea sa social-economică cu cheltuielile reale ale bugetului orașului.

Direcțiile strategice trebuie să contribuie la realizarea avantajelor competitive ale orașului. Numărul recomandat al direcțiilor este de 3-5, al scopurilor – până 10, al proiectelor – nu mai mult de 20. De obicei este potrivită formarea următoarelor direcții: îmbunătățirea condițiilor generale pentru business, dezvoltarea anumitor sfere, a grupelor de ramuri și întreprinderi, dezvoltarea infrastructurii, reformarea serviciilor publice, orășenești etc.

Cu cât mai specific sunt evidențiate pentru oraș direcțiile strategice, cu atât mai bine. Planul strategic trebuie să fie ancorat în loc și timp. Un plan strategic scurt și concret ce include un număr redus de direcții și proiecte, care dau un impuls puternic dezvoltării orașului, este mai bun decât un plan voluminos dar nestructurat.

La elaborarea Planului strategic este rațional de a începe de la direcții spre proiecte, dar dacă nu se reușește determinarea rapidă privind relevarea și aprobarea direcțiilor, se poate concentra pe inițierea și selectarea proiectelor, care mai apoi să fie grupate pe direcții.

Aprecierea și selectarea proiectelor investiționale pentru finanțarea din contul mijloacelor bugetare ale orașului și al mijloacelor de împrumut se realizează în baza a trei grupe de indici, ce reflectă:

- a. eficiența socială a cheltuielilor mijloacelor;
- b. eficiența bugetară a cheltuielilor mijloacelor;

c. eficiența folosirii resurselor orășenești și atragerea investițiilor private în procesul de realizare a proiectului.

Aprecierea eficienței sociale a proiectului investițional se înfăptuiește în baza expertizei după nivelului de soluționare a sarcinilor sociale ce stau în fața orașului. La efectuarea acestei expertizei se iau în considerare următorii indicatori:

- creșterea gradului de ocupare a brațelor de muncă;
- îmbunătățirea condițiilor de trai și social-culturale ale populației;
- îmbunătățirea asistenței medicale a populației;
- schimbarea siguranței și calității aprovizionării populației și întreprinderilor, situate în raza orașului, cu bunuri și servicii specifice;
- îmbunătățirea mediului înconjurător;
- îmbunătățirea infrastructurii transportului;
- reconstruirea asambleelor orășenești și amenajarea teritoriilor;
- alți indicatori sociali importanți pentru proiectele speciale.

Eficiența bugetară caracterizează rentabilitatea investițiilor orașului (micșorarea cheltuielilor și creșterea veniturilor bugetare, răscumpărarea cheltuielilor bugetare). Trebuie de diferențiat veniturile bugetare și realizarea proiectului din contul surselor directe și indirecte. La primele se referă veniturile de la darea în arendă, transmiterea încredințată spre dirijarea activelor, de la realizarea bunurilor și serviciilor, veniturile procentuale, condiționate de realizarea proiectului. Veniturile din contul surselor indirecte relevă alocațiile în bugetul orașului, legate de realizarea proiectului, totodată: alocații fiscale, taxele pentru licențiere, taxele pentru folosirea resurselor naturale, micșorarea cheltuielilor bugetare, a subsidiilor și altor venituri.

Analiza eficienței bugetare presupune compararea veniturilor și cheltuielilor orașului, condiționate de participarea lor în realizarea proiectului, luând în considerare decontarea fluxului bănesc. Ca instrumente pentru analiza economico-bugetară a eficienței proiectelor investiționale ale orașului sunt indicatorii venitului curat discontant, ai normei interne de venit și altele.

În sfârșit, **analiza eficienței de folosire a resurselor orășenești și atragerea investițiilor particulare** este bazată pe asemenea indicatori ca multiplicator de atragere investițiilor particulare (corelația volumului alocațiilor bănești particulare atrase pe unitatea investițiilor orașului), ponderea mijloacelor alocate pentru realizarea proiectului, care se cheltuie pentru procurarea tehnologiilor, materialelor, materiei prime.

Monitorizarea Planului strategic

Scopul principal al monitorizării este asigurarea realizării și actualizării, în caz de necesitate, a Planului strategic. În procesul monitorizării se soluționează următoarele probleme:

- stimularea realizării planului în întregime, a programelor și proiectelor separate,
- aprecierea nivelului de realizare a scopului principal și a scopurilor Planului strategic, informarea privind deciziile și repartizarea resurselor pentru atingerea sau corectarea scopurilor,
- aprecierea nivelului de realizare a măsurilor, informarea privind concretizarea și corectarea măsurilor,
- menținerea în stare de lucru a structurilor planificării strategice.

Monitorizarea Planului strategic conține trei părți componente:

1. Monitorizarea mediului extern a dezvoltării orașului, se bazează pe analiza situației externe (în țară, regiune) și a factorilor ce au o importanță vitală pentru oraș.
2. Monitorizarea rezultatelor generale ale realizării Planului strategic, gradului de avansare spre direcțiile strategice alese către scopul principal. Se bazează pe analiza statisticii și pe numărul limitat al indicatorilor, atât în obținerea scopului principal, cât și în monitorizarea realizării după direcțiile strategice. Monitorizarea se efectuează de către grupul de analiști. Bilanțurile monitorizării se fac de două ori pe an, cu concluziile despre nivelul obținerii scopurilor și necesitatea de corectare a Planului strategic.

3. Monitorizarea procesului de realizare a proiectelor, se bazează pe informația grupurilor de lucru corespunzătoare despre realizarea măsurilor Planului strategic (realizarea proiectului, efectul de la realizarea proiectului, activitatea grupului de lucru).

Pentru monitorizare se creează un server în rețeaua Internet (Internet-server). În baza informației prezentate pe server se înnoiește sistematic (o dată în trimestru) baza de date despre realizarea Planului strategic și se pregătesc bilanțurile trimestriale despre mersul realizării Planului strategic pe comisii tematice. Bilanțurile sunt plasate pe Internet-server. De două ori pe an se editează darea de seamă analitică liberă despre realizarea Planului strategic de dezvoltare social-economică a orașului.

Planul strategic în sistemul de guvernare urbană

Planul strategic de dezvoltare social-economică a orașului după discuția și aprobarea sa în ordinea stabilită, devine un document de bază pentru întreg sistemul conducerii orașenești.

Partea Planului strategic, care trebuie să fie îndeplinită de subdiviziunile administrației orașului, trece în planul separat al acțiunilor administrației privind realizarea Planului strategic (în continuare – Plan de acțiuni) cu durată de patru ani de la detalizarea primului an. Acest plan de acțiuni formează baza pentru formarea planurilor serviciilor orașenești, finanțate din buget și din fondurile extrabugetare ale orașului.

Planul de acțiuni al administrației orașului:

- îndeplinește funcția de carcasă comună care organizează întregul proces de realizare a Planului strategic,
- concretizează (după etapele și termenele de îndeplinire, mijloacele financiare, posibilitățile organizaționale de conducere a influenței directe și indirecte etc.) lista măsurilor și activităților strategice care pot fi realizate în perioada planului,
- divizează responsabilitatea pentru îndeplinirea Planului strategic între subdiviziunile structurale ale administrației orașului.

Planul acțiunilor reprezintă lista activităților, sarcinilor, îndeplinirea cărora în decursul următorilor 1-4 ani este asumată de subdiviziunile administrației pentru realizarea măsurilor Planului strategic al orașului.

Planul acțiunilor se aprobă de către ordinul primarului orașului și devine astfel un document normativ de acțiuni directe. Activitățile Planului stabilit de acțiuni se iau în considerare la pregătirea bugetului proiectului și servesc ca bază pentru prezentarea solicitărilor pentru finanțare de la subdiviziunile corespunzătoare ale administrației orașului.

Planul de acțiuni al administrației orașului conform realizării Planului strategic pentru următorul an poate fi corectat după aprobarea bugetului de către Consiliul Municipal și după determinarea limitelor de finanțare.

Literatura recomandată

- The European Urban Charter. Local and Regional Authorities of Europe, 2002
- The Role, Specific Situation and potentials of Urban Areas as Nodes in a Polycentric Development. European Spatial Planning Observation Network, 2003
- Planul Urbanistic General al Municipiului București. Universitatea de Arhitectură și Urbanism, Urbanproiect, București, 2000
- Strategies for Urban Development – the Case of Riga. Riga Municipality, 2000
- Strategic Plan for Prague. Strategic Planning City Development Authority Prague. 2000
- Sofia City Strategy. Sofia Municipality, Cities Alliance. 2003
- Территориальное стратегическое планирование. Практическое пособие. ИЦСЭИ «Леонтьевский центр», Санкт-Петербург, 2002
- Развитие способности Республики Молдова для разработки и внедрения градостроительных планов, Кишинев, 2004
- Жихаревич Б.С., Реализация, мониторинг и корректировка стратегического плана города, Санкт-Петербург, 2004

- Жихаревич Б.С., Мировой опыт стратегического планирования городов и его использование при разработке стратегического плана Санкт-Петербурга, 2003
- Стратегический план социально-экономического развития г. Ростов-на-Дону. Ростовский госуниверситет. 2004
- Стратегический план устойчивого развития г. Новосибирск, 2004 (источник: <http://strateg/novo-sibirsk.ru/sp0025-2-2.htm>)
- The Strategic Plan for St. Peterburg. Leontief Center (International Center for Social and Economic Research), St. Peterburg, 1998
- Concepția Planului Urbanistic General al Municipiului Chișinău: Studiu Diagnostic. Primăria Municipiului Chișinău, PNUD, martie 2003
- Concepția Planului Urbanistic General al Municipiului Chișinău. Ministerul Ecologiei, Dezvoltării Teritoriului al RM, Primăria Municipiului Chișinău, PNUD, aprilie 2004